

PĀRSKATS
par nepilngadīgo noziedzības
stāvokli un noziedzīgos
nodarījumos cietušajiem
bērniem
2024. gadā

Rīga 2025

Saturs

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI:	3
1. NEPILNGADĪGO IZDARĪTIE LIKUMPĀRKĀPUMI	5
1.1. Administratīvie pārkāpumi	5
1.2. Noziedzīgie nodarījumi	11
1.3. Aizturētie, apcietinātie, apsūdzētie un notiesātie	16
2. CIETUŠIE BĒRNI	26
2.1. Noziedzīgos nodarījumos cietušie bērni	26
2.2. Bērnu tiesību pārkāpumi	31
2.3. Negadījumos un interneta vidē cietušie bērni.	42
2.4. Valsts kompensācijas nepilngadīgajiem	46
2.5. Valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība nepilngadīgajiem	46
3. PREVENTĪVIE PASĀKUMI	47
3.1. VP VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	47
3.2. IEVP VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	52
3.3. VPD VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	53
3.4. BAC AKTIVITĀTES UN VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	54
4. KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS - IZAICINĀJUMI	60

Izmantotie saīsinājumi:

AAL	Administratīvās atbildības likums
BAC	Bērnu aizsardzības centrs
BAC BTAD	Bērnu aizsardzības centra Bērnu tiesību aizsardzības departaments
BTAL	Bērnu tiesību aizsardzības likums
CSL	Ceļu satiksmes likums
CSN	Ceļu satiksmes negadījums
IeM IC	Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs
IeVP	Ieslodzījuma vietu pārvalde
KL	Krimināllikums
KPL	Kriminālprocesa likums
KRASS	Kriminālprocesa informācijas sistēma
LIA	Latvijas Interneta asociācija
LR	Latvijas Republika
NPUG	Nepilngadīgo pagaidu uzturēšanas grupa
NPAIS	Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
VP	Valsts policija
VPD	Valsts probācijas dienests
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

KOPSAVILKUMS

Iekšlietu ministrija ir sagatavojusi pārskatu par situāciju nepilngadīgo noziedzības jomā, nepilngadīgo tiesību pārkāpumiem un noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem. Pārskats ir tapis sadarbībā ar Valsts policiju, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Tieslietu ministriju, Tiesu administrāciju, Valsts probācijas dienestu, Ieslodzījuma vietu pārvaldi, Bērnu aizsardzības centru un LIA Latvijas Drošāka interneta centru.

Situācijas aprakstā sniegta informācija par nepilngadīgo personu izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem un noziedzīgajiem nodarījumiem, apcietinātajiem un notiesātajiem nepilngadīgajiem, analizētas tendences un veikts statistikas datu izvērtējums par cietušajiem bērniem. Izmaiņu tendences analizētas attiecībā pret rādītājiem 2023. gadā.

2024. gadā valstī kopā uzsākti 7347 administratīvā pārkāpuma procesi par nepilngadīgo izdarītajiem pārkāpumiem un uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi pret 4403 nepilngadīgām personām vecumā no 14 līdz 17 gadiem.

Visvairāk nepilngadīgie pastrādā noziedzīgus nodarījumus pret īpašumu, kas sastāda 70,4 % no visiem nepilngadīgo izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, 9,4 % ir noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar apreibinošu vielu lietošanu, iegādāšanos, glabāšanu, izgatavošanu, pārvadāšanu un pārsūtīšanu, 4,5 % pret tikumību un dzimumneaizskaramību, 5,8 % pret personas veselību un 0,7 % huligānisms. Lielāko daļu no nepilngadīgo izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem veido mazāk smagi noziegumi 64,5 %, tiem seko smagi noziegumi 25,1%. 2024. gadā sevišķi smagi noziegumi sastāda 8,1% no nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījuma skaita, kriminālpārkāpumi sastāda 1,7%.

Apcietināto un notiesāto nepilngadīgo skaita dinamika ir diezgan stabila. 2024. gadā krimināllietās notiesāti 118 nepilngadīgie. 2024. gada beigās Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem atradās 31¹ jaunieši, no tiem 11 nepilngadīgie apcietinātie un 1 apcietinātais jaunieši, kurš saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 18. panta piektās daļas nosacījumiem pēc astoņpadsmit gadu vecuma sasniegšanas ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka lēmumu bija atstāts Cēsu Audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem izmeklēšanas nodaļā līdz tiesas nolēmuma spēkā stāšanās dienai, kā arī 10 nepilngadīgie notiesātie un 9 notiesātie jaunieši, kas sasnieguši astoņpadsmit gadu vecumu un ar izvērtēšanas komisijas lēmumu bija atstāti Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem līdz mācību gada beigām vai soda termiņa beigām resocializācijas rezultātu nostiprināšanai un vispārējās vai profesionālās izglītības iegūšanai. Nepilngadīgo ieslodzīto rādītāji pēdējo gadu laikā nemainīgi saglabājas līdz 1% robežās no ieslodzīto kopskaita. Analizējot datus par nepilngadīgo notiesāto atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskiem, ir novērojama tendence pieaugt nepilngadīgajiem notiesātajiem konstatētā atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskam.

2024. gadā VPD nodrošināja kriminālsodu un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu izpildi 368 nepilngadīgajiem, kas veido 3% no kopējā probācijas klientu, kuriem nodrošināta kriminālsoda un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu izpilde, skaita.

Noziedzīgos nodarījumos cietušo bērnu skaits nav samazinājies. No 664 noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem 47,3% cietuši no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, 20,2% no cietsirdības un vardarbības, 9,9% no mantiskiem noziegumiem un 10,7% no noziedzīgiem nodarījumiem pret dzīvību un veselību.

---

¹ Turpmāk Pārskatā tiek atspoguļoti apkopoti dati par ieslodzījuma vietās esošo nepilngadīgo skaitu: 2024. gada beigās ieslodzījuma vietās atradās 31 nepilngadīgais, no tiem 12 apcietinātie un 19 notiesātie, respektīvi, "nepilngadīgo" skaitā ietilpst visi ieslodzītie, kuri atrodas audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem.

SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

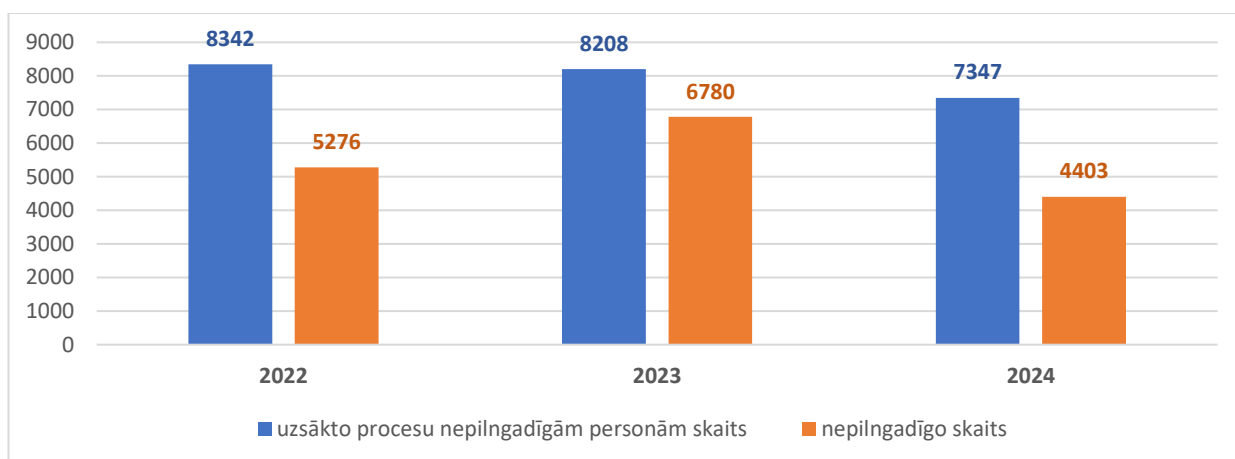
1. Nepilngadīgo izdarītie likumpārkāpumi

1.1. Administratīvie pārkāpumi

2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu valstī kopumā pieaudzis pieņemto lēmumu skaits par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu – no 334 378 lēmumiem 2023. gadā līdz 452 986 lēmumiem 2024. gadā, bet samazinājies personu skaits, pret kurām pieņemti lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu - no 285 908 personām 2023. gadā līdz 276 090 personām 2024. gadā. Samazinājies par nepilngadīgo izdarītajiem pārkāpumiem pieņemto lēmumu par administratīvā pārkāpuma procesu uzsākšanu skaits, kā arī samazinājies nepilngadīgo personu skaits, pret kurām tika uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi (skat. 1. attēlu).

2024. gadā valstī kopā uzsākti 7347 (-861) administratīvā pārkāpuma procesi par nepilngadīgo izdarītajiem pārkāpumiem un pret 4403 (-2377) nepilngadīgām personām vecumā no 14 līdz 17 gadiem uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi. 2024. gadā nepilngadīgo, kas izdarījuši administratīvos pārkāpumus īpatsvars sastāda 1,5% no kopējā personu, kas izdarījušas administratīvos pārkāpumus skaita (2023. gadā – 2,3 %).

1. attēls. Uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits pret nepilngadīgām personām un nepilngadīgo personu, pret kurām uzsākts administratīvā pārkāpuma process, skaits 2022., 2023. un 2024. gadā.

Avots: IeM IC

1.tabula. Uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits un nepilngadīgo personu, pret kurām uzsākts administratīvā pārkāpuma process, skaits pašvaldību dalījumā 2024. gadā.

	Uzsākto administratīvā pārkāpumu procesu skaits	Nepilngadīgo personu skaits (unikālas personas)
Kopā	7 347	4 403
DAUGAVPILS	1 055	591
JELGAVA	752	423
JŪRMALA	184	63
LIEPĀJA	553	372
RĒZEKNE	13	13
RĪGA	1 862	1 117
VENTSPILS	416	315
Kopā	4 835	2 894

ĀDAŽU NOVADS	10	8
AIZKRAUKLES NOVADS	9	9
ALŪKSNES NOVADS	2	2
AUGŠDAUGAVAS NOVADS	3	3
BALVU NOVADS	7	6
BAUSKAS NOVADS	109	83
CĒSU NOVADS	378	239
DIENVIDKURZEMES NOVADS	0	0
DOBELES NOVADS	97	79
GULBENES NOVADS	29	25
JĒKABPILS NOVADS	330	224
JELGAVAS NOVADS	0	0
ĶEKAVAS NOVADS	31	28
KRĀSLAVAS NOVADS	9	9
KULDĪGAS NOVADS	30	25
LIMBAŽU NOVADS	0	0
LĪVĀNU NOVADS	1	1
LUDZAS NOVADS	25	22
MADONAS NOVADS	0	0
MĀRUPES NOVADS	15	15
OGRES NOVADS	104	92
OLAINES NOVADS	7	7
PREIĻU NOVADS	9	8
RĒZEKNES NOVADS	0	0
ROPAŽU NOVADS	14	13
SALASPILS NOVADS	61	35
SALDUS NOVADS	10	10
SAULKRASTU NOVADS	8	7
SIGULDAS NOVADS	55	43
SMILTENES NOVADS	13	12
TALSU NOVADS	52	45
TUKUMA NOVADS	412	258
VALKAS NOVADS	1	1
VALMIERAS NOVADS	629	390
VARAKĻĀNU NOVADS	0	0
VENTSPILS NOVADS	0	0
Kopā	2 460	1 699
Nav norādīta adrese vai adrese norādīta pēc vecā administratīvas teritorijas iedalījuma	52	47

Avots: IeM IC

Lielākā daļa administratīvo pārkāpumu procesu ir uzsākti par alkoholisko dzērienu lietošanu vai atrašanos alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu ietekmē (21%) un par tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu iegādāšanos vai glabāšanu, tai skaitā par smēķēšanu, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanu (28%). Detalizēts saraksts ar uzsāktajiem administratīvo pārkāpumu procesiem skatāms 2. tabulā.

2. tabula. Uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu pret nepilngadīgām personām skaits 2022., 2023. un 2024. gadā.

	2022. g	2023.g	2024.	+/- ²
Kopā pēc nozaru likumu pantiem (tai skaitā):	8342	8208	7347	-861
Par enerģijas dzērienu lietošanu, ja to izdarījis bērns - <i>BTAL 77.p. pirmā daļa.</i>	8	16	29	+13
Alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu lietošana vai atrašanās alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu ietekmē, ja pārkāpumu izdarījis nepilngadīgais - <i>BTAL 77.p. otrā daļa.</i>	1830	1790	1539	-251
Alkoholisko dzērienu iegādāšanās, ja pārkāpumu izdarījis nepilngadīgais- <i>BTAL 77.p. trešā daļa.</i>	52	35	43	+8
Par smēķēšanu, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanu ja to izdarījis nepilngadīgais - <i>BTAL 78.p. pirmā daļa. - BTAL 78.p. pirmā daļa.</i>	1600	1413	889	-524
Par tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu iegādāšanos vai glabāšanu, ja to izdarījis bērns - <i>BTAL 78.p. otrā daļa..</i>	1149	1414	1160	-254
Par bērna, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu, atrašanos publiskā vietā nakts laikā bez pilngadīgas personas, kura atbildīga par bērna uzraudzību, klātbūtnes - <i>BTAL 87.p.</i>	133	225	187	-38
Par vielu, kuras var tikt izmantotas narkotisko vai psihotropo vielu nelikumīgai izgatavošanai (prekursoru), neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt - <i>Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 46.p.</i>	0	0	0	0
Par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt vai narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu - <i>Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48.p. pirmā daļa.</i>	398	353	342	-11
Ļaunprātīga nepakļaušanās policijas iestādes darbinieka, robežsarga vai zemessarga likumīgam rīkojumam vai prasībai - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 4.p.</i>	63	40	53	+13
Sikais huligānisms - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.p. pirmā daļa.</i>	322	357	297	-60
Maznozīmīga miesas bojājuma tiša nodarīšana - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.p. pirmā daļa.</i>	104	86	85	-1
Maznozīmīga miesas bojājuma tiša nodarīšana, ja tas izdarīts pret personu, ar kuru pārkāpējs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru pārkāpējs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru pārkāpējam ir kopīga (nedalīta) saimniecība - <i>Administratīvo sodu</i>	1	2	2	+/-0

² Salīdzinājums ar 2022. gada rādītājiem

<i>likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.p.otrā daļa.</i>				
Dzelzceļa transporta līdzekļu lietošanas noteikumu pārkāpšana - <i>Dzelzceļa likuma 45.p.</i>	0	0	0	0
Pašvaldību saistošo noteikumu pārkāpumi	71	27	33	+6
Pret personu vērsta agresīva uzvedība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.¹p.</i>	10	41	39	-2
Totalitāro režīmu simbolu izmantošana publiskā vietā - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 13.p.</i>	1	0	2	+2
Militārās agresijas un kara noziegumu slavinošu simbolu izmantošana publiskā vietā - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 13.¹p.</i>	2	2	9	+7

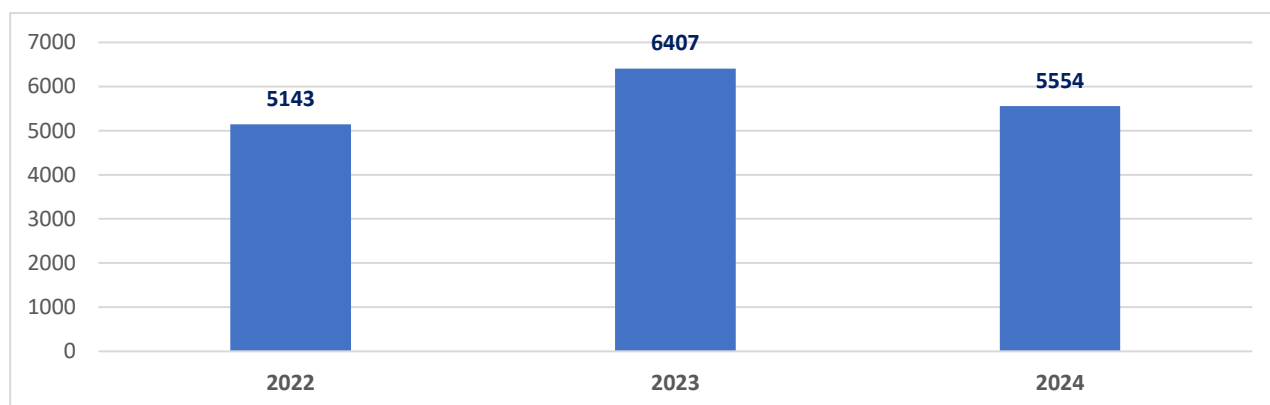
Avots: IeM IC

Svarīga loma bērnu noziedzības novēršanā ir likumam “Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem”. Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļi nodrošina iespēju reaģēt uz bērna pārkāpumiem, kas nav sasnieguši kriminālatbildības un administratīvās atbildības vecumu, piemērojot citus sodam alternatīvus veidus, lai palīdzētu bērnam mainīt attieksmi un atturētu viņu no jauna likumpārkāpuma izdarīšanas.

AAL nosaka, ka bērnam par administratīvo pārkāpumu, prioritāri piemēro audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus, savukārt administratīvo sodu piemēro tikai tad, ja audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana konkrētajā gadījumā nav lietderīga.

Pēc IeM IC datiem, 2024. gadā pašvaldību administratīvās komisijas pieņēma – 5554 lēmumus³ par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem par viņu izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem, kas ir par 853 lēmumiem mazāk nekā 2023. gadā (skat. 2. attēlu).

2. attēls. Pašvaldību administratīvo komisiju pieņemto lēmumu skaits par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu nepilngadīgajiem no 2022. 2023. un 2024. gadā.

Avots: IeM IC

2024. gadā pašvaldību administratīvās komisijas ir pieņēmušas 3669 lēmumus nepilngadīgajam izteikt brīdinājumu, 1984 lēmumus – noteikt uzvedības ierobežojumus. Tāpat 41 gadījumā komisija lēmusi nodot bērnu galvojumā vecākiem vai aizbildņiem, kā arī citām personām, iestādēm vai organizācijām, bet 16 gadījumos nepilngadīgajiem uzlikts par pienākumu atvainoties cietušajām personām, ja tās piekrīt tikt ar vainīgo, un 5 gadījumos nepilngadīgajiem uzlikts pienākums ārstēties no atkarībām.

³ Dati nav pilnīgi, jo ne visas pašvaldības sniedz informāciju IeM IC

2023. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi likumā “Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem”, ar kuriem audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu klāsts tika papildināts ar probācijas novērošanu. Probācijas novērošanas ietvaros VPD veic probācijas klienta uzvedības kontroli, iesaista probācijas klientu viņa vecumam, psiholoģiskajām īpašībām un attīstības līmenim piemērotos un atbalsta vajadzību un resursu novērtējumam atbilstošos sociālās uzvedības korekcijas un sociālās rehabilitācijas pasākumos, kā arī organizē starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, lai koordinētu probācijas klientam VPD un citu institūciju kompetences ietvaros nodrošināmos pasākumus un mazinātu risku, ka probācijas klients izdara jaunu likumpārkāpumu. Probācijas novērošanas laikā VPD piesaista pakalpojumus, kas ir nepieciešami, lai nodrošinātu bērna sociālās uzvedības korekciju un sociālo rehabilitāciju, un finansē šādu pakalpojumu izmaksas.

2024. gadā VPD saņēma izpildei 24 lēmumus, ar kuriem bērniem piemērota probācijas novērošana, atšķirībā no 2023. gada, nevienam bērnam probācijas novērošana netika piemērota saskaņā ar KL 66. panta (Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana nepilngadīgajiem) nosacījumiem. 2024. gadā 20 bērniem probācijas novērošana piemērota uz vienu gadu, vienam bērnam – uz diviem gadiem un trīs bērniem – uz trīs gadiem. Probācijas novērošana piemērota 14 bērniem vecumā no 14 līdz 17 gadiem un 10 bērniem vecumā no 11 līdz 13 gadiem.

BTAL 59. panta pirmās daļas 1.–7. punktā uzskaitītajos gadījumos bērnu pašlaik var nogādāt arī NPUG, kur tas tiek īslaicīgi uzturēts, ja bērnu četru stundu laikā nav iespējams nodot bērna likumiskajam pārstāvim, audžuģimenei, aizbildnim, bērnu aprūpes iestādei, kuru viņš pametis, vai to pilnvarotai personai.

Pēc NPUG statistikas datiem pēdējos gadus nodaļā vidēji gada laikā tiek ievietoti 135 bērni. Lielākā daļa no tiem ir 15 – 16 gadus veci bērni, kuri dzīvo ģimenē. (skat. 3. tabulu).

3. tabula. Gadījumu skaits, kad NPUG tika ievietoti bērni.

NPUG ievietoto bērnu skaits	2022	2023	2024
Kopējais NPUG ievietoto bērnu skaits, no tiem:	122	168	116
Dzīvo			
LR	122	165	114
Rīgā un Rīgas novadā	77	89	62
Citos Latvijas novados	43	76	52
Citā valstī	2	3	2
Pēc dzimuma			
Meitenes	51	60	57
Zēni	71	108	59
Pēc vecuma:			
līdz 7 gadiem	1	0	0
no 8-10 gadiem	1	1	0
no 11-14 gadiem	42	60	26
no 15-16. gadiem	56	74	61
no 17-18. gadiem	22	33	29
ir ģimenes	-	88	64
atrodas audžuģimenes/aizbildniecībā	-	24	7
no aprūpes iestādes (krīzes centrs, bērnu nams un tml.)	-	56	45
nemācās	22	41	26
mācās skolā	100	127	90
4h laikā no aizturēšanas nav nodoti bērnu vecākiem	121	168	116
nelikumīgi šķērsojuši Latvijas Republikas robežu	1	0	0
saskaņā ar tiesas nolēmumu, prokurora norādījumu, izmeklēšanas iestādes lēmumu	0	0	0

Atdoti:			
vecākiem vai viņus aizvietojošām personām	80	92	58
bērnu aprūpes iestādēm, krīzes centram	30	56	42
polīcijas darbiniekiem	-	17	8
medicīnas iestādei	6	3	8

Avots: VP

Jānorāda, ka ievērojama daļa no NPUG ievietotajiem bērniem ir tādi, kas atrodas apreibinošo vielu ietekmē, jo tos neuzņem ārstniecības iestāde, bērnu nav iespējams nogādāt un nodot - krīzes centrā vai bērnu aprūpes iestādē, jo krīzes centra plānojums, personāls un darbība nav piemērota, lai uzņemtu nepilngadīgas personas, kuras nonākušas policijas redzeslokā par atrašanos reibuma un/vai agresīvā stāvoklī.

Jāatzīmē, ka NPUG nav diennakts medicīnas personāls, kurš varētu novērot apreibinošu vielu iespaidā esoša bērna veselības stāvokli, lai izslēgtu jebkāda veida bērna veselības stāvokļa apdraudējumu.

2024. gadā no 116 (-52) NPUG ievietotajām personām 38 personas atradās apreibinošu vielu ietekmē (alkoholisko dzērienu un narkotisko vai psihotropo vielu ietekmē) 7 bija iespējamā narkotisko vai psihotropo vielu ietekmē un 31 alkoholisko dzērienu ietekmē, 8 nepilngadīgās personas Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests hospitalizēja uz ārstniecības iestādi.

NPUG ievietotie bērni policijas redzeslokā bija nonākuši par izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem, veiktajiem noziedzīgiem nodarījumiem, par atrašanos meklēšanā, par atrašanos nakts laikā bez pieaugušo klātbūtnes, nesasniedzot 16 gadu vecumu, atrašanos alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošu vielu iespaidā, par atrašanos meklēšanā, par patvaļīgu aiziešanu no bērnu aprūpes iestādēs u.c.

Saskaņā ar BTAL 58. panta trešo daļu VP var ņemt profilaktiskajā uzskaitē bērnus, kuri norādīti šā panta otrās daļas 1. - 6. punktā⁴, kā arī citus bērnus, kuriem pašvaldībā iekārtota profilakses lieta, ja izstrādātā uzvedības sociālās korekcijas programma paredz policijas līdzdalību konkrētajā lietā.

2024. gadā individuālās prevencijas uzskaitē atradās 530 nepilngadīgie, kas, salīdzinot ar 2023. gadu, ir par 49 mazāk (skat. 3. tabulu).

Jānorāda, ka to nepilngadīgo īpatsvars, kuri, atrodoties prevencijas uzskaitē, atkārtoti izdara noziedzīgus nodarījumus vai administratīvos pārkāpumus, ir samērā augsts (skat. 4. tabulu).

4. tabula. Nepilngadīgo prevencijas uzskaitē atradās personās no 2022. līdz 2024. gadam.

	2022	2023	2024
Individuālās prevencijas uzskaitē atradās personas (skaits)	673	579	530
Uzņemti uzskaitē	273	207	232
Personu, kuras, atrodoties uzskaitē, izdarīja noziedzīgu nodarījumu (%)	18,6%	18,4%	22%
Personu, kuras, atrodoties uzskaitē izdarīja administratīvo pārkāpumu (%)	42,6%	37,4%	50%

⁴ ⁵ 1) izdarījis noziedzīgu nodarījumu;

2) atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu;

3) atbrīvots no kriminālatbildības;

4) atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas;

5) izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas;

6) vairāk nekā divas reizes izdarījis administratīvo pārkāpumu;

Avots: VP

Saskaņā ar BTAL 58. panta otro daļu pašvaldībām jāiekārto profilakses lieta un jāizstrādā uzvedības sociālās korekcijas programma katram bērnam, kuri norādīti šā panta otrās daļas 1. - 7. punktā.⁵

Kā liecina IeM IC NPAIS ievadītie dati, 2024. gadā pašvaldību dienestos tika uzsāktas 132 (2023.g - 173) uzvedības sociālās korekcijas programmas. 2024. gadā uzvedības sociālās korekcijas programmas tika izstrādātās 104 (2023.g. – 168) bērniem.

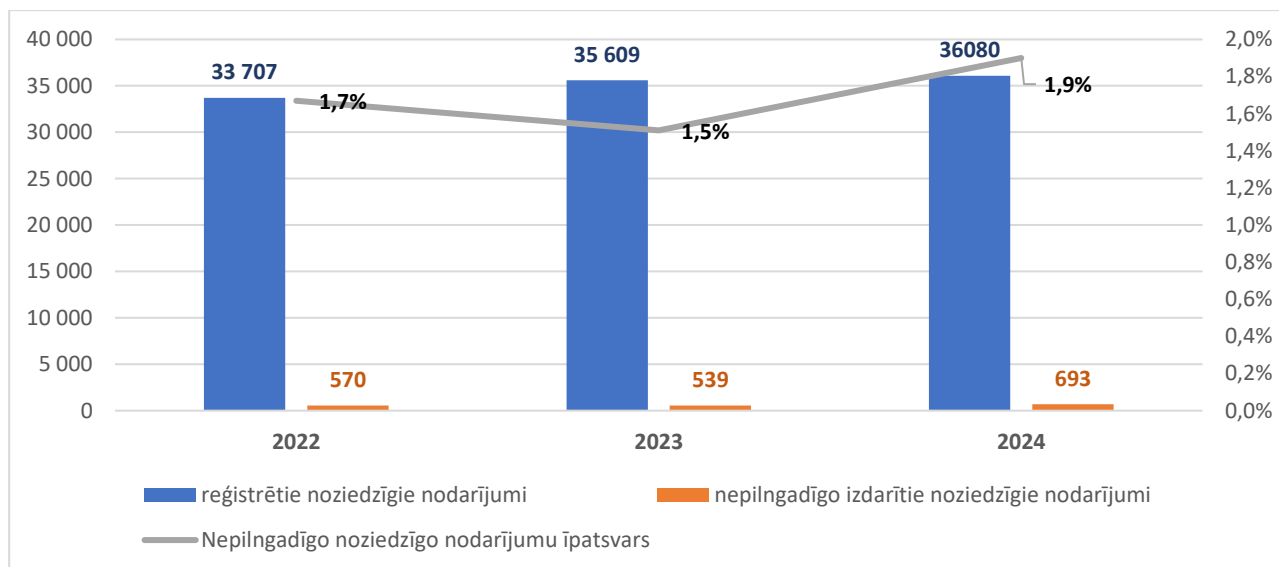
1.2. Noziedzīgie nodarījumi

IeM IC apkopotā statistika par reģistrētajiem noziedzīgiem nodarījumiem un tos izdarījušajām personām, kā arī citu institūciju apkopotie statistikas dati attiecībā uz nepilngadīgajiem kopumā liecina par nepilngadīgo noziedzības līmeņa un citu likumpārkāpumu tendencēm.

Izvērtējot IeM IC statistikas datus 2023. un 2024. gadā, vērojams, ka valstī reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits ir pieaudzis, tai skaitā palielinājies arī nepilngadīgo⁶ izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits.

2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu īpatsvars attiecībā pret valstī reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitu būtiski nav mainījies un veido 1,9 % (skat. 3. attēlu).

3. attēls. Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits 2022., 2023. un 2024. gadā kopā, nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi⁷ un to īpatsvars.

Avots: VP (IeM IC)

Savukārt nepilngadīgo personu, kas, iespējams⁸, izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, skaits palielinājies par 13 % - no 509 personām 2023. gadā līdz 573 personām 2024. gadā. (skat. 4. attēlu).

⁷) ubago, kļaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības

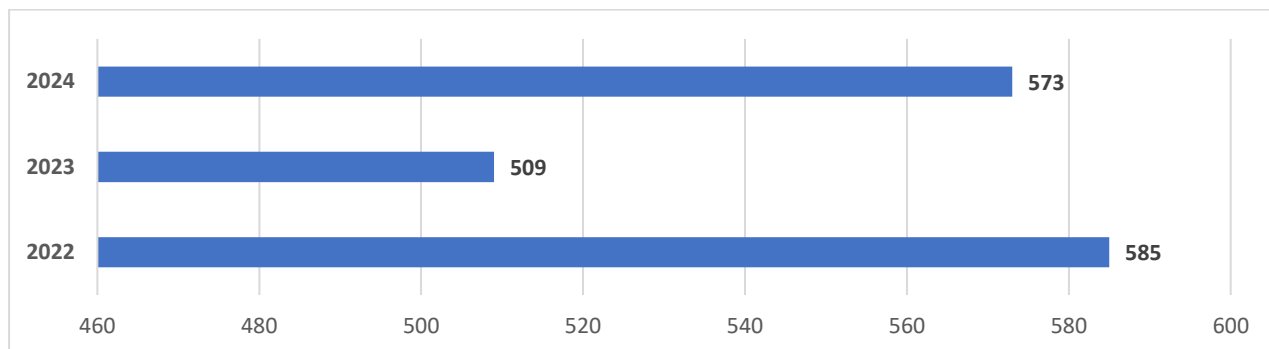
⁶ Saskaņā ar KL 11.pantu (Vecums, ar kuru iestājas kriminālatbildība) pie kriminālatbildības saucama fiziskā persona, kas līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu. Mazgadīgais, tas ir, persona, kas nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, pie kriminālatbildības nav saucams.

⁷ Noziedzīgo nodarījumu skaits, kuros ir nepilngadīgie par kuriem KRASS ir ievadīts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu, lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto.

⁸ Nepilngadīgo personu skaits, attiecībā uz kurām atskaites periodā KRASS ievadīts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu (ja kriminālprocesa figurē persona pret kuru uzsākts kriminālprocess), lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto.

Noziedzīgo nodarījumu izdarījušo bērnu īpatsvars no valstī visām noziedzīgus nodarījumus izdarījušām personām (12 167) sastāda 4,7%.

4. attēls. Nepilngadīgo personu skaits, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus 2022. 2023., un 2024. gadā⁹

Avots: VP (IeM IC)

Noziedzīgo nodarījumu izdarījušo bērnu īpatsvars no valstī visiem reģistrētajiem bērniem vecumā līdz 18 gadiem (neieskaitot)¹⁰ saglabājas zems, un pārskata periodā nepārsniedz –1%, piemēram, 2024. gadā tie bija 0,2 % no visiem valstī reģistrētajiem bērniem.

5. tabula. Nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu un noziedzīgos nodarījumus izdarījušo nepilngadīgo skaits 2024. gadā pašvaldību dalījumā.

	Nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits *	Noziedzīgos nodarījumus izdarījušo nepilngadīgo personu skaits *
Kopā	693	573 **
DAUGAVPILS	30	28
JELGAVA	67	40
JŪRMALA	24	26
LIEPĀJA	21	21
RĒZEKNE	16	12
RĪGA	175	143
VENTSPILS	7	10
Kopā	340	280
ĀDAŽU NOVADS	0	2
AIZKRAUKLES NOVADS	15	17
ALŪKSNES NOVADS	2	4
AUGŠDAUGAVAS NOVADS	8	16
BALVU NOVADS	31	8
BAUSKAS NOVADS	5	7
CĒSU NOVADS	2	9

⁹ Nepilngadīgo personu skaits, par kurām KRASS ievadīts lēmums atzīt par aizdomās turēto un lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu pret personu (ja kriminālprocesa figurē persona pret kuru uzsākts kriminālprocess).

¹⁰ Datu par valstī reģistrētajiem bērniem avots: PMLP Fizisko personu reģistra dati

*Statistikajā pārskatā atspoguļo fiziskas nepilngadīgas personas, attiecībā uz kurām atskaites periodā Kriminālprocesa informācijas sistēmā ievadīts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu (ja kriminālprocesa figurē persona pret kuru uzsākts kriminālprocess), lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto. Pārskatā neatspoguļo informāciju par personām, pret kurām kriminālprocess kopumā vai attiecīgais noziedzīgais nodarījums izbeigts pēc Kriminālprocesa likuma 377.panta 1.punkta vai 2.punkta

** kopskaitā ir unikālo personu skaits, bet viena persona var figurēt vairākos noziedzīgajos nodarījumos, kuri tika izdarīti dažādās LR administratīvās teritorijās

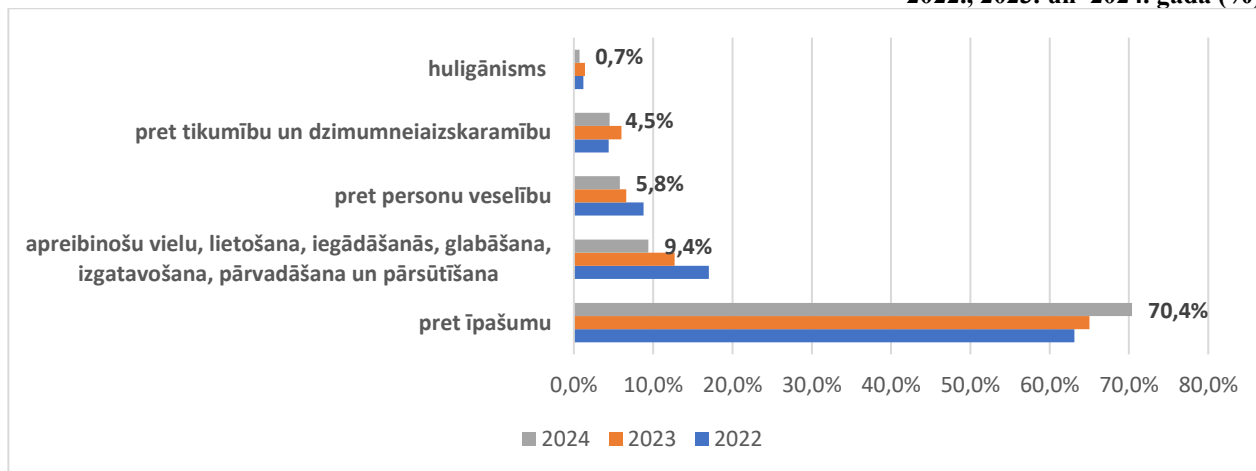
DIENVIDKURZEMES NOVADS	15	9
DOBELES NOVADS	76	22
GULBENES NOVADS	9	11
JĒKABPILS NOVADS	9	14
JELGAVAS NOVADS	9	16
ĶEKAVAS NOVADS	1	9
KRĀSLAVAS NOVADS	6	5
KULDĪGAS NOVADS	7	9
LIMBAŽU NOVADS	2	3
LĪVĀNU NOVADS	1	4
LUDZAS NOVADS	3	5
MADONAS NOVADS	16	15
MĀRUPES NOVADS	2	5
OGRES NOVADS	4	6
OLAINES NOVADS	5	12
PREIĻU NOVADS	7	4
RĒZEKNES NOVADS	11	16
ROPAŽU NOVADS	6	9
SALASPILS NOVADS	0	1
SALDUS NOVADS	28	13
SAULKRASTU NOVADS	0	2
SIGULDAS NOVADS	5	4
SMILTENES NOVADS	5	13
TALSU NOVADS	4	6
TUKUMA NOVADS	8	16
VALKAS NOVADS	1	6
VALMIERAS NOVADS	40	30
VARAKĻĀNU NOVADS	0	1
VENTSPILS NOVADS	3	3
Kopā	346	332
Nav norādīta adrese vai adrese norādīta pēc vecā administratīvas teritorijas iedalījuma	7	0

Avots: IeM IC

Visizplatītākie noziedzīgie nodarījumi, ko pastrādā nepilngadīgas personas, ir noziedzīgie nodarījumi pret īpašumu. To īpatsvars pret visiem nepilngadīgo personu izdarītājiem noziedzīgiem nodarījumiem 2024. gadā veidoja 70,4 % (2023. g. - 65 %) , kas ir par 5,4 % vairāk nekā 2023. gadā.

Savu aktualitāti joprojām saglabā arī noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar apreibinošu vielu lietošanu, iegādāšanos, glabāšanu, izgatavošanu, pārvadāšanu un pārsūtīšanu, kas 2024. gadā bija 9,4 % (2023.g. - 12,7 %) no kopējā nepilngadīgo pastrādāto noziedzīgo nodarījumu skaita. Noziedzīgo nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību īpatsvars 2024. gadā bija 4,5 % (2023. g - 6 %), pret personas veselību –5,8 % (2023..g.- 6,6 %) un huligānisms – 0,7% (2023.g. - 1,4 %). (skat. 5. attēlu).

5. attēls. Visizplatītākie nepilngadīgo pastrādātie noziedzīgie nodarījumi
2022., 2023. un 2024. gadā (%).

Avots: VP (IeM IC)

2024. gada 12 mēnešos reģistrēti nepilngadīgo izdarītie noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL pantiem (skat. 6. tabulu):

6. tabula. Nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits pēc KL panta 2022., 2023. un 2024. gadā.

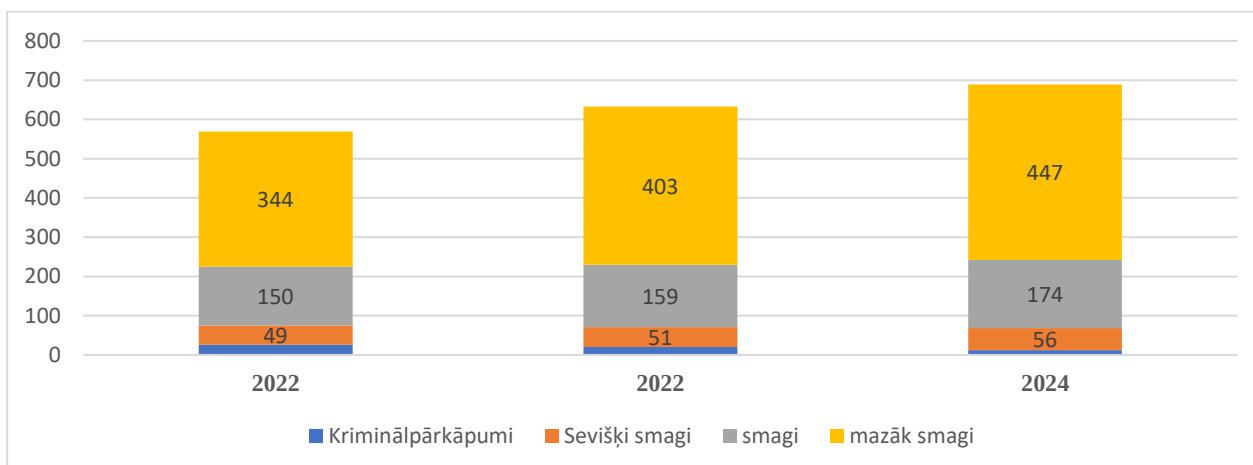
KL pants	2022.g.	2023.g.	2024.g.
78.p. - nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana	0	0	2
93.p. - valsts simbolu zaimošana	0	0	1
116.p. - slepkavība	2	2	1
117.p. - slepkavība pastiprinošos apstākļos	3	1	0
118.p. - slepkavība sevišķi pastiprinošos apstākļos	0	0	1
125.p. - tišs smags miesas bojājums	1	1	5
126.p. - tišs vidēja smaguma miesas bojājums	15	12	13
130.p. tišs viegls miesas bojājums	27	17	20
131.p. - miesas bojājums aiz neuzmanības	2	5	1
132.p. - draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu	0	3	3
153.p. – personas nolaupīšana	0	1	1
159.p. - izvarošana	7	9	8
160.p. - vardarbīga dzimumtieksmes apmierināšana	15	14	9
162.p. - pavešana netiklībā	3	3	3
166.p. - pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana	4	12	11
175.p. - zādzība	83	81	97
176.p. - laupīšana	33	46	43
177.p. - krāpšana	4	4	4
179.p. - piesavināšanās	0	1	0
180.p. - zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	181	230	287
183.p. - izspiešana	1	2	1
185.p. - mantas tīša iznīcināšana un bojāšana	58	67	87
186.p. - mantas iznīcināšana un bojāšana aiz neuzmanības	0	0	0
193.p. - nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem	23	6	5
195.p. – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija	1	4	3
230.p. - cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem	0	2	2
231.p. - huligānisms	7	9	2
253.p. - narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana	17	35	5

253. ¹ p. - narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana realizācijas nolūkā un neatļauta realizēšana	15	18	34
253. ² p. - narkotisko un psihotropo vielu neatļauta iegādāšanās, glabāšana un realizēšana nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu neatļauta lietošana	23	5	16
262.p. - transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē	42	24	10
269.p. - uzbrukums varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	4	3	19
270.p. - pretošanās varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	3	1	1

Avots: VP (IeM IC)

2024. gadā atbilstoši personas vai sabiedrības interešu apdraudējuma raksturam un sabiedriskās bīstamības pakāpei 12 no nepilngadīgo izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem ir kriminālpārkāpumi¹¹, kas salīdzinot ar 2023. gadu ir par 6 mazāk. 447 mazāk smagi noziegumi¹², kas salīdzinot ar 2023. gadu ir par 106 vairāk, 174 smagi noziegumi¹³, kas ir par 36 vairāk, un 56 – sevišķi smagi noziegumi¹, kas ir par 14 vairāk nekā 2023. gadā, savukārt 4 noziedzīgiem nodarījumiem nav norādīta nodarījuma smaguma pakāpe. (skat. 6. attēlu).

6. attēls. Nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi pēc smaguma pakāpes no 2022. līdz 2024. gadam.

Avots: VP (IeM IC)

Saskaņā ar IeM IC datiem 2024. gadā valstī nedaudz palielinājies personu skaits, kurām tika pieņemts lēmums par saukšanu pie kriminālatbildības (skat. 7. tabulu). 2024. gadā lēmums par saukšanu pie kriminālatbildības tika pieņemts 293 nepilngadīgām personām, kas ir par 0,1% vairāk nekā 2023. gadā. No visu pie kriminālatbildības saukto personu skaita nepilngadīgie sastāda 3,3% (-1%).

¹¹Kriminālpārkāpums ir nodarījums, par kuru KL paredzēta brīvības atņemšana uz laiku no piecpadsmit dienām, bet ne ilgāku par trim mēnešiem (īslaicīga brīvības atņemšana), vai vieglāka soda veids.

¹² Mazāk smags noziegums ir tīšs nodarījums, par kuru KL paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par trim gadiem, kā arī nodarījums, kurš izdarīts aiz neuzmanības un par kuru šajā likumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ne ilgāku par astoņiem gadiem.

¹³ Smags noziegums ir tīšs nodarījums, par kuru KL paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par trim gadiem, bet ne ilgāku par astoņiem gadiem, kā arī nodarījums, kurš izdarīts aiz neuzmanības un par kuru šajā likumā paredzēta brīvības atņemšana uz laiku, ilgāku par astoņiem gadiem.

7. tabula. Personu skaits, kurām uzrādīta apsūdzība 2022. 2023., un 2024. gadā.¹⁴

	Unikālo personu skaits			
	kopā	t.sk. nepilngadīgie	zēni	meitenes
2024	8 882	293	262	31
2023	8 842	272	243	29
2022	8 548	349	310	39

Avots: IeM IC

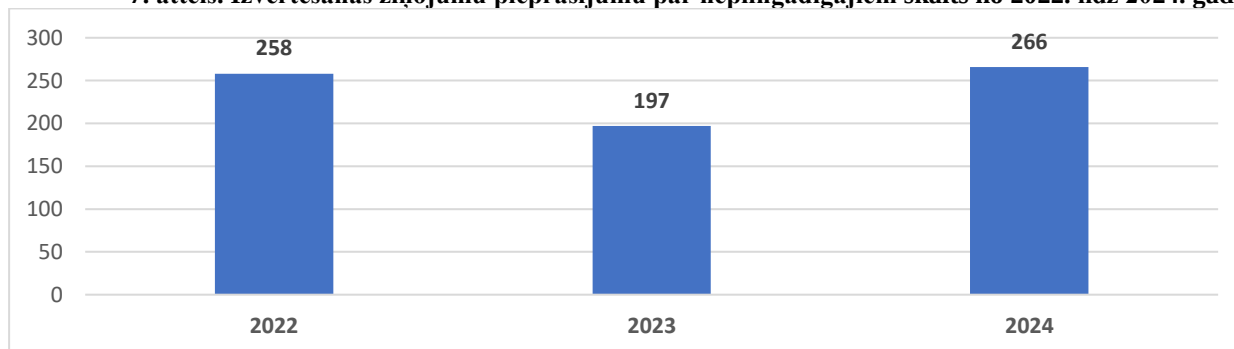
1.3. Aizturētie, apcietinātie, apsūdzētie un notiesātie

Viens no kriminālprocesuālajiem instrumentiem, ar kura palīdzību tiesa, prokurors un izmeklētājs iegūst vispusīgu personību raksturojošu informāciju, tādejādi nodrošinot soda vai citas krimināltiesiskas reakcijas individualizāciju un likumpārkāpēju efektīvu resocializāciju, ir izvērtēšanas ziņojums.

Atbilstoši VPD likuma 15. pantam, VPD pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma sniedz izvērtēšanas ziņojumu par apsūdzēto kriminālprocesā. Saskaņā ar KPL 39. panta pirmās daļas 6.² punktu prokuroram, kā procesa virzītājam, ir pienākums pieprasīt no VPD izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo, kurš apsūdzēts noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, ja iepriekš šāds ziņojums netika pieprasīts. 2024. gada 22. oktobrī spēkā stājās grozījumi KPL, ar kuriem likuma 29. panta otrā daļa ir papildināta ar 7. punktu, kas nosaka, ka izmeklētājam ir tiesības pieprasīt no VPD izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo. Šobrīd saskaņā ar KPL 379. panta otro daļu izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu vai prokurors var izbeigt kriminālprocesu un materiālus par nepilngadīgo nosūtīt audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai. Bērna labākajās interesēs ir jau kriminālprocesa izmeklēšanas stadijā (nevis kriminālvajāšanas stadijā) lemt par kriminālprocesa izbeigšanu un materiālu par nepilngadīgo nosūtīšanai audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai. Lai izmeklētājs objektīvi varētu pieņemt šādu lēmumu, izmeklētājam tika paredzētas tiesības pieprasīt VPD izvērtēšanas ziņojumu. Līdz ar to no 2024. gada 22. oktobra VPD izvērtēšanas ziņojumu sniedz arī par nepilngadīgo, par kuru to pieprasījis izmeklētājs.

VPD 2024. gadā saņēma 266 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumus par nepilngadīgām personām, no tiem 41 izvērtēšanas ziņojuma pieprasījums saņemts no izmeklētāja, savukārt 2023. gadā – 197 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumus (skat. 7. attēlu).

7. attēls. Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu par nepilngadīgajiem skaits no 2022. līdz 2024. gadam.

Avots: VPD

¹⁴ KRASS ievadīts lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības.

Izvērtēšanas ziņojums satur vispusīgu personu raksturojošu informāciju, kas ir būtiska, lai nodrošinātu individualizētu un pēc iespējas atbilstošāku soda vai citas krimināltiesiskas reakcijas piemērošanu konkrētajam nepilngadīgajam.

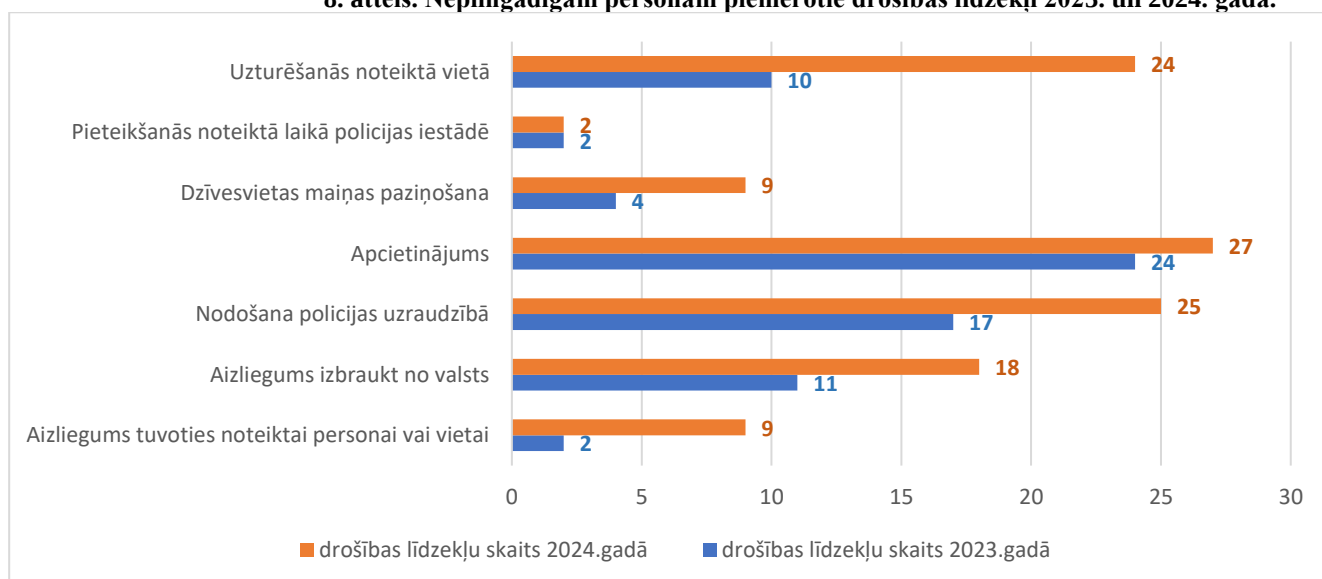
Procesa virzītājs var nepilngadīgajam, kurš kriminālprocesā ir aizdomās turētais vai apsūdzētais, piemērot drošības līdzekli, ja ir pamats uzskatīt, ka viņš varētu izdarīt vēl citus noziedzīgus nodarījumus.

Nepilngadīgajam var piemērot visus drošības līdzekļus, kas noteikti KPL. Turklāt tieši nepilngadīgajiem ir paredzēti vēl divi drošības līdzekļi – nodošana vecāku vai iecelto aizbildņu uzraudzībā un ievietošana sociālās korekcijas izglītības iestādē. Drošības līdzekli – ievietošana sociālās korekcijas izglītības iestādē – nepiemēro no 2022. gada 1. jūlija.

Gadījumos, ja ir nepieciešams nepilngadīgajam piemērot drošības līdzekli, tad jāizvēlas vismazāk ierobežojošais un tāds līdzeklis, kurš vairāk par citiem atbilst viņa vislabākajām interesēm.

Analizējot Tiesu administrācijas sniegto informāciju, 2024. gadā 27 (2023. gadā - 24) nepilngadīgajiem apsūdzētajiem tika piemērots drošības līdzeklis apcietinājums, 25 nodošana policijas uzraudzībā (2023. gadā -17) (skat. 8. attēlu).

8. attēls. Nepilngadīgām personām piemērotie drošības līdzekļi 2023. un 2024. gadā.

Avots: Tiesu administrācija

2024. gadā krimināllietās notiesāti 118 (2023. gadā – 114) nepilngadīgie, kas salīdzinājumā ar 2023. gadu ir par 4 vairāk (skat. 8. tabulu). No notiesāto nepilngadīgo skaita 88 % ir zēni un 12 % meitenes.

8. tabula. Krimināllietās notiesāto nepilngadīgo skaits no 2022. līdz 2024. gadam.

Dzimums	Vecuma grupa	Notiesāto skaits		
		2022	2023	2024
Zēni	no 14 - 15 gadiem	29	15	31
	no 16 - 17 gadiem	123	89	73
	Kopā	152	104	104

Meitenes	no 14 - 15 gadiem	4		4
	no 16 - 17 gadiem	9	10	10
	Kopā	13	10	14
Kopā		165	114	118

Avots: Tiesu administrācija

Analizējot notiesāto nepilngadīgo lietu kategorijas, secināms, ka 2024. gadā visvairāk nepilngadīgie notiesāti ir par noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu – 74. Par noziedzīgiem nodarījumiem pret personas veselību notiesāti 12 nepilngadīgie, par noziedzīgiem nodarījumiem pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību – 14 nepilngadīgie un 8 par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību (skat. 9. un 10. tabulu).

9. tabula. Nepilngadīgo notiesāto lietu kategorijas no 2021. gada līdz 2024. gadam.

Lietas kategorija	Notiesāto skaits			
	2021	2022	2023	2024
Nonāvēšana	3	4	0	3
Noziedzīgi nodarījumi pret personas veselību	8	15	8	12
Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību, godu un cieņu	0	1	0	0
Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību	9	7	7	8
Noziedzīgi nodarījumi pret ģimeni un nepilngadīgajiem	1	0	0	0
Noziedzīgi nodarījumi pret īpašumu	181	109	74	74
Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā	12	6	6	1
Noziedzīgi nodarījumi pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību	30	15	13	14
Noziedzīgi nodarījumi pret satiksmes drošību	13	0	2	2
Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldības kārtību	2	2	3	2
Noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju	6	5	1	0
n/z	0	1	0	2
Kopā	265	165	114	118

Avots: Tiesu administrācija

10. tabula. Notiesāto nepilngadīgo personu skaits pēc statistikas uzskaites (KL) panta no 2021. līdz 2024. gadam.¹⁵

KL pants	2021	2022	2023	2024
116.pants. Slepavība	1	0	0	1
117.pants. Slepavība pastiprinošos apstākļos	2	4	0	2
125.pants. Tīšs smags miesas bojājums	4	3	1	2
126.pants. Tīšs vidēja smaguma miesas bojājums	3	8	5	7
130.pants. Tīšs viegls miesas bojājums	1	5	2	3
153.pants. Personas nolaupīšana	0	1	0	0
159.pants. Izvarošana	0	6	1	2
160.pants. Seksuāla vardarbība	4	1	3	2
162.pants. Pavešana netiklībā	2	0	0	0

¹⁵ Jānorāda, ka dati apkopo informāciju par notiesāto personu skaitu pēc Krimināllikuma smagākā notiesāšanas panta.

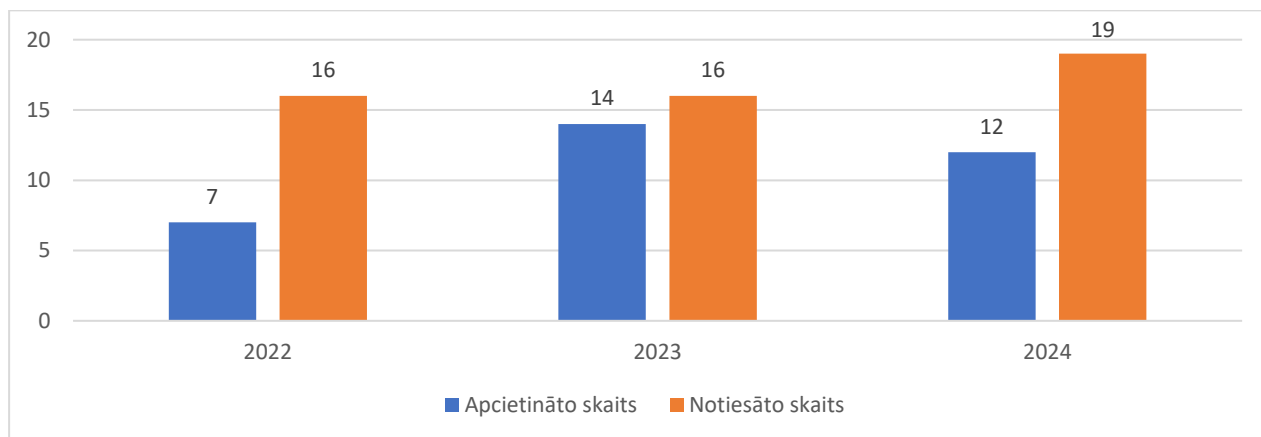
166.pants. Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana	3	0	3	4
175.pants. Zādzība	96	57	36	30
176.pants. Laupīšana	34	37	21	24
177.pants. Krāpšana	1	0	0	1
179.pants. Piesavināšanās	1	0	0	0
180.pants. Zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	35	12	7	7
183.pants. Izspiešana	1	0	0	0
185.pants. Mantas tīša iznīcināšana un bojāšana	17	6	8	6
190.pants. Kontrabanda	3	0	0	0
190. ¹ pants. Preču un vielu, kuru aprite ir aizliegta vai speciāli reglamentēta, pārvietošana pāri Latvijas Republikas valsts robežai.	2	1	0	0
192.pants. Viltotas naudas un valsts finanšu instrumentu izgatavošana, izplatīšana, pārvadāšana, pārsūtīšana, iegādāšanās un glabāšana.	0	1	1	0
193.pants Nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem	6	4	5	1
221.pants. Alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīga izgatavošana (ražošana), uzglabāšana, pārvietošana un realizācija	0	0	1	0
231.pants. Huligānisms.	2	5	3	4
231. ¹ pants. Apzināti nepatiess paziņojums par sprāgstošas, indīgas, radioaktīvas vai bakterioloģiskas vielas vai materiālu vai spridzināmās ietaises ievietošanu vai novietošanu	3	2	0	1
253.pants. Narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana	6	1	5	4
253. ¹ pants. Narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana realizācijas nolūkā un neatļauta realizēšana	14	4	5	5
253. ² pants. Narkotisko un psihotropo vielu neatļauta iegādāšanās, glabāšana un realizēšana nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu neatļauta lietošana	5	3	0	0
260.pants. Ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana	1	0	0	1
262.pants. Transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē	11	0	2	1
265.pants. Transportlīdzekļa reģistrācijas dokumenta, agregāta un reģistrācijas numura zīmes nelikumīga izgatavošana, realizēšana, izsniegšana, viltošana, iznīcināšana, nolaupīšana un viltojuma izmantošana	1	0	0	0
269.pants. Uzbrukums varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	1	1	0	0
270.pants. Pretošanās varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	1	0	0	0
279.pants. Patvarība	0	0	2	0
281.pants. Personas identitātes slēpšana	0	0	1	0
312.pants. Izvairīšanās no tiesas nolēmuma pildīšanas	2	1	0	0
314.pants. Noziedzīgā kārtā iegūtas mantas iegādāšanās, glabāšana un realizēšana	2	0	0	0
315.pants. Neziņošana par noziegumu	0	1	1	0
N/z	0	1	0	10
KOPĀ	265	165	114	118

Avots: Tiesu administrācija

Saskaņā ar KL 65. panta otro daļu nepilngadīgajam nevar tikt piemērots brīvības atņemšanas sods par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu izdarīšanu. 2024. gada beigās

ieslodzījuma vietās atradās 31 nepilngadīgais, no tiem 12 apcietinātie un 19 notiesātie kas ir 0,9 % no kopējā ieslodzīto skaita (skat.9.attēlu).

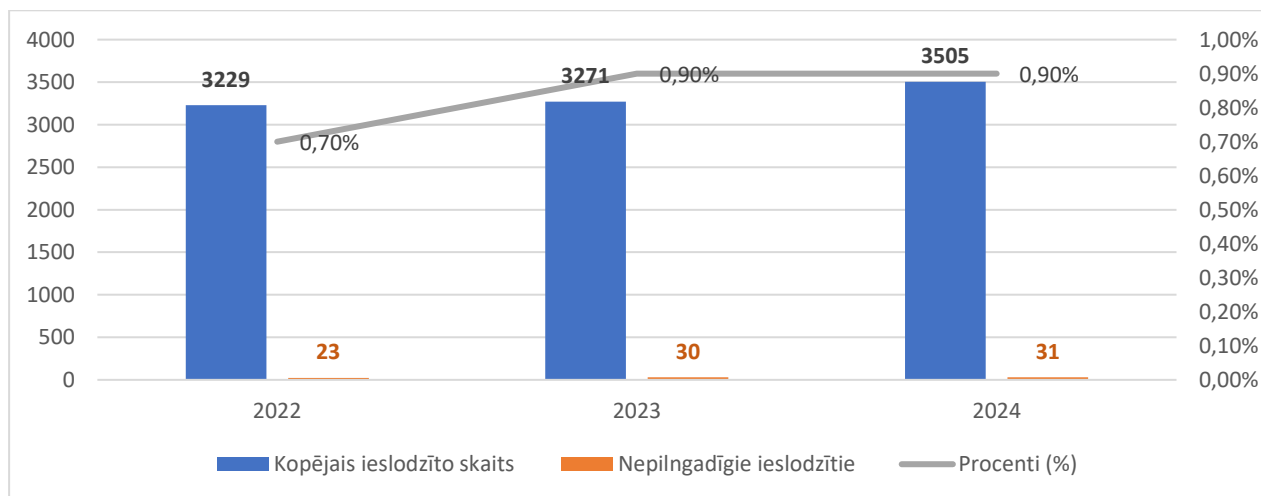
9. attēls. Apcietināto un notiesāto nepilngadīgo skaits ieslodzījuma vietā no 2022. līdz 2024. gadam.

Avots: IeVP

Pēc IeVP rīcībā esošās informācijas par nepilngadīgajiem, kuri atradās ieslodzījuma vietās 2022, 2023. un 2024. gadā, secināms, ka šis rādītājs nemainīgi saglabājās 0,7 – 0,9% robežās no ieslodzīto kopskaita (skat. 10. attēlu).

10. attēls. Nepilngadīgo ieslodzīto skaits un īpatsvars no 2022. līdz 2024. gadam.

Avots: IeVP

Atbilstoši kompetencei veicot prevencijas darbu, IeVP nodrošina resocializācijas pasākumu īstenošanu notiesātajām personām un sociālās rehabilitācijas aktivitātes personām, kuras ieslodzījuma vietās bija ievietotas drošības līdzekļa – apcietinājums, izpildei. Resocializācijas darbs sākas **no riska un vajadzību izvērtēšanas**, kuras gaitā katram **nepilngadīgajam notiesātajam** tiek noteikta atkārtota noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas riska pakāpe, kā arī piemērotākie resocializācijas līdzekļi un citi pasākumi, kas īstenojami soda izpildes laikā un iekļaujami notiesātā individuālajā resocializācijas plānā (statistikas dati ir atspoguļoti 11. tabulā).

11. tabula. Riska un vajadzību izvērtējuma rādītāji notiesātajiem nepilngadīgajiem 2021. - 2024. gadam, kas atrodas ieslodzījuma vietā.

<i>Kritērijs</i>	<i>Rādītājs</i>			
	2021	2022	2023	2024
Notiesāto nepilngadīgo īpatsvars (%), kam ir noformēts risku un vajadzību izvērtējums	100% <i>jeb 17 nepilngadīgajiem notiesātajiem</i>	100% <i>jeb 16 nepilngadīgajiem notiesātajiem</i>	100% <i>jeb 16 nepilngadīgajiem notiesātajiem</i>	100% <i>jeb 19 nepilngadīgajiem notiesātajiem</i>
Nodrošināts mērķtiecīgs un nepilngadīgā notiesātā vajadzībām atbilstošs resocializācijas darbs (notiesāto nepilngadīgo īpatsvars (%), kam ir noformēts resocializācijas plāns)	100%	100%	100%	100%

Avots: IeVP

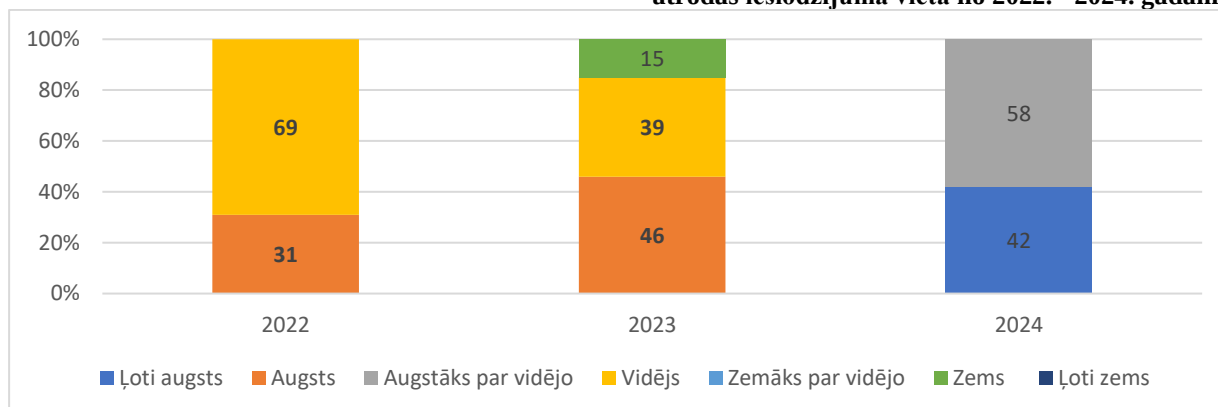
Analizējot datus par nepilngadīgo notiesāto atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskiem, ir secināms, ka trīs gadu griezumā (2021., 2022. un 2023. gadā) tika novērota tendence pieaugt nepilngadīgajiem notiesātajiem konstatētā atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskam. 2020. gadā augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks tika konstatēts 27 % gadījumos, bet 2021. gadā šis rādītājs ir pieaudzis par 25 %, un sastādīja 52 %. Savukārt 2022. gadā nepilngadīgo notiesāto, kuriem ir konstatēts augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma risks, īpatsvars sastādīja 31 %, kas ir par 21 % mazāks nekā 2021. gadā. 2023. gadā augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma risks tika konstatēts 46 % gadījumos, kas ir par 15 % vairāk nekā 2022. gadā.

Vienlaikus ar notiesāto, kuriem ir konstatēts zems atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks, skaita palielināšanos (2020. gadā – 10 %, 2021. gadā – 48 %, 2022. gadā – 0 %, 2023. gadā – 15 %) 2023. gadā par 30 % samazinājies nepilngadīgo personu īpatsvars ar konstatēto vidējo atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risku (2020. gadā – 49 %, 2022. gadā – 69 %, 2023. gadā – 39 %).

2024. gadā, ieviešot jauno atkārtota noziedzīga nodarījuma riska novērtēšanas instrumentu, ir noteiktas jaunas atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riska pakāpes – ļoti augsta riska pakāpe, augstāka par vidējo riska pakāpi, vidēja riska pakāpe, zemāka par vidējo riska pakāpi un ļoti zema riska pakāpe. Līdz ar to 2024. gadā ļoti augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks konstatēts nepilngadīgajiem notiesātajiem 42 % gadījumos, augstāks par vidējo atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks ir konstatēts 58 % gadījumos, vidēja riska pakāpe, zemāka par vidējo riska pakāpi un ļoti zema riska pakāpe 2024. gadā nav konstatēta nevienam nepilngadīgajam notiesātajam. Līdz ar to salīdzināt datus ar iepriekšējiem gadiem nav iespējams sakarā ar jauna atkārtota noziedzīga nodarījuma riska novērtēšanas instrumenta ieviešanu. Savukārt, ņemot vērā, ka 2024. gadā ļoti augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks ir konstatēts 42 % gadījumos, bet augstāks par vidējo atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks ir konstatēts 58 % gadījumos, var secināt, ka trīs gadu griezumā (2022., 2023. un 2024. gadā) tendence pieaugt nepilngadīgajiem notiesātajiem konstatētā atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskam saglabājas.

Informācija par atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskiem ir skatāma 11. attēlā.

11. attēls. Atkārota noziedzīga nodarījuma riska izvērtējuma rezultāti notiesātajiem nepilngadīgajiem, kas atrodas ieslodzījuma vietā no 2022. - 2024. gadam (%).

Avots: IeVP

VPD uzrauga nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas, nosacīti notiesātas, nosacīti pirmstermiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotas personas, t.sk. ar elektronisko uzraudzību, un personas, kurām ir piemērots kriminālsods – **probācijas uzraudzība**.

Uzraudzības ietvaros personu iesaista tās vecumam, psiholoģiskajām īpašībām un attīstības līmenim piemērotos sociālās uzvedības korekcijas un sociālās rehabilitācijas pasākumos.

2024. gadā uzraudzība kopumā īstenota 5202 probācijas klientiem, no kuriem 216 (4 %) bija nepilngadīgi. 2023. gadā uzraudzība kopumā īstenota 4680 probācijas klientiem, no kuriem 196 (4 %) probācijas klienti bija nepilngadīgi.

2024. gadā nepilngadīgie VPD uzraudzībā visbiežāk nonāca par šādiem KL paredzētajiem noziedzīgiem nodarījumiem: 180. pants (zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā), 175. pants (zādzība), 176. pants (laupīšana), 185. pants (mantas tīša iznīcināšana un bojāšana), 253. pants (narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana) un 253.² pants (narkotisko un psihotropo vielu neatļauta iegādāšanās, glabāšana un realizēšana nelielā apmērā un narkotisko un psihotropu vielu neatļauta lietošana) .

12. tabula. VPD uzraudzībā esošo nepilngadīgo skaits, sadalījumā pēc VPD funkcijām.

	2022. gads	2023. gads	2024.gads
Nosacīta notiesāšana	85	75	46
Papildsods – probācijas uzraudzība	34	21	24
Pamatsods – probācijas uzraudzība	20	80	135
Nosacīta atbrīvošana no kriminālatbildības	21	19	11
Nosacīta pirms termiņa atbrīvošana no soda izciešanas	1	1	-

Avots: VPD

Izvērtēšanas ziņojumu un uzraudzības funkciju ietvaros probācijas klientiem tiek veikta **riska un vajadzību novērtēšana** (*atkārtota nozieguma riska novērtējums*). Riska un vajadzību novērtēšana ir strukturēta metode, ko izmanto, lai noteiktu noziedzīga nodarījuma izdarīšanas cēloņus, atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskus un faktorus, kas attur probācijas klientu no atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

VPD veiktais riska un vajadzību novērtējums iedala probācijas klientus piecās riska kategorijās – ļoti zema, zema, vidēja, augsta un ļoti augsta riska probācijas klienti. Jo augstāks riska

līmenis, jo intensīvāks darbs ir nepieciešams ar probācijas klientu (piemēram, biežākas tikšanās, lielāks aktivitāšu un pasākumu kopums u.c.).

Attiecībā uz veikto atkārtota nozieguma riska novērtējumu skaitu, VPD 2023. gadā VPD veicis 293 atkārtota nozieguma riska novērtējumus nepilngadīgām personām (152 – izvērtēšanas ziņojumu sagatavošanas ietvaros, 141 – uzraudzības ietvaros).

Savukārt 2024. gadā veikti 338 atkārtota nozieguma riska novērtējumi nepilngadīgajiem (193 – izvērtēšanas ziņojumu sagatavošanas ietvaros, 145 – uzraudzības ietvaros)

13. tabula. Atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riska un vajadzību novērtējumu 2022., 2023. un 2024. gadā skaits nepilngadīgām personām izvērtēšanas ziņojumu un uzraudzības funkciju, izņemot probācijas novērošanu, ietvaros

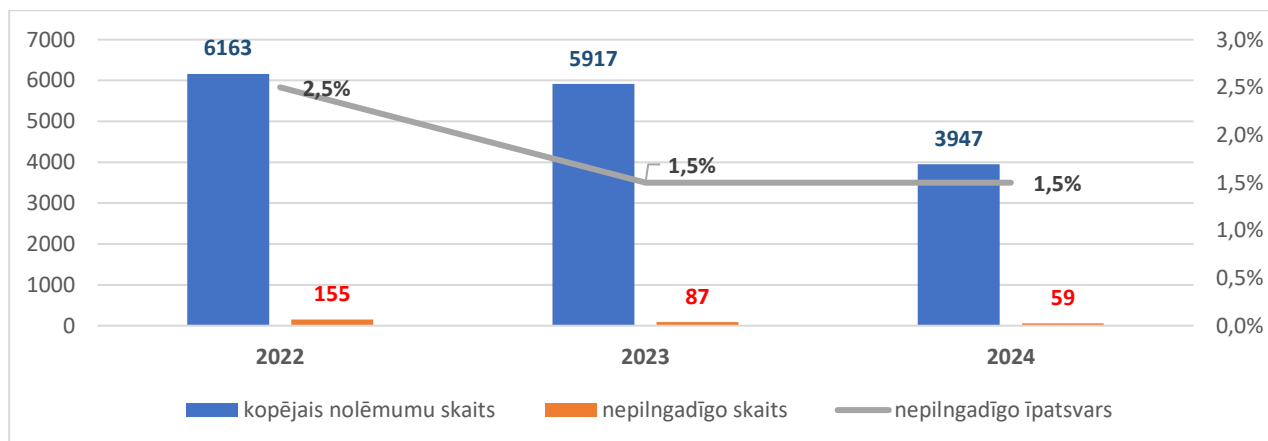
	Ļoti zems			Zems			Vidējs			Augsts			Ļoti augsts		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Izvērtēšanas ziņojumi	9	2	9	44	31	39	46	37	42	54	45	64	24	37	39
Uzraudzība	11	11	10	32	34	21	25	26	37	31	47	54	24	23	23
Kopā	20	13	19	76	65	60	71	63	79	85	92	118	48	60	62

Avots: VPD

Kriminālsods – sabiedriskais darbs – ir personas piespiedu iesaistīšana tās vecumam, psiholoģiskajām īpašībām, fiziskajām spējām un attīstības līmenim piemērotos sabiedrībai nepieciešamos darbos no pamatdarba vai mācībām brīvajā laikā un bez atlīdzības. Kriminālsodu – sabiedriskais darbs – var piemērot bērniem vecumā no 14 gadiem.

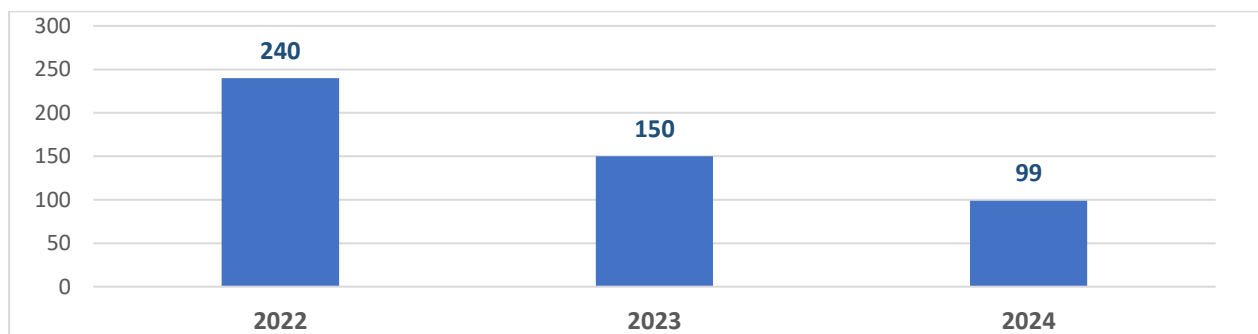
2024. gadā no 3947 VPD saņemtajiem nolēmumiem vai prokuroru priekšrakstiem par sodu, ar kuriem personai piemērots kriminālsods – sabiedriskais darbs, 59 (1,5 %) probācijas klienti bija nepilngadīgi (skat.12. attēlu). No 59 nepilngadīgajiem probācijas klientiem 27 nepilngadīgajiem kriminālsods – sabiedriskais darbs – bija piemērots atkārtoti (divas vai vairāk reizi pēc kārtas)(2023. g. - 37, 2022.g. - 65). 2024. gadā sabiedriskā darba izpilde kopumā organizēta 99 nepilngadīgajiem probācijas klientiem (2023.g. - 150, 2022.g. - 240)(skat. 13. attēlu). Nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi, par kuriem 2024. gadā visbiežāk piemērots kriminālsods – sabiedriskais darbs: 180. pants (zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā), 175. pants (zādzība), 176. pants (laupišana).

12.attēls. VPD saņemto nolēmumu vai prokuroru priekšrakstu par sodu, ar kuriem personai piemērots kriminālsods – sabiedriskais darbs skaits no 2022. līdz 2024. gadam

Avots: VPD

13. attēls. Nepilngadīgo skaits, kuriem tika organizēta sabiedriskā darba izpilde 2022., 2023. un 2024. gadā

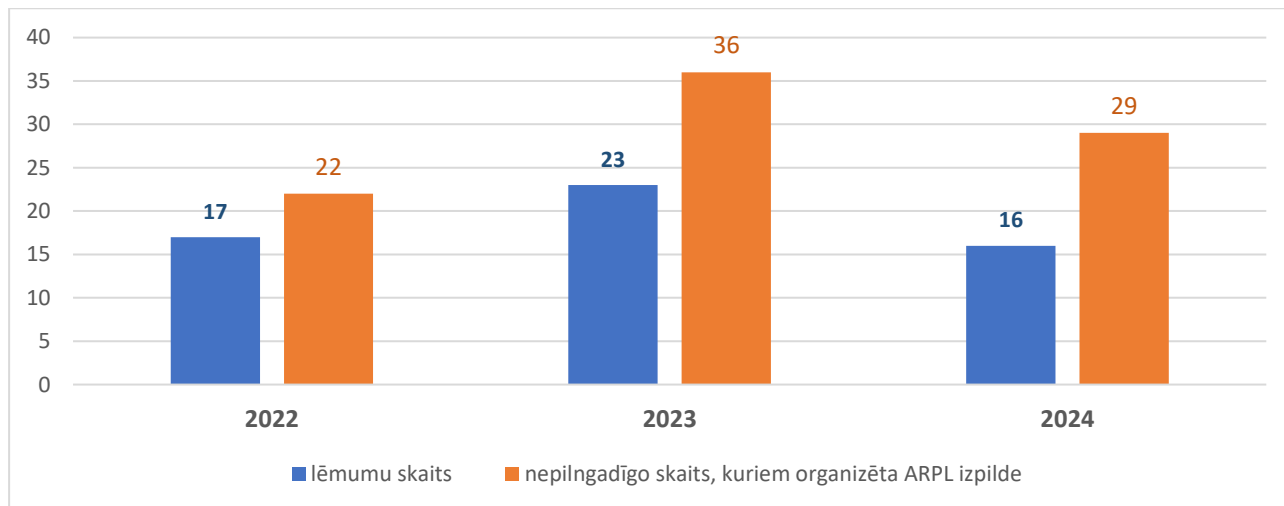

Avots: VPD

Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs (turpmāk – sabiedriskais darbs (ARPL)) saturs ir līdzīgs kriminālsodam – sabiedriskais darbs, jo arī šajā gadījumā bērns bez atlīdzības no mācībām un darba brīvajā laikā veic sabiedrībai derīgu darbu. Sabiedrisko darbu (ARPL) var piemērot bērniem vecumā no 11 līdz 18 gadiem.

2024. gadā VPD saņēma izpildei 16 lēmumus (2023.g. - 23, 2022.g. – 17), ar kuriem probācijas klientiem ir piemērots sabiedriskais darbs (ARPL). No 16 saņemtajiem lēmumiem vienam probācijas klientam sabiedriskais darbs (ARPL) piemērots saskaņā ar KL 66. panta nosacījumiem (2023.g. -1, 2022.g. - 5). Kopumā VPD 2024. gadā sabiedriskā darba (ARPL) izpilde tika organizēta 29 probācijas klientiem (2023.g. – 36, 2022.g. - 22) (skat. 14. attēlu).

14. attēls. VPD saņemto izpildei lēmumu, ar kuriem probācijas klientiem piemērots sabiedriskais darbs (ARPL), skaits un nepilngadīgo, kuriem organizēta sabiedriskā darba (ARPL) izpilde, skaits 2022., 2023. un 2024. gadā.

Izlīguma process ir starpnieka organizēta un vadīta brīvprātīga un strukturēta saruna, kurā piedalās cietušais un probācijas klients. Viens no izlīguma procesa rezultātiem var būt izlīgums, kas ir rakstveida vienošanās, kurā noteikti izlīguma nosacījumi un sekas, un kura tiek noslēgta pēc izlīguma sēdes.

KPL 381. panta otrā daļa noteic, ka procesa virzītājs, konstatējot, ka kriminālprocesā ir iespējams izlīgums un ir lietderīgi iesaistīt starpnieku, par to var informēt VPD, bet, ja noziedzīgu nodarījumu izdarījis nepilngadīgais, tad VPD informē visos gadījumos, izņemot gadījumu, kad izlīgums jau noslēgts.

14. tabula. Izlīguma procesu skaits, izlīgumu skaits un izlīguma procesā iesaistīto personu skaits pēc vecuma.

	2022. gads	2023. gads	2024. gads
Izlīguma procesu skaits	267	397	395
Izlīgumu skaits	119	107	81
Izlīguma procesā iesaistīto vecums	no 11 līdz 13 gadiem – 10 no 14 līdz 17 gadiem – 257	no 11 līdz 13 gadiem – 35 no 14 līdz 17 gadiem – 362	no 11 līdz 13 gadiem – 16 no 14 līdz 17 gadiem – 379

Avots: VPD

Izlīguma procesi tika īstenoti galvenokārt par zādzību (KL 180. pants – 128 gadījumi, KL 175. pants – 72 gadījumi), par laupīšanu (KL 176. pants – 36 gadījumi), par mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu (KL 185. pants – 56 gadījumi), par tīšiem viegliem miesas bojājumiem (KL 130. pants – 30 gadījumi), par tīšu vidēji smagu miesas bojājumu izdarīšanu (KL 126. pants – 12 gadījumi).

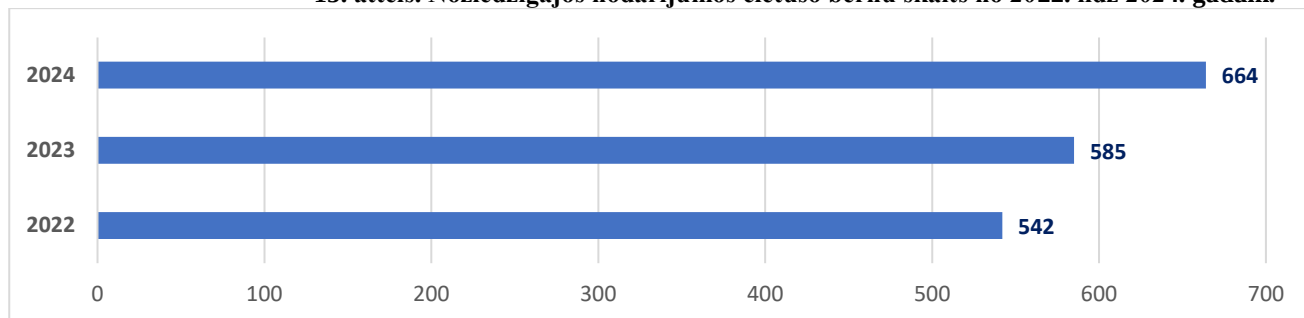
Organizējot un vadot izlīguma procesus, VPD savā praksē pielieto taisnīguma atjaunošanas pieejas, kas paredz iesaistīt izlīguma procesā ne tikai personu, kura ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un cietušo, bet arī citus no noziedzīgā nodarījuma ietekmētos, iesaistīto pušu atbalsta personas, kā arī speciālistus, kuri izprot iesaistīto pušu vajadzības un varētu veikt preventīvu darbu ar nepilngadīgajiem un ģimeni arī pēc izlīguma procesa organizēšanas un vadīšanas. Šādos gadījumos VPD starpnieki vada izlīguma sēdi jeb izlīguma sanāksmi, iesaistot plašāku dalībnieku loku – 2022. gadā VPD organizēja 8 izlīguma sanāksmes, 2023. gadā – 25 izlīguma sanāksmes, savukārt 2024. gadā – 13 izlīguma sanāksmes.

2. Cietušie bērni

2.1. Noziedzīgos nodarījumos cietušie bērni

Pēc IeM IC datiem 2024. gadā par noziedzīgos nodarījumos cietušām atzītas kopā 7989 personas, no tām 664¹⁶ bērni, no kuriem 344 (+74/) mazgadīgas personas¹⁷ (skat. 15. attēlu).

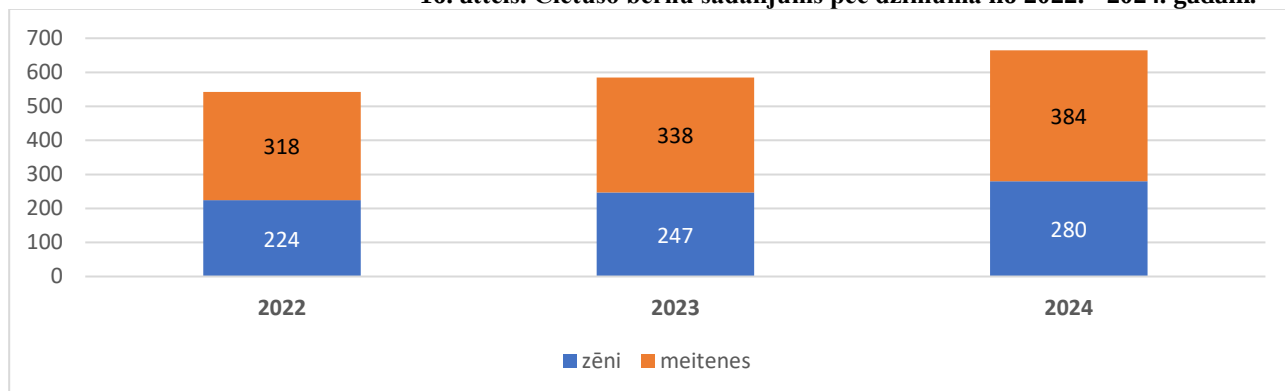
15. attēls. Noziedzīgajos nodarījumos cietušo bērnu skaits no 2022. līdz 2024. gadam.

Avots: IeM IC

No noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem zēni ir 280 (+33) un meitenes –384 (+46) (skat. 16. attēlu).

16. attēls. Cietušo bērnu sadalījums pēc dzimuma no 2022. - 2024. gadam.

Avots: IeM IC

15. tabula. Noziedzīgos nodarījumos cietušo nepilngadīgo skaits 2024. gadā pašvaldību sadalījumā.

	Noziedzīgos nodarījumos cietušo nepilngadīgo vecumā no 14-17 vecumā personu skaits	Noziedzīgos nodarījumos cietušo nepilngadīgo vecumā no 1-13 vecumā personu skaits
Kopā	320	344
DAUGAVPILS	7	7
JELGAVA	15	6
JŪRMALA	10	9
LIEPĀJA	12	10
RĒZEKNE	7	4
RĪGA	77	103
VENTSPILS	15	7
Kopā	143	146

¹⁶ Personas statuss nosakāms pēc lēmuma par atzīšanu par cietušo.

¹⁷ Vecumā līdz 14 gadiem.

ĀDAŽU NOVADS	2	2
AIZKRAUKLES NOVADS	5	10
ALŪKSNES NOVADS	4	3
AUGŠDAUGAVAS NOVADS	3	1
BALVU NOVADS	2	6
BAUSKAS NOVADS	3	14
CĒSU NOVADS	13	13
DIENVIDKURZEMES NOVADS	10	2
DOBELES NOVADS	7	13
GULBENES NOVADS	3	2
JĒKABPILS NOVADS	8	6
JELGAVAS NOVADS	7	4
ĶEKAVAS NOVADS	2	4
KRĀSLAVAS NOVADS	2	0
KULDĪGAS NOVADS	8	11
LIMBAŽU NOVADS	4	3
LĪVĀNU NOVADS	6	2
LUDZAS NOVADS	2	2
MADONAS NOVADS	7	9
MĀRUPES NOVADS	3	3
OGRES NOVADS	8	10
OLAINES NOVADS	4	2
PREIĻU NOVADS	1	2
RĒZEKNES NOVADS	6	1
ROPAŽU NOVADS	3	7
SALASPILS NOVADS	2	0
SALDUS NOVADS	7	10
SAULKRASTU NOVADS	0	1
SIGULDAS NOVADS	7	5
SMILTENES NOVADS	6	9
TALSU NOVADS	5	10
TUKUMA NOVADS	5	9
VALKAS NOVADS	4	7
VALMIERAS NOVADS	12	8
VARAKĻĀNU NOVADS	3	1
VENTSPILS NOVADS	3	6
Kopā	177	198

Avots: IeM IC

Analizējot datus, secināms, visbiežāk bērni cieš no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību 47,3 % (2021. gadā - 54,3 %, 2022.gadā - 55,5 %, 2023- 50,2 %), no cietsirdības un vardarbības 20,2 % (2021. gadā – 15,4 %, 2022. gadā – 18,5 %, 2023. gada - 18,3%), mantiskiem nodarījumiem 9,9 % (2021. gadā - 9,5 %. 2022. gadā – 10,5 %, 2023.gadā- 11,7) un no nodarījumiem pret dzīvību un veselību 10,7 % (2021. gadā – 10,2 %, 2022. gadā - 10,7 %, 2023.gadā - 12,4%).

2024. gadā, salīdzinot ar 2023. gadu, palielinājies bērnu skaits, kuri cietuši no cietsirdības un vardarbības (KL - 174. pants) - 134, pavešanas netiklībā (KL – 162. pants) – 67, no pamudināšanas iesaistīties seksuālās darbībās (KL – 162.¹ pants) - 23, no pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšanas (KL 166. pants) – 4347. Lai gan samazinājies bērnu skaits, kas cietuši no izvarošanas (KL – 159. pants) – 45 un no seksuālās vardarbības (KL – 160. pants) – 105, tomēr to rādītāji ir satraucoši lieli (skat. 13. tabulu). Pieaugusi arī tīšu vieglu miesas bojājumu nodarīšana (KL -130.pants) – 34. Jānorāda, ka viens bērns var būt atzīts par cietušo pēc vairākiem KL pantiem.

16. tabula. Noziedzīgos nodarījumos cietušo bērnu skaits pēc KL panta 2022., 2023 un 2024. gadā.

KL panti	2022.g.			2023. gads			2024. gads			+/-
	Zēni	Meitenes	Kopā:	Zēni	meitenes	Kopā	zēni	meitenes	Kopā	
116.p. - slepkavība	1	1	2	5	2	7	1	2	3	-4
117.p. - slepkavība pastiprinošos apstākļos	0	2	2	1	1	2	1	0	1	-1
123.p. - nonāvēšana aiz neuzmanības	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-0
125.p. - tīšs smags miesas bojājums	2	1	3	3	0	3	3	0	3	+/-0
126.p. - tīšs vidēja smaguma miesas bojājums	11	2	13	14	5	19	16	2	18	-1
130.p. - tīšs viegls miesas bojājums	24	3	27	22	6	28	29	5	34	+6
131.p. - miesas bojājums aiz neuzmanības	5	0	5	1	1	2	4	0	4	+2
132.p. - draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu	3	2	5	8	4	12	4	4	8	-4
152.p. - nelikumīga brīvības atņemšana	0	0	0	0	0	0	2	0	2	+2
153.p. - personas nolaupīšana	1	1	2	0	1	1	1	1	2	+1
154. ¹ p. - cilvēku tirdzniecība	0	1	1	0	0	0	0	0	0	+/-0
159.p. - izvarošana	2	59	61	1	44	45	0	45	45	+/-0
160.p. - seksuāla vardarbība	23	98	121	26	82	108	14	91	105	-3
161.p. - seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu	0	28	28	0	16	16	3	24	27	+11
162. p. - pavešana netiklībā	8	34	42	13	31	44	17	50	67	+23
162. ¹ p. - pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās	0	10	10	4	29	33	6	17	23	-10
164.p. - personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana	0	1	1	1	0	1	0	3	3	+2
165 ¹ .p. - personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-0
166.p. - pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana	6	28	34	8	39	47	8	35	43	-4
172.p. – nepilngadīgā iesaistīšana noziedzīgā nodarījumā	1	0	1	0	0	0	0	0	0	+/-0
174.p. - cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo	46	53	99	52	61	113	63	71	134	+21
175.p. - zādzība	8	6	14	3	1	4	5	1	6	+2
176.p. - laupīšana	16	1	17	35	1	36	27	3	30	-6
177.p. - krāpšana	0	1	1	1	1	2	0	0	0	-2
180.p. - zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	18	5	23	13	12	25	15	10	25	+/-0

183.p. - izspiešana	1	0	1	2	0	2	3	0	3	+1
230. ¹ p. - dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšana	0	0	0	0	0	0	0	1	1	+1
231.p. - huligānisms	4	2	6	7	3	10	8	2	10	+/-0
251.p. - pamudināšana lietot narkotiskās, psihotropās vielas un jaunas psihoaktīvās vielas	0	1	1	0	0	0	0	0	0	+/-0
252.p. - narkotisko, psihotropo un jauno psihoaktīvo vielu ievadīšana pret personas gribu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+/-0
260.p. - ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana	28	25	53	13	20	33	26	11	37	+4

Avots: IeM IC (VP)

Joprojām savu aktualitāti saglabā noziedzīgie nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas pastrādāti pret nepilngadīgām personām (skat. 17. tabulu).

17. tabula. Uzsāktu KP skaits par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību no 2022. līdz 2024. gadam.

KL pants	2022.	2023.	2024.	+/-
Pēc KL 159. panta otrās daļas (Par nepilngadīgā izvarošanu)	16	21	28	+7
Pēc KL 159. panta trešās daļas (Par izvarošanu, ja persona nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu)	53	41	40	-1
Pēc KL 160. panta (Seksuāla vardarbība)	148	153	159	+6
Pēc KL 161. panta (Seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi 16 gadu vecumu)	46	40	39	-1
Pēc KL 162. panta (Pavešana netiklībā)	44	50	72	+22
Pēc KL 162. ¹ panta (Pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās)	20	22	29	+7
Pēc KL 164. panta trešās prim daļas (Par nepilngadīgas personas prostitūcijas izmantošanu)	2	1	1	+/-0
Pēc KL 164. panta ceturtais daļas (Par sešpadsmit gadu vecumu nesasniedzšanas personas pamudināšanu, iesaistīšanu vai piespiešanu nodarboties ar prostitūciju)	0	0	0	+/-0
Pēc KL 166. panta otrās daļas (Pornogrāfiska priekšnesuma apmeklēšana vai demonstrēšana vai tādu pornogrāfiska rakstura materiālu apriti, kurš satur bērnu pornogrāfiju, cilvēka seksuālas darbības ar dzīvnieku, nekrofiliju vai dzimumtieksmes apmierināšanu vardarbīgā veidā)	96	87	51	-36
Pēc KL 166. panta trešās daļas (Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšana, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana)	5	4	12	+8
Pēc KL 166. panta ceturtais daļas (Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšana, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana)	39	29	37	+8
Pēc KL 172. panta (Par nepilngadīgā iesaistīšanu noziedzīgā nodarījumā)	6	6	5	-1
Pēc KL 174. panta (Par cietsirdību un vardarbību pret nepilngadīgo)	137	184	183	-1

Avots: VP¹⁸

Jānorāda, ka norādīto kriminālprocesu skaits nav summējams, jo vienā kriminālprocesā var būt viens vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, un tie var būt kvalificēti pēc vairākiem KL pantiem, kā arī viens noziedzīgs nodarījums var būt kvalificēts pēc vairākiem KL pantiem. Norādītie dati par uzsāktu kriminālprocesu skaitu 2024. gadā neatspoguļo noziedzīgu nodarījumu pret personu tikumību un dzimumneaizskaramību tendences, jo noziedzīgie nodarījumi var būt izdarīti ilgā laika periodā, pat vairāku gadu garumā, bet izmeklēti viena kriminālprocesa ietvaros.

¹⁸ Statistiskie dati par Krimināllikuma 159. panta otrajā, trešajā daļā, 160. panta, 162. panta un 166. panta otrajā daļā paredzētajiem noziedzīgiem nodarījumiem iegūti manuāli no Informācijas centra Integrētās informācijas sistēmas (KRASS).

No 2024. gadā VP uzsāktajiem kriminālprocesiem 70 % noziedzīgo nodarījumu tika veikti 2024. gada atskaides periodā, 30 % kriminālprocesu tika uzsākti par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri veikti iepriekšējos gados un tajā skaitā 57 % tika veikti ilgākā laika periodā.

Analizējot informāciju par noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietu, var secināt, ka noziedzīgi nodarījumi pret personas tikumību un dzimumneaizskaramību pārsvarā tiek veikti reālajā vidē (piemēram, dzīvoklis, iela, mežs vai pilsēta) – 77 %. Tajos aizdomās turētā persona ir pilngadīgs vīrietis, bet cietusī – nepilngadīga meitene. Interneta vidē tiek veikti 7 % šāda veida noziedzīgi nodarījumi. Reālajā vidē lielākoties tiek veikti noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL 159. panta (izvarošana), 160. panta (seksuālā vardarbība) un 161. panta (seksuālās darbības ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu). Savukārt interneta vidē lielākoties tiek veikti noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL 162.¹ panta (pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās. Detalizētāk analizējot noziedzīga nodarījuma vietu, kura ir reālajā vidē, secināts, ka visvairāk noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību tiek veikti dzīvojamajās telpās (54 %). Pietiekami daudz noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību tiek veikti citās telpās (kāpņu telpa, mašīna, viesnīca) – 14 %, bet tikai daļa noziedzīgo nodarījumu tiek veikti ārpus telpām (iela, mežs, pilsēta) – 8 % gadījumu. 16 % noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vieta nav noskaidrota.

Analizējot identificēto aizdomās turēto personu vecumu, kopumā konstatēts, ka vecuma amplitūda aizdomās turētajām personām variē no 8 līdz 82 gadiem. No identificētām aizdomās turētajām personām 15 % ir nepilngadīgas personas, bet pilngadīgas personas ir 85 %. Nepilngadīgās personas veikušas noziedzīgu nodarījumu pret citu nepilngadīgo tikumību un dzimumneaizskaramību, kas kvalificējas pēc KL 159. panta (izvarošana) un KL 160. panta (seksuālā vardarbība). Analizējot kriminālprocesus pēc identificēto aizdomās turēto personu dzimuma, konstatēts, ka lielākoties kriminālprocesos par aizdomās turētajām tiek atzītas vīriešu dzimuma personas (96 %), bet sieviešu dzimuma personas kriminālprocesos par aizdomās turētajām tiek atzītas ievērojami mazāk (4 %). No identificētajām aizdomās turētajām personām 4 % ir citu valstu pilsoņi (Uzbekistānas, Indijas, Ķīnas, Itālijas, Moldovas, Lielbritānijas, Jaunzēlandes un Bulgārijas). Lai izprastu noziedzīgo nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību veidošanās mehānismus, tika noskaidroti un analizēti aizdomās turēto personu veiktie KL pārkāpumi. No visām identificētām aizdomās turētām personām krimināli sodītas ir 45 % personu.

Interneta vidē samērā bieži tiek veikti noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL 166. panta (pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana). Bērnu seksuālās izmantošanas materiāli, kas nonākuši interneta vidē var tikt izplatīti nekontrolēti un atkārtoti, līdz ar to šādas seksuālās vardarbības upuris ir jo īpaši neaizsargāts. Bērnu pornogrāfijas apkarošana tiešsaistē kļūst aizvien sarežģītāka. Nozieguma izdarītāji apmainās ne tikai ar aizliegtiem materiāliem, bet arī ar upuru atrašanas metodēm un veidiem, kā arī – kā izvairīties no atbildības un palikt anonīmiem.

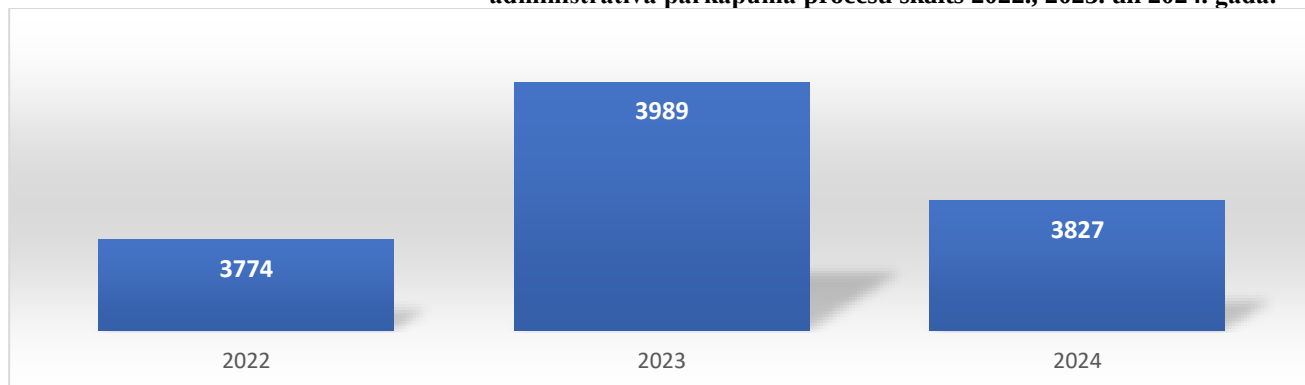
Pret nepilngadīgām personām vērsto dzimumnoziegumu izdarīšanu veicinošie faktori ir – cietušo aprūpes personu aizņemība, kas rada situācijas, kad upuris pavada laiku divatā ar nozieguma izdarītāju; bērnu augsta aktivitāte interneta vidē, sociālajos tīklos; agra seksualizācija; iespaidojamība no vecākiem bērniem; zināšanu trūkums par iespējamiem riskiem interneta vidē un pārmērīga alkoholisko dzērienu lietošana.

2.2. Bērnu tiesību pārkāpumi

Saskaņā ar BTAL 73. pantu katrai personai ir pienākums nekavējoties ziņot policijai, BAC, bāriņtiesai vai sociālajam dienestam par likumpārkāpumu, kas vērsts pret bērnu, kā arī tad, ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli vai pastāv apstākļi, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību.

2024. gadā samazinājies uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits personām par bērnu tiesību pārkāpšanu – 3827 (2023. gadā – 3989), kas ir par 162 procesiem mazāk nekā 2023. gadā (skat. 17. attēlu un 18. tabulu).

17. attēls. Par bērnu tiesību pārkāpšanu uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits 2022., 2023. un 2024. gadā.

Avots: VP (IeM IC)

18. tabula. Uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits dalījumā pēc aktuālākajiem pantiem 2022., 2023. un 2024. gadā.¹⁹

	2022. gads	2023. gads	2024.gads	+/- ²⁰
par to noteikumu pārkāpšanu, kuri paredz bērnu pārvadāšanai paredzēto drošības līdzekļu lietošanu - <i>CSL 79. p. trešā daļa.</i>	208	189	161	-28
par alkoholisko dzērienu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem - <i>Alkoholisko dzērienu aprites likuma 14. p. sestā daļa.</i>	141	141	75	-66
par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 20 gadiem - <i>Tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likuma 14. p. devītā daļa.</i>	50	75	21	-54
par bērna iesaistīšanu enerģijas dzērienu lietošanā - <i>BTAL 79. p. pirmā daļa.</i>	3	3	2	+1
par bērna iesaistīšanu smēķēšanā, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu, alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošu vielu lietošanā - <i>BTAL 79. p. otrā daļa.</i>	306	257	163	-94

¹⁹ Statistikas dati par administratīvo pārkāpumu skaitu iegūti no Informācijas centra Integrētās informācijas sistēmas (SAP BO), izmantojot meklēšanas kritērijus (lēmums par procesa uzsākšanu, lēmums par procesa uzsākšanu un soda piemērošanu, pie atbildības saucama pilngadīga persona (vecums no 18 gadiem).

²⁰ Salīdzinājums pret 2023. gadu

nepilngadīgo iesaistīšana ubagošanā - <i>BTAL 80. p.</i>	3	0	0	0
par fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu - <i>BTAL 81. p.</i>	1780	1928	1269	-659
par bērna iesaistīšanu skaistumkonkursā vai citā pasākumā, kurā tiek vērtēts vienīgi viņa ārējais izskats - <i>BTAL 82. p. otrā daļa.</i>	3	1	0	-1
par tādu normatīvo aktu pārkāpšanu, kuri nosaka kārtību, kādā bērni iesaistāmi aktivitātēs (pasākumos), kas saistītas ar ārējā izskata demonstrēšanu - <i>BTAL 82. p. pirmā daļa.</i>	0	0	0	0
par bērna, kas nav sasniedzis septiņu gadu vecumu, atstāšanu bez uzraudzības, ja to izdarījuši vecāki vai personas, kas viņus aizstāj - <i>BTAL 83. p. pirmā daļa.</i>	106	110	80	-30
par bērna uzraudzīšanu, atrodoties alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, kas var ierobežot spējas nodrošināt bērna drošību un aizsardzību no iespējamajiem bērna dzīvības un veselības apdraudējumiem, ja to izdarījusi persona, kura atbildīga par bērna uzraudzību - <i>BTAL 83. p. otrā daļa.</i>	349	348	410	+62
par bērna uzraudzības pakalpojumu sniegšanas prasību neievērošanu - <i>BTAL 84. p.</i>	4	7	4	-3
par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu - <i>BTAL 85. p.</i>	700	794	804	+10
maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana, ja tas izdarīts pret personu, ar kuru pārkāpējs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru pārkāpējs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru pārkāpējam ir kopīga (nedalīta) saimniecība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12. p. otrā daļa.</i>	19	27	25	-2
pret personu vērsta agresīva uzvedība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.¹p.</i>	20	109	135	+26
Jauna tiesību norma				
Pret personu veikta seksuāla uzmācšanās- <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.²p.²¹</i>	-	-	25	+25

Avots: VP (IeM IC)

Kā tendence jānorāda fakts, ka samazinājies uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits par fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu (*BTAL 81. p.*). Pieaudzis par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu (*BTAL 85. p.*), kā arī par bērna uzraudzīšanu, atrodoties alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, kas var ierobežot spējas nodrošināt bērna drošību un aizsardzību no iespējamajiem bērna dzīvības un veselības apdraudējumiem (*BTAL 83. p. otrā daļa.*)

Saskaņā ar *BTAL 88. panta* pirmajā daļā noteikto administratīvā pārkāpuma procesu par šā likuma 81. pantā minētajiem pārkāpumiem par fizisku un emocionālu vardarbību pret bērnu, ko izdarījušas valsts un pašvaldību institūciju amatpersonas vai darbinieki, un 82. pantā minētajiem pārkāpumiem par bērna nelikumīgu iesaistīšanu pasākumos, veic BAC.

2024. gadā aktuālākās tēmas, par ko ziņots BAC BTAD ir:

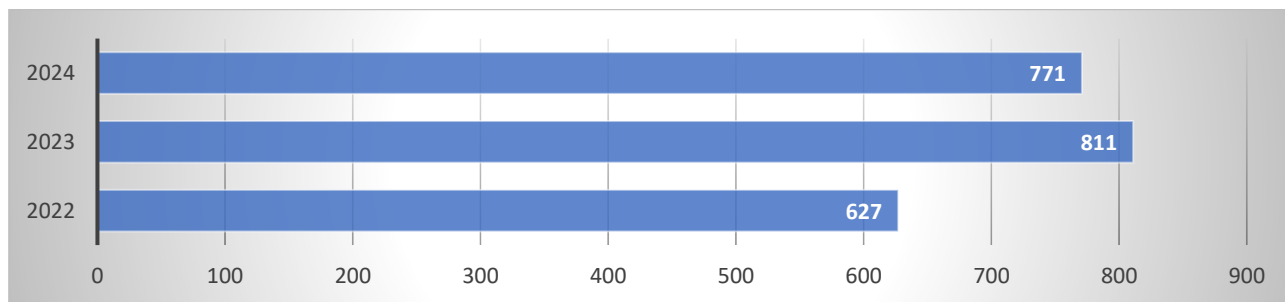
- ✓ valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionāla un/vai fiziska vardarbība pret bērnu;

²¹ Spēkā no 30.12.2024.

- ✓ neatbilstošu disciplinēšanas un nepedagoģisku darba metožu pielietošana saskarsmē ar audzēkņiem izglītības iestādēs;
- ✓ apdraudēta bērnu drošība;
- ✓ vienaudžu savstarpēja vardarbība;
- ✓ emocionāla un fiziska vardarbība ģimenēs;
- ✓ bērnu pamešana novārtā.

2024. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem BAC BTAD no fiziskām un juridiskām personām saņēma 771 iesniegumu, kas ir par 40 iesniegumiem mazāk kā 2023. gadā un par 144 iesniegumiem vairāk kā 2022. gadā. (skat. 18. attēlu).

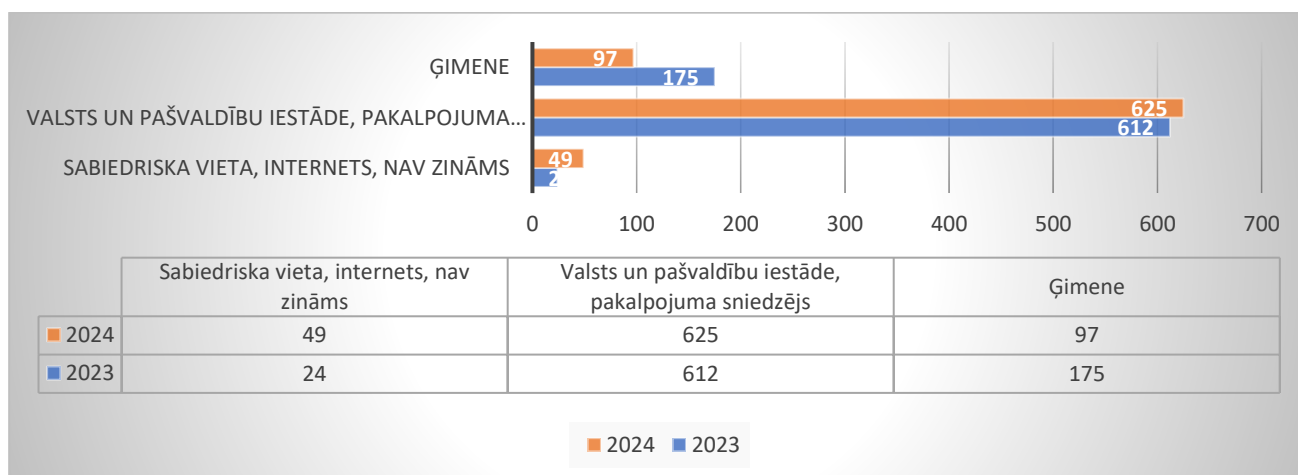
18. attēls. BAC saņemto sūdzību par bērnu tiesību pārkāpumiem 2022., 2023. un 2024. gadā skaits.

Avots: BAC

2024. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem ģimenēs tika saņemti 97 iesniegumi, par pārkāpumiem valsts un pašvaldību iestādēs, pie pakalpojumu sniedzējiem (skolās, pirmsskolas izglītības iestādēs, ārpusģimenes aprūpes iestādēs, atbalsta centros, krīzes centros, jaunsardzes centros, ārstniecības iestādēs, biedrībās, pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem, pašvaldībās, nometnēs, policijā, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē u.c.) – 625 iesniegumi, vienlaikus 49 gadījumos ziņots par pārkāpumiem, kas notikuši sabiedriskās vietās, internetā, iespējamā pārkāpuma vieta nav norādīta vai nav zināma. (skat. 19. attēlu).

19. attēls. BAC saņemto iesniegumu (iestādēs, ģimenēs, citur) skaits 2023. un 2024. gadā

Avots: BAC

No 2024. gadā kopā saņemtā 771 iesnieguma par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem:

- apstiprinājās 116 iesniegumos norādītie iespējamie bērnu tiesību pārkāpumi,
- daļēji apstiprinājās 100 iespējamie pārkāpumi un
- 246 iespējamie pārkāpumi neapstiprinājās.

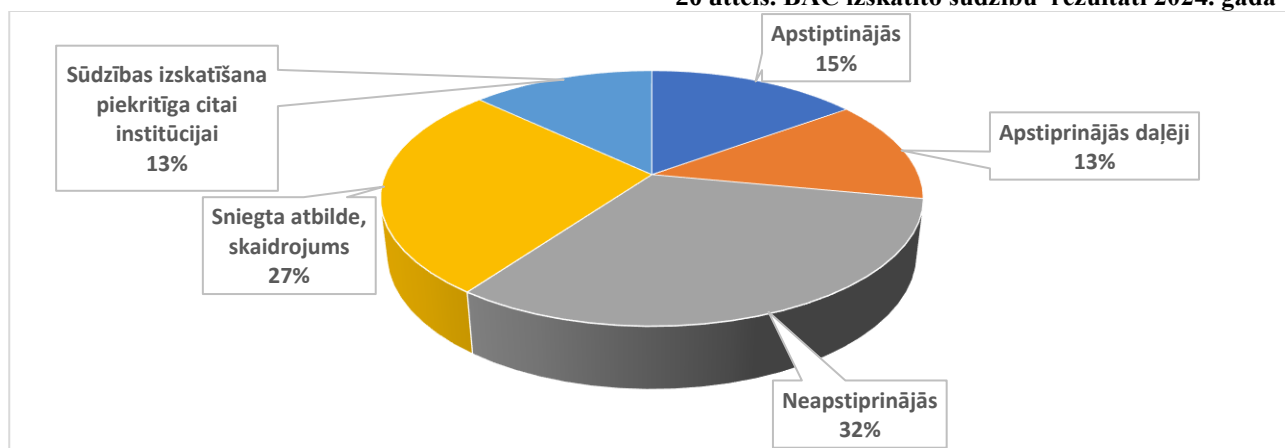
Kopumā secināts, ka apstiprinājās vai daļēji apstiprinājās 216 iesniegumos norādītie iespējamie bērnu tiesību pārkāpumi, kas ir 28% no visu 2024. gadā saņemto iesniegumu skaita un

246 iesniegumos norādītie iespējamie bērnu tiesību pārkāpumi neapstiprinājās, kas ir 32% no visu 2024. gadā saņemto iesniegumu skaita.

Pēc apkopotajiem rezultātiem secināts, ka 97 iesniegumu izskatīšana bijusi piekritīga citām institūcijām (skat.20.attēlu).

Uz 212 iesniegumiem sniegtas atbildes un skaidrojumi par dažādiem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem, piemēram, par darbinieku izvērtēšanu, personas atbilstību ieņemamajam amatam atbilstoši BTAL likuma 72. panta piektās daļas 1. punktā noteiktajam, par izglītības iestādes akreditācijas komisijas darbu, par pašvaldības skolēnu autobusa izmantošanu, par bērnu fotografēšanu pasākumos un personas datu apstrādes aizskārumu, par situāciju, kurā bērns ar īpašām vajadzībām izdarījis zaudējumus citas personas īpašumam, par trokšņiem un putekļiem bērna dzīvesvietā, par rīcību situācijās, kad ģimenē vienam no vecākiem netiek nodrošinātas saskarsmes tiesības ar bērnu, par mājokļa pabalstu, par vecāku neuzticēšanos skolai u.c.

20 attēls. BAC izskatīto sūdzību rezultāti 2024. gadā

Avots: BAC

97 iesniegumi, kas ir 13% no kopējā 2024. gadā par iespējamajiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita, **bija saistīti ar situācijām ģimenēs**, visbiežāk norādot bērnu nepietiekamu aprūpi, bērna pamešanu novārtā, vecāku pienākumu nepildīšanu, nelabvēlīgu vidi bērna attīstībai un emocionālu un/vai fizisku vardarbību pret bērnu. Palielinājies to iesniegumu skaits, kuros norādīts uz sociālo garantiju nenodrošināšanu bērnam un iespējamu vardarbību pret bērnu sabiedriskā vietā.

No 97 iesniegumos norādītajiem iespējamajiem bērnu tiesību pārkāpumiem ģimenēs apstiprinājās 5 iesniegumos norādītais bērnu tiesību pārkāpums, daļēji apstiprinājās 2 pārkāpumi, bet neapstiprinājās 21 pārkāpums. 23 iesniegumu izskatīšana ir bijusi piekritīga citām institūcijām, uz 46 iesniegumiem sniegtas atbildes.

49 iesniegumi, kas ir 6% no kopējā 2024. gadā par iespējamajiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita, bija saistīti ar iespējamajiem bērnu tiesību pārkāpumiem sabiedriskās vietās, interneta vidē, iespējamā pārkāpuma vieta nebija norādīta vai nebija zināma, piemēram, bērni interneta vidē tika apsūdzēti zādzībā, bērni tika iesaistīti alkohola tirdzniecībā, bērni tika nelegāli nodarbināti (mazgājot automašīnas), tika pārkāptas bērnu tiesības sabiedriskajā transportā, bērniem netika nodrošināta droša vide daudzdzīvokļu māju pagalmos u.c. Saņemti arī iesniegumi par iespējamajiem kaimiņu savstarpējiem konfliktiem, kuros iesaistīti bērni.

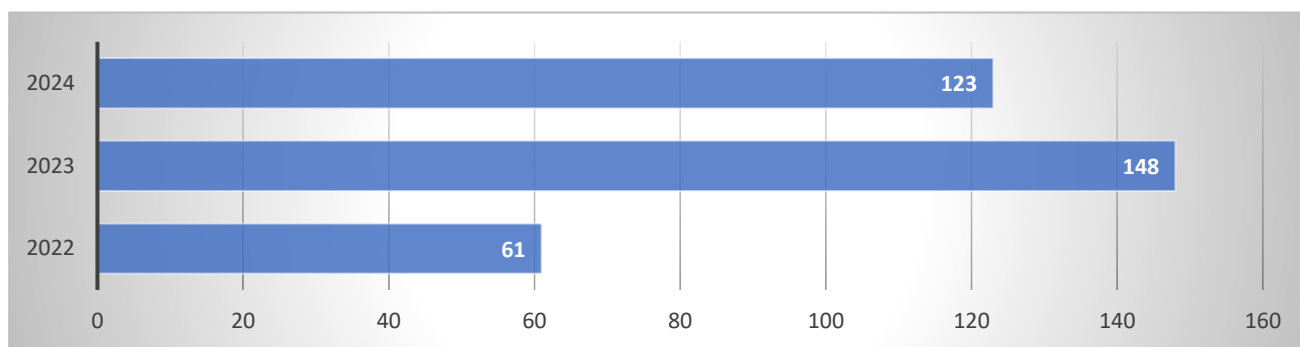
No 49 iesniegumos norādītajiem iespējamajiem bērnu tiesību pārkāpumiem sabiedriskās vietās, interneta vidē, iespējamā pārkāpuma vieta nav norādīta vai nav zināma, apstiprinājās 3 iesniegumos norādītais bērnu tiesību pārkāpums, bet neapstiprinājās 5 iesniegumos norādītais pārkāpums. 15 iesniegumu izskatīšana ir bijusi piekritīga citām institūcijām, uz 26 iesniegumiem sniegtas atbildes.

Lielākā daļa 2024. gadā BAC BTAD saņemto iesniegumu – **625**, kas ir 81% no kopējā 2024. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita, **bija saistīti ar iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem valsts vai pašvaldību iestādēs, pie pakalpojumu sniedzējiem** (skolās, pirmsskolas izglītības iestādēs, ārpusģimenes aprūpes iestādēs, atbalsta centros, krīzes centros, jaunsardzes centros, ārstniecības iestādēs, biedrībās, pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem, pašvaldībās, nometnēs, policijā, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē u.c.).

2024. gadā no 625 iesniegumiem **123 iesniegumi** tika saņemti **par iespējamu vienaudžu savstarpējo vardarbību valsts vai pašvaldību iestādēs un pie pakalpojumu sniedzējiem**, kas ir 20% no visu par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem valsts vai pašvaldību iestādēs un pie pakalpojumu sniedzējiem saņemto iesniegumu skaita.

Salīdzinājumā ar 2023. gadu iesniegumu skaits par vienaudžu savstarpējo vardarbību ir samazinājies par 25, bet salīdzinājumā ar 2022. gadu iesniegumu skaits par vienaudžu savstarpējo vardarbību ir palielinājies par 62 (skat.21.attēlu).

21. attēls. BAC saņemto sūdzību par vienaudžu savstarpējo vardarbību 2022., 2023. un 2024. gadā skaits.

Avots: BAC

Izskatot 123 iesniegumus iesniegumu par vienaudžu savstarpējo vardarbību secināts, ka kopumā:

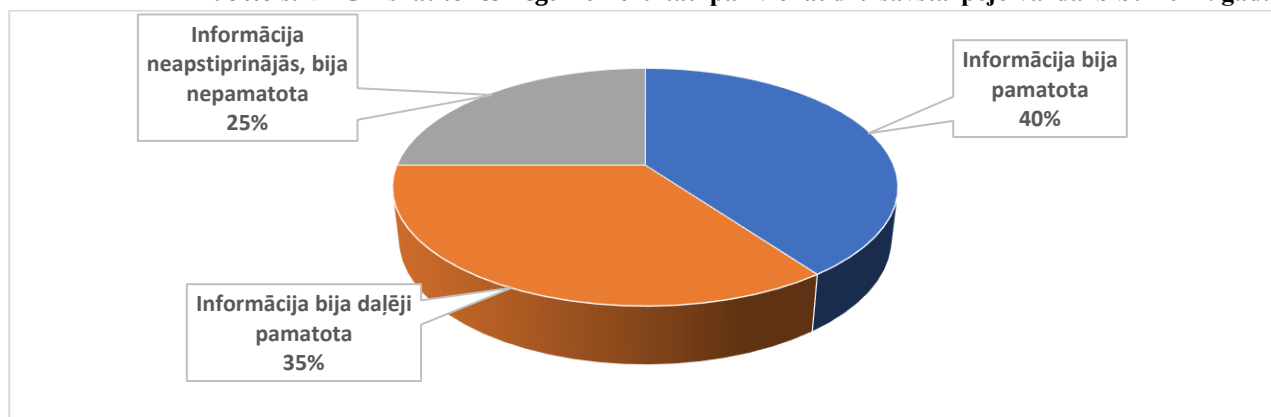
- apstiprinājās 37 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- daļēji apstiprinājās 33 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- neapstiprinājās 23 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- 11 iesniegumos minētā informācija nebija BAC kompetencē;
- uz 19 iesniegumiem tika sniegta atbilde, nav bijusi nepieciešamība iesaistīties iesniegumā minētās situācijas izskatīšanā/risināšanā. (skat. 19. tabulu un 22. attēlu).

19. tabula. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par vienaudžu savstarpējo vardarbību 2024. gadā

Iesniegumi par vienaudžu savstarpēju vardarbību						
	Kopā	apstiprinājās	apstiprinājās daļēji	neapstiprinājās	nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	108	34	29	17	11	17
Pirmsskolas izglītības iestāde	12	1	3	6	-	2
Ārpusģimenes aprūpes iestāde	2	2	-	-	-	-
Atbalsta centrs	1	-	1	-	-	-
Kopā	123	37	33	23	11	19

Avots: BAC

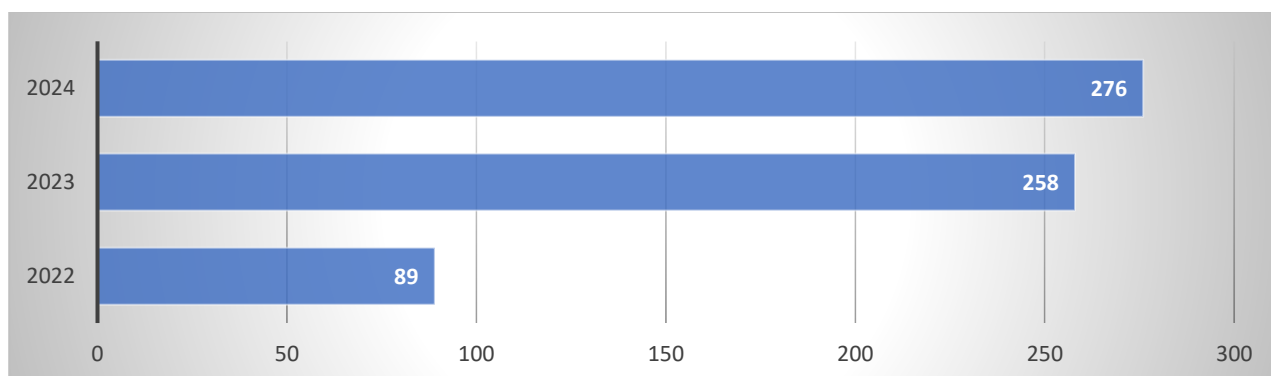
22. attēls. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par vienaudžu savstarpējo vardarbību 2024. gadā

Avots: BAC

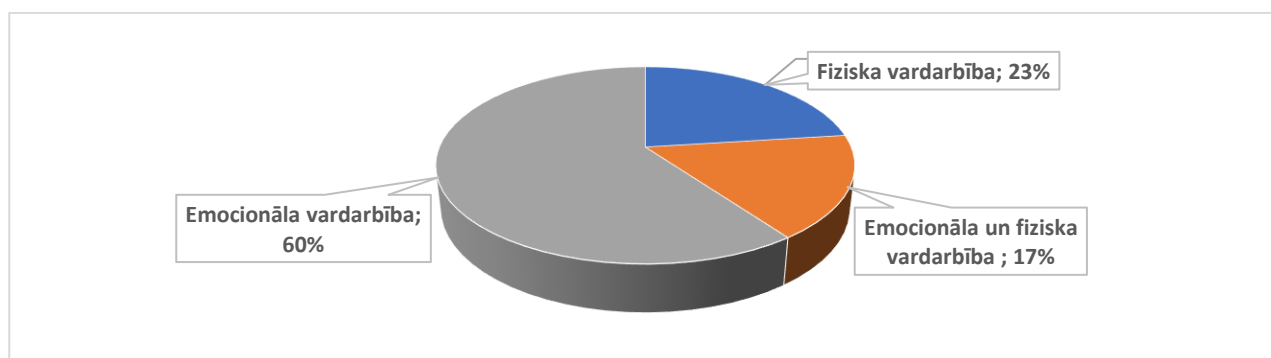
No 625 iesniegumiem 276 iesniegumi tika saņemti **par iespējamu valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionālu un/vai fizisku vardarbību pret bērnu**, kas ir 44% no visu par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem valsts vai pašvaldību iestādēs un pie pakalpojumu sniedzējiem saņemto iesniegumu skaita – par darbinieku emocionālu vardarbību pret bērnu (165 jeb 60%), par darbinieku emocionālu un fizisku vardarbību pret bērnu (48 jeb 17%), par darbinieku fizisku vardarbību pret bērnu (63 jeb 23%).(skat. 23.attēlu un 24.attēlu).

23.attēls. BAC saņemto sūdzību par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2022., 2023. un 2024. gadā skaits

Avots: BAC

24. attēls. BAC izskatīto sūdzību skaits par iespējamo valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2024. gadā.

Avots: BAC

Izskatot 276 iesniegumus iesniegumu par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem, secināts, ka kopumā:

- apstiprinājās 52 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- daļēji apstiprinājās 48 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- neapstiprinājās 152 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- 11 iesniegumos minētā informācija nebija BAC kompetencē;
- uz 13 iesniegumiem tika sniegta atbilde, nav bijusi nepieciešamība iesaistīties iesniegumā minētās situācijas risināšanā. (skat. 20. tabulu).

20. tabula. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2024. gadā.

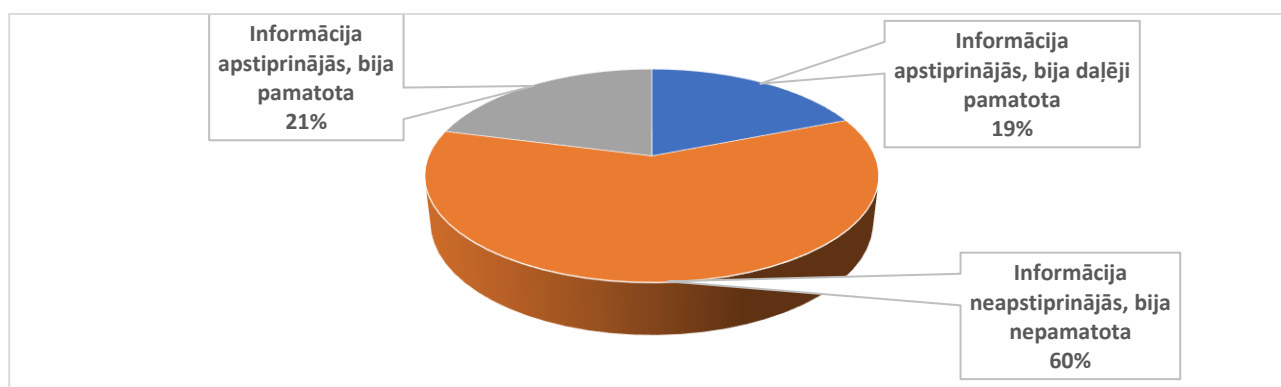
Iesniegumi par darbinieku fizisku vardarbību pret bērniem						
	kopā	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās daļēji	Bērnu tiesību pārkāpums neapstiprinājās	Nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	32	14	4	10	1	3
Pirmskolas izglītības iestāde	28	4	2	21	1	-
Ārpusģimenes aprūpes iestāde	1	-	-	1	-	-
Atbalsta centrs	1	-	1	-	-	-
Pašvaldība (deju kolektīva vadītājs)	1	1	-	-	-	-
Kopā	63	19	7	32	2	3
Iesniegumi par darbinieku emocionālu vardarbību pret bērniem						
	kopā	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās daļēji	Bērnu tiesību pārkāpums neapstiprinājās	Nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	112	15	28	59	5	5
Pirmskolas izglītības iestāde	35	3	8	21	2	1
Ārpusģimenes aprūpes iestāde	5	-	1	4	-	-
Ārstniecības iestāde	2	-	-	2	-	-
Biedrība	1	-	-	1	-	-
Pašvaldība (autobusa šoferis, treneris, deju kolektīva vadītājs)	5	1	-	2	1	1
Bāriņtiesa	3	-	-	3	-	-
Nometne	1	-	-	-	1	-
Policija	1	-	-	1	-	-
Kopā	165	19	37	93	9	7
Iesniegumi par darbinieku fizisku un emocionālu vardarbību pret bērniem						
	kopā	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās daļēji	Bērnu tiesību pārkāpums neapstiprinājās	Nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	31	12	1	15	-	3

Pirmskolas izglītības iestāde	14	1	3	10	-	-
Ārpusģimenes aprūpes iestāde	1	1	-	-	-	-
Atbalsta centrs	1	-	-	1	-	-
Krīzes centrs	1	-	-	1	-	-
Kopā	48	14	4	27	-	3

Avots: BAC

Izvērtējot izskatīto iesniegumu rezultātus secināts, ka no izskatītajiem 276 iesniegumiem par iespējamu fizisku un/vai emocionālu vardarbību no valsts un pašvaldību iestāžu un iestāžu, kurās uzturas bērni, darbinieku puses pret bērniem, apstiprinājās vai daļēji apstiprinājās 40% saņemtajos iesniegumos norādītā informācija un 60% – neapstiprinājās (skat. 25.attēlu).

25. attēls. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2024. gadā

Avots: BAC

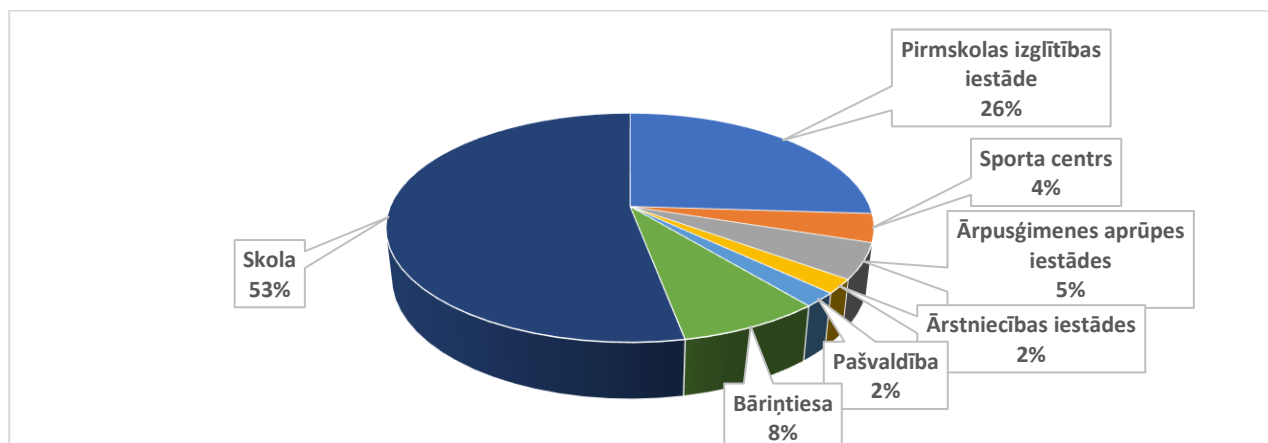
BAC BTAD 2024. gadā tika saņemti **7 iesniegumi par iespējamu bērnu seksuālu izmantošanu izglītības iestādēs un ārpusģimenes aprūpes iestādēs**, bet, ņemot vērā, ka BAC kompetencē nav izvērtēt, vai ir noticis vai nav noticis noziedzīgs nodarījums un/vai likumpārkāpums šādās situācijās, jebkura informācija par iespējamu noziedzīgu nodarījumu un/vai likumpārkāpumu, tai skaitā informācija par iespējamo seksuālo vardarbību pret bērnu, bērna seksuālu izmantošanu tika pārsūtīta izvērtēšanai VP.

2024. gadā BAC BTAD saņemtie iesniegumi:

- ✓ 2 iesniegumi par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksualizētu uzvedību skolā;
- ✓ 2 iesniegumi par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksuālu izmantošanu ārpusģimenes aprūpes iestādē;
- ✓ 3 iesniegumi par iespējamu izglītības iestādes darbinieka seksualizētu uzvedību un/vai seksuālu izglītojamā izmantošanu.

Saskaņā ar BTAL 88. panta pirmo daļu 2024. gadā par bērnu tiesību pārkāpumiem BAC BTAD 103 gadījumos bija jāpieņem lēmumi par administratīvā pārkāpuma lietas uzsākšanu vai atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu pret valsts un pašvaldību institūciju amatpersonām vai darbiniekiem, no tiem skolās – 55, pirmsskolas izglītības iestādēs – 27, ārpusģimenes aprūpes iestādēs – 5, bāriņtiesās – 8, pašvaldībās – 2 (deju kolektīvā – 1, autobusā – 1), sporta centros – 4, ārstniecības iestādēs – 2. (skat. 26. attēlu).

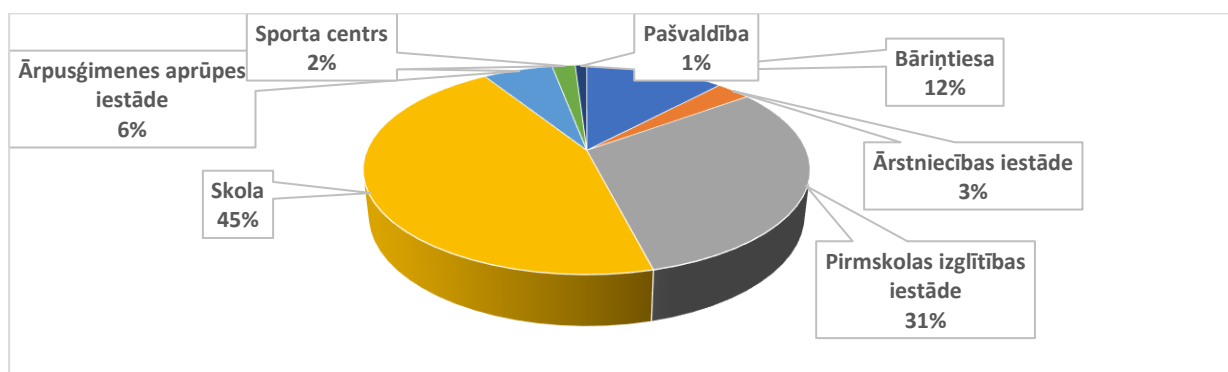
26. attēls. BAC BTAD pieņemtie lēmumi par administratīvās pārkāpuma procesa uzsākšanu vai atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu 2024. gadā

Avots: BAC

2024. gadā **65** gadījumos tika pieņemts lēmums atteikt uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu saskaņā ar AAL 119. panta pirmās daļas 1. punktu, no tiem skolās – 29, pirmskolas izglītības iestādēs – 20, ārpusģimenes aprūpes iestādēs – 4, bāriņtiesās – 8, ārstniecības iestādēs – 2, pašvaldībā – 1, sporta centrā – 1. (skat. 27. attēlu).

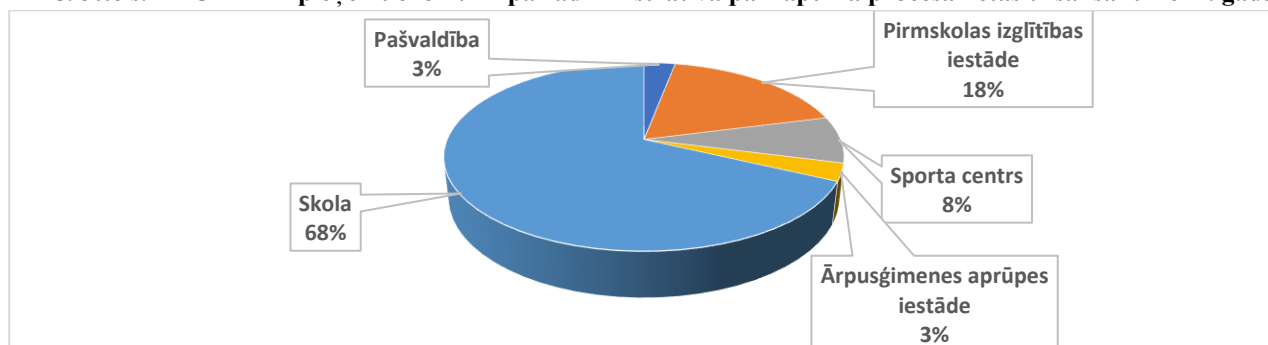
27.attēls. BAC BTAD pieņemtie lēmumi par atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu 2024. gadā

Avots: BAC

Tika pieņemti 38 lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu, no tiem skolās – 26, pirmskolas izglītības iestādēs – 7, ārpusģimenes aprūpes iestādē – 1, pašvaldībā – 1, sporta centrā – 3 (skat.28.attēlu).

28. attēls. BAC BTAD pieņemtie lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa lietas uzsākšanu 2024. gadā

Avots: BAC

No 38 lietām uz pārskata sagatavošanas brīdi 4 vēl atradās izskatīšanā, 34 lietās tika pieņemti lēmumi: 10 lietās tika pieņemts lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa izbeigšanu, no tām skolās – 7, pirmsskolas izglītības iestādēs – 2, sporta centrā – 1;

24 lietās tika pieņemts lēmums pārkāpumu izdarījušajai personai piemērot sodu – brīdinājumu vai naudas sodu saskaņā ar BTAL 81. pantu (skat. 21. tabulu):

- 9 gadījumos skolas darbiniekiem izteikts brīdinājums (2 – par emocionālu vardarbību pret izglītojamo, bet 7 – par fizisku vardarbību pret izglītojamo). 6 gadījumos skolas darbiniekiem piemērots naudas sods (visi 6 par fizisku vardarbību pret izglītojamo);
- 4 gadījumos pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekiem izteikts brīdinājums (2 par emocionālu vardarbību pret izglītojamo, 2 par fizisku vardarbību pret izglītojamo). 1 gadījumā pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekam piemērots naudas sods (par fizisku vardarbību pret izglītojamo);
- 1 sporta centra darbiniekam izteikts brīdinājums (par emocionālu vardarbību pret izglītojamo) un 1 sporta centra darbiniekam piemērots naudas sods (par fizisku vardarbību pret izglītojamo);
- No uzsāktajām administratīvo pārkāpumu lietām 1 ārpusģimenes aprūpes iestādes darbiniekam piemērots naudas sods (par fizisku vardarbību pret izglītojamo);
- 1 pašvaldības darbiniekam izteikts brīdinājums (par fizisku vardarbību pret izglītojamo).

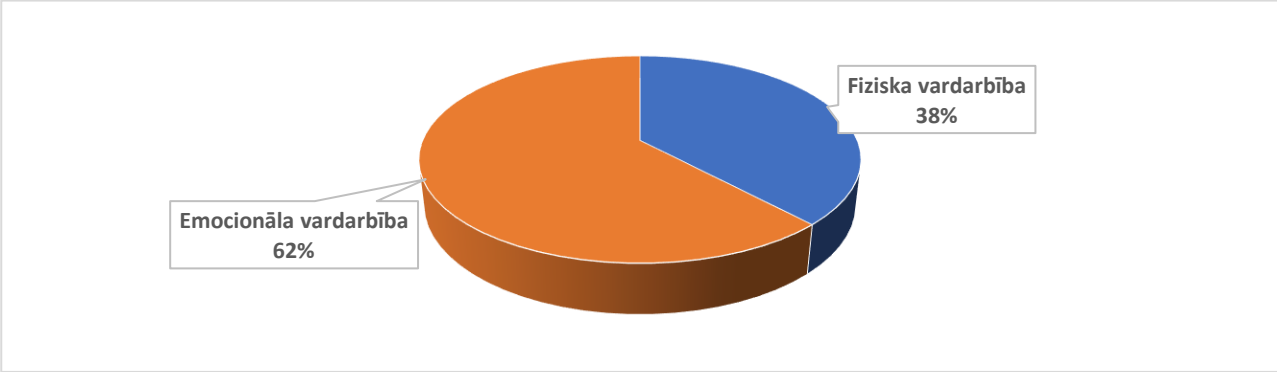
21. tabula: BAC BTAD administratīvā pārkāpuma lietas 2024. gadā

Brīdinājums	Naudas sods
15	9
9 – skolas darbiniekiem (2 – emocionāla vardarbība, 7 – fiziska vardarbība) 4 – pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekam (2 – emocionāla vardarbība, 2- fiziska vardarbība) 1 – sporta centra darbiniekam (emocionāla vardarbība) 1 – pašvaldības darbiniekam (deju kolektīva vadītājam) (fiziska vardarbība)	6 – skolas darbiniekiem (6 – fiziska vardarbība) 1 – pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekam (fiziska vardarbība) 1 – sporta centra darbiniekam (fiziska vardarbība) 1 – ārpusģimenes aprūpes iestādes darbiniekam (fiziska vardarbība)

Avots: BAC

No 65 valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku pārkāpumiem, par kuriem tika pieņemts lēmums atteikt uzsākt administratīvo procesu, 40 bija par emocionālo vardarbību, 25 – par fizisku vardarbību (skat. 29. attēlu).

29. attēls. BAC BTAD administratīvā pārkāpuma lietas 2024. gadā

Avots: BAC

2024. gadā visvairāk administratīvā pārkāpuma lietu, kurās bija jāpieņem lēmums par lietvedības uzsākšanu vai atteikt uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu, bija Rīgā – 37, Ogres novadā -13, tiem seko Gulbenes novads ar 5 lietām, Jelgava, Smiltenes novads un Dobeles novads ar 4 lietām (skat. 22. tabulu).

22. tabula. BAC administratīvo pārkāpuma lietu skaits pilsētās/novados 2024. gadā.

Vieta	Lietu skaits	Vieta	Lietu skaits
Rīga	37	Ventspils	2
Jelgava	4	Ogres novads	13
Jelgavas novads	2	Jūrmala	1
Madonas novads	2	Smiltenes novads	4
Tukuma novads	3	Olaines novads	1
Daugavpils	5	Salaspils novads	1
Ropažu novads	1	Gulbenes novads	5
Rēzekne	2	Siguldas novads	3
Rēzeknes novads	1	Cēsu novads	2
Dobeles novads	4	Limbažu novads	3
Augšdaugavas novads	1	Bauskas novads	2
Mārupes novads	2	Ķekavas novads	1
Liepāja	1	Kopā	103

Avots: BAC

BAC **Uzticības tālrunis 116111** sniedz operatīvu psiholoģisko palīdzību un atbalstu bērniem krīzes situācijās (nelaimes gadījumos, vardarbīgos konfliktos, noziedzīgos nodarījumos, iespējamās pašnāvības vai nāves gadījumos), kas būtiski izmaina psiholoģisko klimatu un nav pārvaramas ar esošajiem resursiem, un kuru rezultātā izsauc ātro medicīnisko palīdzību vai policiju.

Uz BAC Uzticības tālruni 2024. gadā tika saņemti 819 zvani par emocionālu vardarbību (2023. g. - 808), 223 zvani par fizisku vardarbību (2023. g. – 209) un 43 zvani par seksuālu vardarbību (2023. g. - 42) (skat. 23. tabulu).

23. tabula. Uz BAC uzticības tālruni saņemto zvanu par bērnu tiesību pārkāpumiem skaits 2022. 2023. un 2024. gadā.

Par emocionālu vardarbību			
	2022	2023	2024
Izglītības iestādē (no vienaudžu, pedagogu puses)	347	256	265
Aprūpes iestādē (vienaudžu, iestādes darbinieku puses)	16	1	12
Ģimenē (no vecāku, vecvecāku, patēva/pamātes, brāļu/māsu, citu radnieku puses)	931	551	542
Par fizisku vardarbību			
Izglītības iestādē (no vienaudžu, pedagogu puses)	98	87	101
Aprūpes iestādē (vienaudžu, iestādes darbinieku puses)	7	4	6
Ģimenē (no vecāku, vecvecāku, patēva/pamātes, brāļu/māsu, citu radnieku puses)	125	118	116
Par seksuālu vardarbību			
Izglītības iestādē (no vienaudžu, pedagogu puses)	16	9	16
Aprūpes iestādē (vienaudžu, iestādes darbinieku puses)	-	-	-
Ģimenē (no vecāku, vecvecāku, patēva/pamātes, brāļu/māsu, citu radnieku puses)	38	33	27
Par mobingu			

Izglītības, aprūpes iestādē	182	131	52
Par pamešanu novārtā			
Ģimenē	792	316	322

Avots: BAC

BAC **Krīzes intervences komanda** ir speciāli apmācīta profesionāļu grupa psiholoģiskās palīdzības sniegšanai krīzes situācijās. Tā var sniegt operatīvu psiholoģisko palīdzību īpaši smagu negadījumu vai traģēdiju reizēs.

2024. gadā BAC Krīzes intervences komandai bijusi iesaiste 7 krīzes gadījumos (visbiežāk saistīti ar bērna nāvi, bērna pašnāvību, jaunieša nogalināšanu, vardarbīgu konfliktsituāciju, kur cietusi skolotāja, vienaudžu smagu vardarbību izglītības iestādē u.c.), no kuriem 6 gadījumos bijusi nepieciešamība sniegt palīdzību – tika uzsākts darbs klātienē izglītības iestādē, vienā gadījumā uz vietas BAC.

Kopumā 2024. gadā sniegta psiholoģiska palīdzība 129 bērniem, 13 speciālistiem, 34 pedagogiem un 3 vecākiem.

Latvijā kopš 2023. decembra ir uzsākta **starpinstitucionālās sadarbības programma “Bērna māja”**. “Bērna māja” ir starptautiski atzīts vadošais starpdisciplinārās un starpinstitucionālās sadarbības modelis bērniem, kuri cietuši no vardarbības vai ir tās liecinieki. Šāds modelis garantē ikvienam bērnam koordinētu un efektīvu institūciju sadarbību un atbalstu, lai novērstu bērna atkārtotu emocionālu traumēšanu laikā, kamēr tiek noskaidrota informācija saistībā ar notikušo vardarbību. Rūpēs par bērna labāko interešu nodrošināšanu kopā strādā mediķi, psihologi, tiesībsargājošo institūciju un sociālās jomas profesionāļi.

2024. gadā “Bērna mājas” programmā uzņemti 172 bērni, no kuriem nopratināts 131 bērns (35 zēni, 96 meitenes), veiktas 32 tiesu medicīniskās ekspertīzes un 35 tiesu psiholoģiskās ekspertīzes.

2.3. Negadījumos un interneta vidē cietušie bērni.

VP un VUGD statistikas dati par ceļu satiksmē un no citiem negadījumiem cietušajiem bērniem (skat. 24. tabulu), liecina par problēmas aktualitāti. Lai gan 2024. gadā ceļu satiksmes negadījumos cietušo bērnu skaita rādītāji ir nedaudz samazinājušies, ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo bērnu skaits būtiski nav mainījies, tostarp ir pieaudzis ugunsgrēkos cietušo bērnu skaits.

24. tabula. Negadījumos cietušo bērnu skaits 2022., 2023 un 2024. gadā.

	2022.	2023.	2024
Ugunsgrēkos cietuši bērni	21	10	21
Ugunsgrēkos bojā gājuši bērni	3	2	0
Izceltie bojāgājušie bērni no ūdenstilpnēm (iespējams noslīkušie)²²	3	2	2
Ceļu satiksmes negadījumos cietuši bērni	615	703	653
Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājuši bērni	4	10	9
KOPĀ	646	727	685

Avots: VP un VUGD sniegtā informācija

²² Iekļauti tikai tie gadījumi, kad izcelti no ūdenstilpnēm, iesaistot VUGD2

Analizējot ceļu satiksmes negadījumos cietušo bērnu skaitu vecuma grupās, secināms, ka 2024. gadā visvairāk cietušo bērnu ir vecumā līdz 14 gadiem, kuri bija pasažieri. (skat. 25. tabulu). Bērni vecumā no 15 - 16 gadiem vienlīdz cietuši gan kā velosipēdisti, gan kā pasažieri.

25. tabula. CSN cietušo un bojā gājušo bērnu skaits vecuma grupās 2021., 2022. un 2023. gadā.

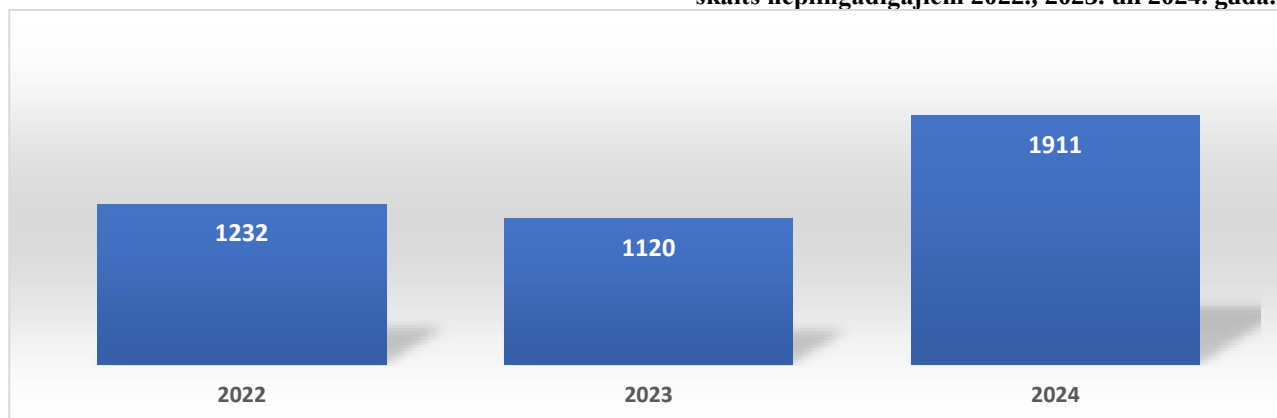
Bērnu vecums	Cietušo bērnu skaits			Bojā gājušo skaits		
	2022. gads	2023. gads	2024. gads	2022. gads	2023. gads	2024. gads
0 – 14 g.v., no tiem:	444	485	457	2	4	3
Velosipēdisti (un mopēdisti)	82	109	103	0	2	0
Gājēji	130	123	123	1	2	0
Pasažieri	203	215	194	1	0	3
Vadītāji	5	9	7	0	0	0
Cits/elektroskrejritenis	24	30	30	0	0	0
15 – 16 g.v., no tiem:	112	146	124	1	3	3
Velosipēdisti (un mopēdisti)	35	49	37	0	0	0
Gājēji	30	21	19	0	1	0
Pasažieri	33	47	38	1	1	2
Vadītāji	5	14	12	0	1	1
Cits/elektroskrejritenis	9	16	16	0	0	0
Nenoskaidrots	0	0	2	0	0	0
17 g.v., no tiem:	59	72	72	1	3	3
Velosipēdisti (un mopēdisti)	9	14	22	0	0	1
Gājēji	12	9	12	1	0	0
Pasažieri	16	24	11	0	1	1
Vadītāji	10	14	15	0	1	1
Cits/elektroskrejritenis	12	12	10	0	1	0
Nenoskaidrots	0	0	2	0	0	0
Kopā (0 – 17 g.v.):	615	703	653	4	10	9

Avots: VP

Galvenie iemesli ceļu satiksmes negadījumiem ir gājēju vai velobraucēju pārvietošanās pa ceļu bez atstarotāja vai apgērba ar atstarojošiem elementiem, nepareiza pārvietošanās pa ceļu – pa nepareizo ceļa pusi vai pat pa ceļa vidu, ko izdara paši nepilngadīgie.

To, ka bērni paši pakļauj sevi riskam, neievērojot ceļu satiksmes noteikumus, liecina arī pret nepilngadīgajiem par pārkāpumiem ceļu satiksmē uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits (skat. 30. attēlu).

30. attēls. Par pārkāpumiem ceļu satiksmes drošības jomā uzsāktu administratīvā pārkāpuma procesu skaits nepilngadīgajiem 2022., 2023. un 2024. gadā.

Avots: IeM IC (VP)

Diezgan bieži bērns cietušā statusā nonāk pieaugušo bezatbildīgas rīcības dēļ, kad tiek pārkāpti noteikumi, kuri paredz bērnu pārvadāšanai paredzēto drošības līdzekļu lietošanu, transportlīdzekļa vadītāja uzmanības novēršana no ceļa un mobilo ierīču lietošana pie stūres, transportlīdzekļa vadīšana alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu ietekmē, agresīva braukšana, kā arī atbilstoši ceļa segumam un meteoroloģiskiem apstākļiem nepareizi izvēlēts braukšanas ātrums.

Attīstoties informācijas tehnoloģijām un interneta pakalpojumiem, aktuāla problēma pasaulē un arī Latvijā ir pārkāpumi interneta vidē, kas ar katru gadu pieaug. Jāatzīmē, ka interneta vides monitoringa rezultātā joprojām tiek konstatēts liels skaits interneta lietotāju, kuri ir iesaistīti bērnu seksuālās izmantošanas materiālu apriņķī.

LIA “Net-Safe” Latvia Drošāka interneta centra apkopotā statistika par pārkāpumiem internetā (skat. 26. tabulu) liecina par pārkāpumu skaita palielināšanos. No 2019. - 2023. gadam ziņojumu līnijā saņemti un apstrādāti 44 584 ziņojumi par nelegālu, kaitīgu interneta lietošanu un problēmsituācijām interneta vidē.

26. tabula. Elektroniskās ziņojumu līnijas par pārkāpumiem internetā statistika no 2022., 2023. un 2024. gadā.²³

	2022	2023	2024
Erotisks/pornogrāfisks saturs bez izvietotiem brīdinājumiem	45	37	78
Pedofilija/ bērnu seksuālās izmantošanas saturoši materiāli	8977	986	11 816
Vardarbīga rakstura materiāli	7	15	23
Cieņas/goda aizskaršana	74	92	106
Naida kurināšana/ rasisms	295	37	45
Finanšu krāpniecība	279	393	489
Konsultācijas/padomi	224	188	221
Citi	567	172	150
KOPĀ:	10468	1920	12 928

Avots: LIA Drošāka interneta centrs

BAC, izmantojot Uzticības tālruni, 2024. gadā sniedza 241 konsultāciju par interneta drošības jautājumiem, tai skaitā 65 – par emocionālu pazemošanu internetā un 61 – par pazemošanu, izmantojot mobilo lietotni.

2022. gada sākumā LIA “Net-Safe” Latvia Drošāka interneta centrs sadarbībā ar VP un BAC izstrādāja tiešsaistes pašpalīdzības rīku [sos.drossinternets.lv](https://drossinternets.lv), kas ļauj noskaidrot, cik droša ir bērna

²³ Pieejams: <https://drossinternets.lv/lv/info/zinojumu-statistika>

draudzība internetā, uzzināt, kā atpazīt pavadināšanas gadījumus, kā rīkoties un kur meklēt palīdzību.

2024. gadā savu draudzību internetā ir pārbaudījuši 762 bērni vecumā no 8 -17 gadiem. Bērnu sniegtās atbildes (skat. 27. tabulu) liecina, ka 23% jeb vairāk nekā 170 bērnu ir cietuši no pavadināšanas internetā, kas liecina par augstu latentumu šāda veida likumpārkāpumiem pret bērnu.

27. tabula. Bērnu sniegtās atbildes pašpalīdzības rīkā sos.drossinternets.lv.

	2022. gads	2023. gads	2024. gads
Jautājums	Apstiprinoša atbilde “Jā”		
Vai «draugs» sūtīja tev ko tādu, kas lika izjust bailes, kaunu, apjukumu?	21%	28%	24%
Vai «draugs» sarunājās ar tevi par intīmām ķermeņa daļām?	27%	33%	23%
Vai «draugs» mēģināja tevi pierunāt vai piespieda fotografēt vai filmēt sevi kailu?	18%	20%	18%
Vai tu nofotografēji, nofilmēji sevi kailu?	60%	65%	60%
Vai «draugs» nosūtīja tev foto, video vai saiti, kur redzams kails pieaugušais vai viņa intīmās ķermeņa daļas?	20%	23%	19%
Vai «draugs» nosūtīja tev foto, video vai saiti, kur redzams kails bērns vai viņa intīmās ķermeņa daļas?	13%	13%	12%
Vai «draugs» lika paturēt noslēpumā tavu saziņu ar viņu?	22%	25%	26%
Vai «draugs» tev solīja naudu vai dāvanas, ja darīsi, ko viņš vēlas?	17%	19%	19%
Vai «draugs» tev draudēja nodarīt pāri, ja darīsi, ko viņš vēlas?	16%	18%	16%

Avots: LIA Drošāka interneta centrs

Vienlaikus Drossinternets.lv novērojumi rāda, ka arvien jaunāki bērni arvien biežāk saskaras ar pornogrāfiska satura materiāliem, kā rezultātā viņi atdarina redzēto, sevi fotografējot un filmējot, un izplatot šādu materiālu starp vienaudžiem.

Tāpat arī emocionālas vardarbības risks starp vienaudžiem nav mazinājies, bērni veido viltus kontus sociālajos tīklos un tur publicē savus vienaudžus pazemojošus foto attēlus, video vai komentārus.

2024. gadā tika turpināts pastiprināti pievērst uzmanību nepilngadīgo personu meklēšanai, jo šīs personas ietilpst riska grupā, kas nespēj sevi aizsargāt, un, tādēļ tām ir lielāka iespēja kļūt par noziedzīgo nodarījumu upuriem.

Saskaņā ar – IeM IC sniegto informāciju atskaides periodā kā bezvēsts pazudušas meklēšanā tika izsludinātas 554 nepilngadīgas personas, kas salīdzinājumā ar 2023. gadu ir par 24 nepilngadīgām personām mazāk. Meklēšanā joprojām atrodas 79 (+58) nepilngadīga persona. Pārsvārā tiek meklētas nepilngadīgas personas, kuras ir aizgājušas no dienas centriem, internātskolām, ģimenēm, kuras dažādu iemeslu dēļ nejutās labi, un personas, kurām ir nosliece uz klaiņošanu. VP darbinieki koordinē personu meklēšanas pasākumus visos gadījumos un nepilngadīgo personu meklēšana ir prioritāra.

2.4. Valsts kompensācijas nepilngadīgajiem

Tiesu administrācija ir atbildīgā iestāde par valsts kompensācijas izmaksāšanu likumā “Par valsts kompensācijas cietušajiem” noteiktajos gadījumos un kārtībā.

Valsts kompensāciju var saņemt persona, kura atzīta par cietušo kriminālprocesā, ja:

- noziedzīgs nodarījums kvalificēts kā izdarīts ar nodomu (tīši);
- noziedzīgā nodarījuma rezultātā: iestājusies personas nāve; cietušajiem nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi; aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība; cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris; cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu.

Nepilngadīgā cietušā tiesības uz valsts kompensāciju realizē tā pārstāvji un ik gadu Tiesu administrācijā ar valsts kompensācijas pieprasījumiem vēršas nepilngadīgo pārstāvji, lai saņemtu valsts kompensāciju par tišos noziedzīgos nodarījumos izdarītajām prettiesiskajām darbībām pret nepilngadīgajiem.

2024. gadā ar valsts kompensācijas pieprasījumu valsts kompensācijas saņemšanai nepilngadīgajiem vērsušās 200 personas, kas ir vairāk kā 1/4 daļa no kopējā valsts kompensāciju pieprasījuma skaita. No tiem valsts kompensācijas izmaksātas 205²⁴ nepilngadīgajiem cietušajiem, atteikums izmaksāt valsts kompensāciju – 25 cietušajiem (skat.28. tabulu).

28.tabula. Pieņemto lēmumu “Par valsts kompensāciju” skaits pēc sekām un izmaksātā kopsumma

SEKAS	2023.gads		2024.gads	
	SKAITS	SUMMA	SKAITS	SUMMA
personas nāve ^[1]	6	7336,66	8	10 708,34
dzimumneaizskaramība vai tikumība	186	952 270	177	1 193 420
cilvēku tirdzniecība	1	2250	0	0
smagi miesas bojājumi	4	10 620	3	8390
vidēja smaguma miesas bojājumi	13	25 690	17	38 990
HIV, B vai C hepatīts	0	0.00	0	0.00

Avots: Tiesu administrācija

Vairāku gadu garumā dominējošie noziedzīgie nodarījumi, par kuriem tiek izmaksāta valsts kompensācija, ir noziedzīgi nodarījumi pret nepilngadīgo tikumību un dzimumneaizskaramību.

2.5. Valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība nepilngadīgajiem

KL paredz, ka katram nepilngadīgajam un viņa pārstāvim kriminālprocesa ietvaros ir tiesības uz juridisko palīdzību.

Atbilstoši KPL 108. panta piektajai un sestajai daļai juridiskās palīdzības sniegšana nepilngadīgajam cietušajam un nepilngadīgā cietušā pārstāvim ir obligāta kriminālprocesā par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību, ko nodarījusi persona, no kuras nepilngadīgais cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību vai dzimumneaizskaramību. Ja nepilngadīgais cietušais vai viņa pārstāvis nav noslēdzis vienošanos ar advokātu par juridiskās palīdzības sniegšanu, šā panta piektajā daļā paredzētajā gadījumā procesa virzītājs pieņem lēmumu par advokāta kā juridiskās palīdzības sniedzēja uzaicināšanu KPL 104. panta sestajā daļā paredzētajā kārtībā, kas savukārt nosaka, ka, saņemot procesa virzītāja

²⁴ Pieņemtais lēmumu skaits ir lielāks kā valsts kompensāciju pieprasījumu skaits sakarā ar papildu pieprasīto/saņemto informāciju lietās, kuras iesniegtas pirms 01.01.2024.

pieprasījumu, zvērinātu advokātu vecākais norīko konkrētu zvērinātu advokātu un paziņo procesa virzītājam par tā piedalīšanos kriminālprocesā.

KPL 108.panta 5.¹ daļa noteic, ja kriminālprocesā nav nodrošināta tiesību un interešu aizsardzība vai cietušais vai viņa pārstāvis izsaka lūgumu procesa virzītājam, procesa virzītājs pieņem lēmumu, ka kriminālprocesā piedalās advokāts īpaši aizsargājamam cietušajam kā juridiskās palīdzības sniedzējs.

Tiesu administrācija apsaimnieko līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātai juridiskai palīdzībai.²⁵

MK 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1493 “Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzinājumiem izdevumiem un to izmaksas kārtību” noteic valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidus, apjomu, samaksas apmēru un ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītos atlīdzināmos izdevumus, to apmēru un izmaksas kārtību.

2024. gadā Tiesu administrācijā saņemti kopā 18 273 paziņojumi krimināllietās, kuros nodrošināta tai skaitā arī juridiskās palīdzības sniegšana nepilngadīgajiem, un kopējie izmaksātie līdzekļi sastāda EUR 1 710 467.

3. Preventīvie pasākumi

3.1. VP veiktie preventīvie pasākumi

Nepilngadīgo noziedzības novēršanas un aizsardzības jomā VP strādā vispārējās un individuālās prevencijas virzienos. Vispārējās prevencijas ietvaros VP strādā ar programmu “Skolu drošība”. Programmas mērķis ir pilnveidot izglītības iestāžu drošības sistēmu.

Programmas “Skolu drošība” ietvaros, tiek izmantotas četras metodes, lai risinātu konkrētu problēmu izglītības iestādē. Atbildīgie VP pārstāvji izvēlās vienu vai vairākas no uzskaitītajām metodēm:

1. Drošības izvērtējums izglītības iestādē

Drošības izvērtējums ietver gan fiziskās vides, gan izglītības iestādē izveidoto kārtības noteikumu, gan “mikroklimata”, gan izglītības iestādē reģistrēto incidentu un pārkāpumu, gan riska informācijas aprites novērtējumu. Noslēdzoties visaptverošajam novērtējumam, tiek sagatavoti ieteikumi izglītības iestādes drošības pilnveidei.

2. Izglītības iestādes personāla informēšana

Pedagogiem un izglītības iestādes personālam ir jābūt spējīgiem savlaicīgi identificēt riska situācijas un jābūt praktiskām zināšanām, kā tajās rīkoties. Savukārt izglītības iestādes direktoram ir nepieciešamas zināšanas par drošības sistēmas izveides pamatiem un principiem, lai spētu efektīvi nodrošināt drošību izglītības iestādē un vadīt tās uzturēšanu.

3. Reidi

Preventīvi kontroles pasākumi (reidi) tiek organizēti izglītības iestādēs, pamatojoties uz saņemto informāciju no izglītības iestādēm, vecākiem vai skolēniem. Preventīvus kontroles pasākumus veic ne tikai izglītības iestādēs, bet arī pilsētas vai novada teritorijā, nepilngadīgo pulcēšanās vietās un alkoholisko dzērienu un cigarešu tirdzniecības vietās.

4. Skolēnu informēšana

Preventīvās izglītojošās drošības nodarbības izglītības iestādes izglītojamiem tiek vadītas par dažādām drošības tēmām, piemēram, par ceļu satiksmes drošību, vardarbību u.c.

---

²⁵ Ministru kabineta 2022.gada 20.septembra noteikumi Nr.585 “Tiesu administrācijas nolikums”.

Informācija par VP veiktajiem preventīvajiem pasākumiem 2024. gadā

2024. gada 12 mēnešos VP nepilngadīgo prevencijas jomā īstenoja 8874 pasākumus. Prevencijas amatpersonas aktīvi veikušas pārrunas ar vispārējās izglītības iestāžu personālu, lai izvērtētu vai pastāv drošības riski izglītības iestādē. Veiktas 340 pārrunas par drošības riskiem iestādē, kā arī uzsākti 43 izglītības iestādes drošības riska izvērtējumi (10 no tiem pabeigti).

Būtisku pasākumu skaitu 2024. gada 12 mēnešos veido 383 preventīvi reidi izglītības iestādēs ar kinologu (narkotisko un psihotropu vielu kontroles un pieejamības ierobežošanas pasākumi) un 1123 kontroles pasākumi tirdzniecības vietās – kontrolpirkumi (nepilngadīgajiem neatļautu preču tirdzniecības kontrole).

Papildus vispārīgajiem preventīvajiem pasākumiem, VP veic arī individuālas pārrunas ar konkrētām nepilngadīgām personām. Kopumā, atskaides periodā tika veiktas 2668 individuālas pārrunas, kas veido 30,07 % no visām realizētajām preventīvajām aktivitātēm nepilngadīgo jomā.

No visām VP veiktajām preventīvajām aktivitātēm 17,86% veido nodarbības nepilngadīgajiem par dažādām drošības tēmām.

29.tabula. VP veikto preventīvo pasākumu skaits 2024.gadā

Preventīvo pasākumu veidi	skaits	%
Kopā:	8874	100%
t.sk. veikti drošības izvērtējumi izglītības iestādēs (<i>uzsākti - procesā, uzsākti - pabeigti</i>)	43	0,48%
t.sk. vispārīglītojošo izglītības iestāžu skaits ar kurām veiktas pārrunas par drošības riskiem	340	3,83%
t.sk. izglītības iestādes personāla apmācība	110	1,24%
t.sk. piedalīšanās vecāku sapulcēs	89	1%
t.sk. organizētie reidi un dalība reidos (<i>izglītības iestādē ar kinologu</i>)	383	4,32%
t.sk. organizētas vai dalība starpinstitūciju un sadarbības sanāksmēs (<i>par individuālām nepilngadīgām personām un uzraudzības un kontroles jomā</i>)	1958	22,06%
t.sk. nodarbības nepilngadīgajiem (<i>ieskaitot Drošības Vēstnešu programmā novadītās nodarbības</i>)	1585	17,86%
t.sk. individuālās pārrunas	2668	30,07%
t.sk. piedalīšanās publiskos pasākumos	575	6,48%
t.sk. veiktie kontrolpirkumi tirdzniecības vietās	1123	12,65%

Informācija par VP organizētajām preventīvajām kampaņām, informatīvajām akcijām, projektiem u.c.

VP Drošības vēstnešu programma

VP kā vienu no prevencijas pamatprogrammām, turpina attīstīt Drošības vēstnešu programmas darbību, kas paredzēta, lai iesaistītu pedagogus, mācību iestāžu pārstāvjus nepilngadīgo informēšanā par drošības riskiem un nepieciešamo rīcību drošības risku novēršanai un sevis pasargāšanā. Drošības vēstneši (pedagogi, skolas pārstāvji, atbalsta personāls) iesaistoties (reģistrējoties) programmā nodrošina dažādu vispārējās prevencijas pasākumu īstenošanu, t.sk. nepilngadīgo informēšanu par drošības jautājumiem. Programma ļauj aptvert lielāku mērķauditoriju, dažādot uzrunas metodes un informācijas nodošanas modeļus, panākot lielāku informētību par drošību skolu jaunatnes vidū.

Drošības nodarbības var īstenot jebkurš skolas pārstāvis. Drošības nodarbībā tiek izmantots pašpietiekams interaktīvu materiālu kopums, kas neprasa iepriekšēju papildu sagatavošanos no skolas pārstāvja, kā arī neprasa papildu finanšu līdzekļus tā apgūšanai.

Programmā pieejamās drošības nodarbības:

- Emocionālā vardarbība skolas vidē (1.-3.kl., 4.-6.kl., 7.-9.kl.);
- Emocionālā vardarbība interneta vidē (4.-6.kl., 7.-9.kl.);
- Riski internetā (1.-3.kl., 4.-6.kl.);
- Ceļu satiksmes drošība (1.-2.kl., 3.-6.kl., 7.-12.kl.);
- Sadarbības partneru izstrādātie noderīgie resursi - *Latvijas Drošāka interneta centru programmā izvietots arī materiālu kopums "Aitu dzīve"* (1.-3.kl.)

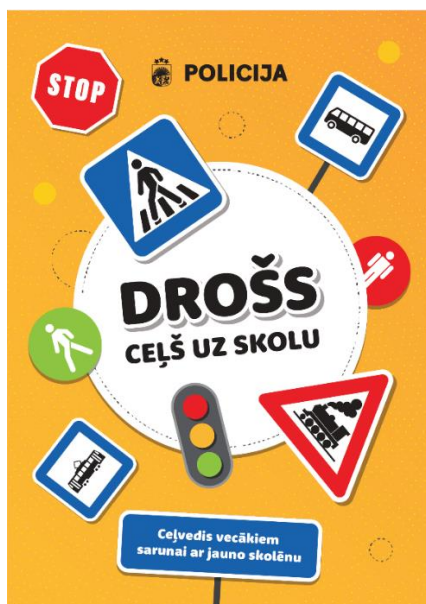
Vairāk par programmu: <https://www.manadrosiba.lv/profesionali/drosibas-nodarbibas-skoleniem/par-programmu/>

Informatīvais materiāls “Drošs ceļš uz skolu”

Lai veicinātu bērnu drošību VP Prevencijas vadības nodaļa izplatīja speciālu preventīvu uzziņas materiālu par bērnam drošu ceļu uz izglītības iestādi. Materiāls paredzēts bērnu vecākiem, kuru bērni uzsāk skolas gaitas 1. klasē, lai palīdzētu vecākiem paaugstināt bērna zināšanas svarīgākajos drošības jautājumos, kā arī palīdzētu sagatavot bērnu rīcībai viņam neierastās situācijās.

Šis materiāls tika izsūtīts valstspilsētu un novadu izglītības pārvaldēm un izglītības iestādēm. Tāpat šis materiāls ir pieejams arī elektroniski jebkuram interesentam VP mājas lapā www.manadrosiba.lv sadaļā “Pieaugušajiem”, saite:

<https://www.manadrosiba.lv/materiali/dross-cels-uz-skolu-2/?avots=pieaugusajiem>

Informatīvi preventīva kampaņa bērniem, jauniešiem, vecākiem un speciālistiem, atzīmējot 1. jūniju - Starptautisko bērnu aizsardzības dienu

Lai gan bērni un viņu drošība ir mūsu ikdienas sastāvdaļa, vēlamies vērst īpašu uzmanību aktuālai tēmai par noziedzīgiem nodarījumiem pret nepilngadīgu personu tikumību un dzimumneaizskaramību tieši interneta vidē, kā arī materiāliem un rīkiem, kas radīti īpaši bērniem un viņu vecākiem par pazīmēm un pieejamiem instrumentiem dažādās situācijās.

VP 2024. gada 29. maijā, kopā ar sadarbības partneriem no Latvijas Drošāka interneta centra un BAC preses konferencē iezīmēja pastāvošās tendences bērnu drošībai internetā, sos.drossinternets.lv pašpalīdzības testa rezultātiem un cik niecīga daļa no anonīmi piefiksētajiem

gadījumiem par bērnu mēģinājumiem pavest internetā nonāk līdz policijai. Preses konferences pasākuma ietvaros tika analizēti 2023. gada visu iesaistīto iestāžu statistikas dati par cietušajiem bērniem no pavadināšanas internetā.

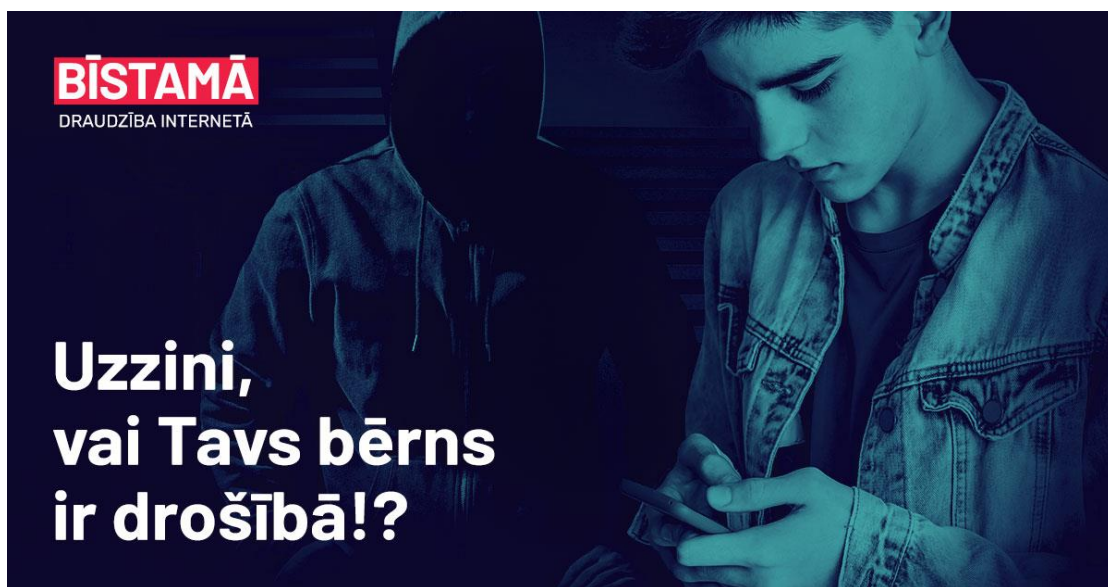
Aktivitātes ietvaros tika atgādināts par ekspertu izstrādāto pašpalīdzības testu sos.drossinternets.lv, lai bērni, vecāki un speciālisti notestētu, cik droša ir bērna draudzība internetā, uzzinātu, kā atpazīt pavadināšanas gadījumus un – kur meklēt palīdzību:

- www.sos.drossinternets.lv tests. Latvijas Drošāka interneta centrs, VP un BAC eksperti ir izstrādājuši pašpalīdzības testu sos.drossinternets.lv. Testu anonīmi var aizpildīt bērns, jauniešs, speciālists, kurš strādā ar bērniem, kā arī bērnu vecāki. Tests palīdz katrai no iepriekš nosauktajām kategorijām saprast, vai konkrētais bērns ir piedzīvojis pavadināšanu internetā (angliski – *grooming*).
- Bērnu un pusaudžu uzticības tālrunis 116111 un tiešsaistes čats <https://uzticibastalrunis.lv/>. Pieejams bez maksas jebkurā diennakts laikā katru dienu, kur bērni, viņu likumiskie pārstāvji un speciālisti var saņemt konsultācijas un psiholoģisko atbalstu.
- Latvijas Drošāka interneta centrs mājaslapā iespējams saņemt atbalstu un informāciju par interneta drošību, kā arī ziņot par nelegālu saturu.

Aktivitātes ietvaros VP organizēja preses konferenci, kā arī izveidoja plašu publikāciju sēriju gan savos, gan sadarbības partneru sociālajos tīklos (*Facebook, Instagram, TikTok, X* (iepriekš *Twitter*) utt.), sasniedzot plašu auditoriju.

Informatīvi preventīva kampaņa bērniem, jauniešiem, vecākiem un speciālistiem, atzīmējot 23. novembri – Eiropas dienu bērnu aizsardzībai no seksuālās vardarbības

Bērni un jaunieši aktīvi izmanto dažādas internetā pieejamās platformas, lai komunicētu un iepazītos ar jauniem cilvēkiem. VP kopā ar sadarbības partneriem no Latvijas Drošāka interneta centra un BAC aicina vecākus pārrunāt ar bērniem drošu interneta lietošanu, mācīt kā kritiski izvērtēt informāciju un, ko nozīmē pavadināšana internetā.

Aizvien nemainīgi aktuāli ir noziedzīgi nodarījumi pret nepilngadīgu personu tikumību un dzimumneaizskaramību tieši interneta vidē.

VP 2024. gada 21. novembrī, kopā ar sadarbības partneriem no Latvijas Drošāka interneta centru un BAC kā kritiski izvērtēt informāciju un, ko nozīmē pavadināšana internetā.

3.2. IeVP veiktie preventīvie pasākumi

Atbilstoši kompetencei veicot prevencijas darbu, IeVP nodrošina resocializācijas pasākumu īstenošanu notiesātajām personām un sociālās rehabilitācijas aktivitātes personām, kuras ieslodzījuma vietās bija ievietotas drošības līdzekļa – apcietinājums, izpildei.

2020.-2024. gadā resocializācijas plāns tika noformēts ikvienam notiesātajam, par pamatu ņemot nepilngadīgā notiesātā risku un vajadzību izvērtējuma individuālos rezultātus. Resocializācijas plānā ir iekļauti resocializācijas līdzekļi (izglītošana, t.sk. iesaistīšana speciālās izglītības programmās un profesionālās izglītības programmās, sabiedriski lietderīga nodarbināšana, sociālo problēmu risināšana, psiholoģiskās palīdzības pasākumi, resocializācijas programmas un brīvā laika pasākumi), kuri veicina nepilngadīgās personas atturēšanos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas pēc atbrīvošanas.

2024. gadā ieslodzījuma vietu īpaši apmācīts personāls īstenoja sociālās uzvedības korekcijas programmas:

- "Racionalitāte un resocializācija 2", kuras mērķa grupa ir personas, kurām ir problēmas ar sociālās informācijas apstrādi, kuriem ir atmiņas un uzmanības traucējumi, problēmas ar impulsu kontroli, vāji attīstītas konstruktīvas plānošanas un problēmu risināšanas prasmes, dezorganizēts un antisociāls saskarsmes stils, morāles vērtību trūkums un kuri iesaistās dažādās traucējošās un antisociālās uzvedībās.
- "Domas. Atbildība. Rīcība", kuras mērķa grupa ieslodzītie ar agresīvas uzvedības un dusmu vadīšanas prasmju grūtībām; un neprasmi paredzēt savas uzvedības sekas (notikumu attīstību).

Sociālās uzvedības korekcijas programmas "Racionalitāte un resocializācija 2" apakšprogrammās "Racionalitāte un resocializācija 2 – programma jauniešiem un pieaugušajiem, kas cieš no uzvedības deficīta un hiperaktivitātes sindroma" un "Racionalitāte un resocializācija 2 - saīsinātā versija pieaugušajiem" kopā tika iesaistītas 55 personas, tostarp 8 personas – Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem.

Sociālās uzvedības korekcijas programmā "Domas. Atbildība. Rīcība" tika iesaistīti 27 notiesātie (2024. gadā Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem minētā programma netika īstenota).

2024. gadā sadarbībā ar VPD Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem, Liepājas cietumā un Daugavgrīvas cietumā tika īstenota probācijas programma "Pārmaiņu ceļš 2", kuras mērķa grupa ir personas, kuras ir izdarījušas noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību. Minētajā programmā tika iesaistītas 19 notiesātās personas, tostarp 3 personas Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem.

Lai mazinātu atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risku, kas saistīts ar apreibinošo vielu pārmērīgu lietošanu, Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem psihologs vada nodarbību ciklu pēc Minesotas 12 soļu programmas koncepcijas, kā arī ir organizētas biedrību "Latvijas Anonīmo alkoholiķu sadraudzības pilnvaroto padome" un "Latvijas Anonīmie narkomāni" sanāksmes.

2024. gadā tika pilnībā pārņemta un integrēta Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/16/I/001 "Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana" laikā izstrādātā brīvprātīgā darba sistēma.

Brīvprātīgie 2024. gadā Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem organizēja 56 pasākumus, kuru starpā ir gan individuālās atbalsta tikšanās, gan grupu nodarbības, piemēram, sporta pasākumi, šaha nodarbības, ģitārspēles nodarbības, mākslas nodarbības, video veidošanas un apstrādes nodarbības sadarbībā ar sociālo uzņēmēju, kā arī brīvprātīgo dalība ģimenes dienās

darbā ar tiem jauniešiem, kuru ģimene nav ieradusies uz Ģimenes un atbalsta dienām, u.c. aktivitātes.

Aktīva dalība resocializācijas atbalsta pasākumos Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem ir biedrībai "Bona Fide Latvia".

Cēsu Audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem nodarbināto organizētie pasākumi nepilngadīgajiem notiesātajiem (kultūras, informatīvie, mākslas, pašdarbības un sporta pasākumi) 2024. gadā kopumā bija 70, kas ir ievērojami vairāk nekā iepriekšējā 2023. gadā, kad tie bija tikai 20 pasākumi. Savukārt 2024. gadā Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem apcietinātajiem tika organizēti 63 pasākumi (kultūras, informatīvie, mākslas, pašdarbības un sporta pasākumi), kas ir ievērojami vairāk par iepriekšējo 2023. gadu, kad tika īstenoti tikai 12 pasākumi.

Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem nevalstiskās organizācijas īstenoja 35 pasākumus, valsts un pašvaldību iestādes – 9. Savukārt, biedrību "Latvijas Anonīmo alkoholiķu sadraudzības pilnvaroto padome" un "Latvijas Anonīmie narkomāni" pārstāvji kopumā organizēja 80 pasākumus. Organizētu pasākumu skaits ir pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējo gadu – 2023. gadā nevalstiskās organizācijas neīstenoja nevienu pasākumu, valsts un pašvaldību iestādes īstenoja 4 pasākumus. Tomēr biedrību "Latvijas Anonīmo alkoholiķu sadraudzības pilnvaroto padome" un "Latvijas Anonīmie narkomāni" pasākumu skaits ir nedaudz samazinājies salīdzinot ar 2023. gadu, kad tika īstenotas 97 tikšanās.

3.3. VPD veiktie preventīvie pasākumi

Probācijas programmas ir viens no efektīvākajiem uzraudzības elementiem un palīdz konstruktīvi un strukturēti strādāt ar probācijas klientu domāšanas, attieksmes un uzvedības maiņu. Ar probācijas programmu palīdzību probācijas klientiem tiek sniegta iespēja analizēt dzīves situācijas, to cēloņu un seku sakarības, mazināt domāšanas kļūdas, riskus un veicināt atbildības uzņemšanos, kā arī stiprināt probācijas klienta resursus.

Probācijas programmās iesaista probācijas klientus, kuriem tiek noteikts vidējs, augsts vai ļoti augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks, ir atbilstošs uzraudzības perioda ilgums un nav konstatēti faktori, kas nepieļauj probācijas klienta iesaisti probācijas programmā (piemēram, noteikta veida garīga rakstura un uzvedības traucējumi).

VPD īsteno astoņas sociālās uzvedības korekcijas programmas:

1. Cieņpilnu attiecību veidošana;
2. Vielu lietošanas menedžments;
3. Emociju menedžments;
4. Motivācija izmaiņām;
5. Uzmanību! Gatavību! Starts!;
6. AUTOkontrole;
7. Pārmaiņu ceļš 1 – darbam sabiedrībā;
8. Pārmaiņu ceļš 2 – darbam ieslodzījuma vietās.

VPD īsteno divas sociālās rehabilitācijas programmas:

1. Dzīves skola – 2;
2. Vienkārši par sarežģīto.

2022. gadā probācijas programmās tika iesaistīti 342 probācijas klienti, no kuriem astoņi bija nepilngadīgi, 2023. gadā probācijas programmās tika iesaistīti 318 probācijas klienti, no kuriem 11 bija nepilngadīgi, savukārt 2024. gadā probācijas programmās tika iesaistīti 390 probācijas klienti, no kuriem 10 bija nepilngadīgi.

Visbiežāk nepilngadīgie probācijas klienti tiek iesaistīti probācijas programmā "Uzmanību! Gatavību! Starts!", jo minētā probācijas programma ir īpaši jauniešu mērķauditorijai izstrādāta, tāpat nepilngadīgie iesaistīti probācijas programmā "Motivācija izmaiņām", kā arī probācijas programmā "Dzīves skola 2", kas ir rehabilitācijas programma personām, kuras ir pakļautas sociālās atstumtības riskam un kurām trūkst dažādas pamatprasmes, sociālās prasmes (nepilngadīgā iesaiste šajā probācijas programmā var veicināt viņa iekļaušanos sabiedrībā un kādu grūtību atrisināšanu). Nepilngadīgo iesaiste citās probācijas programmās ir ierobežota gan programmu specifikas dēļ, gan saistībā ar probācijas programmu grupu komplektēšanu, kad tiek pievērsta īpaša uzmanība, kas būs citi grupas dalībnieki.

Starpinstitūciju sadarbības sanāksmes:

Darbā ar nepilngadīgu probācijas klientu VPD organizē starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, kurās piedalās dažādu institūciju pārstāvji un speciālisti, kuri savas kompetences ietvaros bijuši iesaistīti darbā ar nepilngadīgo. VPD starpinstitūciju sadarbības sanāksmes izmanto kā pastāvīgu darba metodi, lai koordinētu probācijas klientam VPD un citu institūciju kompetences ietvaros nodrošināmos pasākumus un mazinātu risku, ka probācijas klients izdara jaunu likumpārkāpumu.

Starpinstitūciju sadarbības sanāksmes ietvaros katra konkrētā situācija tiek skatīta vairākos griezumos: darbs ar nepilngadīgo probācijas klientu, esošie un potenciālie cietušie, iesaistīto institūciju loma (pienākumi) un atbildība darbā ar nepilngadīgo un tā ģimeni, sabiedrības līdzatbildība, kopīga mērķa – mazināt risku, ka nepilngadīgais izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu – sasniegšanai. 2022. gadā VPD organizēja 124 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, kuru ietvaros ir izskatīti nepilngadīgo probācijas klientu gadījumi, 2023. gadā – 168 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, savukārt 2024. gadā – 247 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes.

Atbalsta vajadzību un resursu novērtējums:

VPD, īstenojot probācijas novērošanu, darbā ar probācijas klientu kopš 2023. gada 1. janvāra izmanto atbalsta vajadzību un resursu novērtēšanu, pielietojot Amerikas Savienotajās Valstīs speciāli darbā ar bērniem un jauniešiem izstrādātu, pierādījumos balstītu un pētījumos pārbaudītu instrumentu (turpmāk – AVRN instruments). AVRN instrumenta mērķis ir identificēt bērna vai jaunieša dzīvē pastāvošās problēmas un grūtības jeb atbalsta vajadzības, kuras nepieciešams risināt, lai bērns vai jauniešs pēc iespējas sekmīgi spētu funkcionēt ikdienas dzīvē un sabiedrībā, tai skaitā aplūkot arī bērna vai jaunieša aprūpētāja (parasti – vecāku) vajadzības un stiprās puses, kuras ietekmē bērna vai jaunieša dzīvi. Vienlaikus AVRN instruments palīdz saskatīt arī bērna vai jaunieša stiprās puses jeb resursus, kurus iespējams izmantot bērna vai jaunieša pilnvērtīgas attīstības un funkcionēšanas veicināšanai. Pēc novērtējuma veikšanas iegūtos rezultātus VPD izmanto, lai noteiktu nepieciešamās intervences un izvērtētu piesaistītos pakalpojumus.

3.4. BAC aktivitātes un veiktie preventīvie pasākumi

Starpinstitūciju sadarbība

2024. gadā BAC sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, ir izstrādājis jaunu vardarbības gadījumu risināšanas algoritmu izglītības iestādēs.

Algoritms ir pieejams BAC mājaslapā:

<https://www.bac.gov.lv/lv/jaunums/bernu-aizsardzibas-centrs-piedava-jaunu-vardarbibas-gadijumu-risinanas-algoritmu-izglitibas-iestades>

Algoritma mērķis ir sniegt vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu personālam papildu zināšanas vardarbības prevencijā, lai savlaicīgi reaģētu uz vardarbības gadījumiem un novērstu to rašanos.

Papildus algoritmā ir izstrādāts rīcības plāns gadījumiem, kad nepilngadīgais izglītojamais izdara uzvedības pārkāpumu vai apdraud savu vai citu personu drošību, veselību un dzīvību.

2024. gadā BAC sadarbībā ar Labklājības ministriju, Iekšlietu ministriju, Veselības ministriju un nozaru speciālistiem ir izstrādājis algoritmu sadarbībai starp policiju (VP un/vai pašvaldības policiju), ārstniecības iestādēm un/vai ārstniecības personām, bāriņtiesām un sociālajiem dienestiem un rīcību situācijās, kad:

- ir pamats uzskatīt, ka bērns cietis no fiziskas vai emocionālas cietsirdības, seksuālas izmantošanas, pamešanas novārtā jeb ilgstošas un sistemātiskas nolaidības vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna dzīvību, veselību, drošību, attīstību vai pašcieņu;
- ir pamats uzskatīt, ka bērns pakļauts riskam, kurš ilgtermiņā varētu ietekmēt bērna dzīvību, veselību, drošību, attīstību.

Algoritms ir pieejams BAC mājaslapā:

<https://www.bac.gov.lv/lv/jaunums/valsts-un-pasvaldibu-instituciju-informacijas-apmainas-algoritms-bernu-tiesibu-aizsardzibas-joma>

Algoritma mērķis ir valsts un pašvaldību institūciju informācijas apmaiņas algoritmu pilnveide bērnu tiesību aizsardzībā, lai stiprinātu institūciju savstarpējo sadarbību, nodrošinātu nekavējošu palīdzību bērnam, kuram tā ir nepieciešama, vienlaikus veicot preventīvo darbu vardarbības novēršanā.

2024. gadā BAC piedalījies 225 starpinstitūciju sadarbības sanāksmēs starpresoru vienošanās ietvarā ar VPD, VP, IeVP (2015. gada 23. novembrī noslēgta starpresoru vienošanās starp VPD, VP, IeVP un BAC "Par sadarbību atkārtotu noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīšanas novēršanai").

Sanāksmes organizētas ar mērķi novērst atkārtotu noziegumu izdarīšanu un rūpētos par cietušo interesēm. Starpinstitūciju sadarbības sanāksmes ietvaros katra situācija tiek skatīta vairākos griezumos: darbs ar likumpārkāpēju, esošie un potenciālie cietušie, iesaistīto institūciju loma un atbildība, sabiedrības līdzatbildība.

Iestāžu sadarbība nodrošina, ka vairāku institūciju veiktie pasākumi notiesāto personu potenciālo risku pārvaldīšanā tiek realizēti precīzi, savlaicīgi un efektīvi.

BAC Uzticības tālruna akcija „Drošāka interneta diena”, kampaņa “Drošāks internets sākas ar Tevi”

Īstenota informatīvā kampaņa, veicinot iespējas saņemt psihologa palīdzību interneta drošības jautājumos – 2024. gada 6. februārī.

Kampaņas galvenais mērķis bija veicināt sabiedrības izpratni par bērnu drošību internetā, vēršot īpašu uzmanību uz emocionālu vardarbību tiešsaistes vidē – kiberbulingu. Šī akcija tika īstenota kā “Apturi sāpes, nevis bērni” aktivitāte vardarbības prevencei.

**Drošāka
Interneta
Diena 2024 | 6.februārī**
Drošāks internets sākas ar tevi!

DROSSINTERNETS.LV

European
Commission

INHOPE

ins@fe

Pārskats par nepilngadīgo noziedzības stāvokli un noziedzīgos nodarījumus cietušajiem bērniem 2024. gadā.

Radošo nodarbību organizēšana bērniem projekta “SIC Latvia – Latvian Safer Internet Centre V” ietvaros par dažādām tēmām – „Droša un pozitīva komunikācija interneta vidē”, „Es internetā – mana atbildība” u.c.

Organizētas 7 dažādas radošās nodarbības bērniem, lai sekmētu bērnu drošību internetā, iecietīgu attiecību veidošanu un uzturēšanu interneta vidē – 2024. gada 2. ceturksnī.

Veikts izglītojošs darbs izglītības iestādēs ar skolēniem, lai izglītotu par drošību internetā, 2024. gada maijā tika rīkotas radošās darbnīcas “Pozitīvā komunikācija tiešsaistē” (Piedalījās 180 skolēni no 4. līdz 6. klasei, vecumposmā no 10 līdz 14 gadiem un 16 skolēni vecumposmā no 16 līdz 19 gadiem).

Konferences par interneta drošības jautājumiem

Organizēta konference bērniem par drošu internetu, kuras laikā bērni un pieaugušie tika informēti par aktuālākajām tendencēm droša interneta jautājumos – 2024. gada 12. aprīlī.

Nodrošināta dalība preses konferencē sadarbībā ar VP un Latvijas Drošāka interneta centru – “Bīstamā draudzība internetā”. Ņemot vērā drossinternets.lv reģistrēto ziņojumu skaitu par bērnu seksuālu izmantošanu un pavedināšanu internetā, kā arī nelegāla satura glabāšanu uz serveriem Latvijā 2022. gadā, kuras mērķis bija informēt bērnus un jauniešus, kā atpazīt, vai draudzība internetā ir īsta vai bīstama, kā arī, lai informētu bērnu vecākus un viņi spētu pamanīt, vai bērns internetā neiesaistās bīstamās draudzībās.

11. oktobrī organizēta konference "Digidrošs forums – sveša vara internetā". Konference bija veltīta bērnu un jauniešu drošībai digitālajā vidē, ar īpašu uzmanību uz emocionālās manipulācijas riskiem internetā. Konferencas mērķis bija izglītēt pedagogus par bērnu un jauniešu drošību digitālajā vidē. Īpaša uzmanība tika pievērsta emocionālās manipulācijas riskam internetā, kas var būtiski apdraudēt bērnu un jauniešu labklājību. Konferencas laikā dalībnieki uzzināja par aktuālajiem datiem un metodēm, kas palīdz atpazīt un novērst šos draudus, kā arī guva praktiskus risinājumus un rekomendācijas, lai stiprinātu drošību digitālajā vidē. Konferencas dalībnieki tika izglītoti par jaunākajām metodēm un risinājumiem, lai atpazītu un novērstu šos draudus, kā arī saņēma praktiskus padomus un rekomendācijas drošības veicināšanai digitālajā vidē.

Domnīca par bērna ar uzvedības vai atkarības problēmām vajadzībās balstītu sadarbību

Domnīcā uz tikšanos tika aicināti bērnu aprūpes iestāžu vadītāji vai to deleģētie pārstāvji, lai diskutētu par bērna atbalsta sistēmu, kas tiek pilnveidota Eiropas Sociālā fonda Plus pasākuma 4.3.6. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto

cilvēku, tostarp vistrūcīgāko un bērnu, sociālo integrāciju” 4.3.6.1. pasākuma īstenotā projekta “Profesionālās kvalifikācijas pilnveide bērnu tiesību aizsardzības jautājumos un bērnu likumisko pārstāvju atbildības stiprināšana” ietvaros – 2024. gada 31. janvārī.

Starptautiska hibrīdkonference “Bērna māja – labākais bērnam un speciālistiem”

Starptautiskās hibrīdkonferences laikā dalībniekiem tika sniegts ieskats par Bērna mājas modeļa ieviešanas vardarbībā cietušo bērnu atbalstam un ieguvumiem speciālistiem, kas sadarbojas Bērna mājā – 2024. gada martā.

Diskusijas ar pašvaldībām

Laika posmā no 2024. gada 6. februāra līdz 2024. gada 9. aprīlim apmeklētas Pierīgas pašvaldības: Olaines novads, Mārupes novads, Ķekavas novads, Jūrmalas valstspilsēta, Ādažu novads, Ropažu novads, Salaspils novads, kā arī Zemgales pašvaldības: Jelgavas valstspilsēta un Jelgavas novads.

Diskusiju laikā notikušas tikšanās ar pašvaldību Bērnu tiesību aizsardzības Sadarbības grupu locekļiem un Jaunatnes lietu speciālistiem, lai informētu par Eiropas Sociāla fonda līdzfinansētā projekta Nr. 4.3.6.5/1/24/I/001 “Atbalsta pasākumi bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām un to ģimenēm” plānotajām aktivitātēm, Bērnu atbalsta speciālista amata izveidi un diskusiju procesā rastu labākos risinājumus jēgpilnai un efektīvai sadarbībai, vienlaikus ievērojot visu institūciju kompetences robežas darbā ar mērķa grupu.

Insafe/INHOPE Joint Training 2024 konference

BAC piedalījās Insafe/INHOPE Joint Training 2024 konferencē 17. un 18. aprīlī Polijā, Varšavā, kuras mērķis bija dalīties pieredzē un paraugpraksē visos tīklos un izpētīt kopīgas jomas un iespējas ciešai sadarbībai starp uzticības tālruniem, palīdzības līnijām un informēšanas centriem. Ņemot vērā jaunākos notikumus un atjauninājumus tiesību aktos, kas reglamentē bērnu seksuālo izmantošanu tiešsaistē Eiropas Savienībā, sanāksmes galvenais mērķis bija informēt par tiešsaistes bērnu aizsardzības problēmām un sagatavoties nākotnes izaicinājumiem. Konferencē aptvēra virkni tiešsaistes drošības tēmu, tostarp seksuālu izspiešanu, mākslīgā intelekta radītu saturu un pieaugušajiem paredzētu saturu.

Latvijas Antidopinga biroja un Bērnu aizsardzības centra iniciatīva “Drošs sports – Patiess Sports”

Iniciatīva organizēta ar mērķi informēt sportā iesaistītos par nepieciešamību ziņot, nebaidīties konsultēties un saņemt atbalstu, zvanot uz BAC Uzticības tālruni gadījumos, ja jauniešs vai pieaugušais izjūt vai pamana dažāda veida pāridarījumus sportā, iedrošināt neklusēt un runāt! – 2024. gada maijā.

Kampaņa "Atpazīsti savu spēku"

Lai stiprinātu bērnu un pusaudžu ticību saviem spēkiem, labajam sevī, kā arī atgādinātu, ka nevienam nav ar visu jāspēj tikt galā vienam, un reizēm drosme un spēks slēpjas spējā meklēt un lūgt atbalstu, no 2024. gada 30. maija tika organizēta kampaņa "Atpazīsti savu spēku".

Kampaņas video pieejami šeit:

https://youtube.com/playlist?list=PLwWs_DnCWKxBazyvuz9-AsjaQqj-SD8DB&si=06-uqQB4F6XIrbri

TikTok video

Aktualizējot interneta drošības jautājumus jauniešu vidū un izglītojot par interneta drošības grūtībām un to iespējamajiem risinājumiem, piemēram, sazināties ar uzticības tālruni, sadarbojoties ar digitālā satura veidotāju @alexstepanovs tika radīti 4 TikTok videoklipi par interneta drošību, kas tika publicēti 2024. gada maijā (2 videoklipi par kiberbulingu) un 2024. gada jūnijā (2 videoklipi par *grooming*).

Sadarbība ar META

Jaunā META iniciatīva sniedz atbalstu bērniem un jauniešiem digitālajā vidē.

Instagram no 2024. gada 1. jūnija (arī FB messenger) darbojas jauna funkcija, kas lietotājiem ļauj ziņot palīdzības dienestiem, uzticības tālrunim par pārkāpumiem Instagram vietnē.

Kampaņa "Atpakaļ uz skolu"

No 2024. gada 26. augusta līdz 2024. gada 1. septembrim organizēta kampaņa "Atpakaļ uz skolu" ar mērķi bērniem, pusaudžiem un viņu likumiskiem pārstāvjiem, kā arī pedagogiem sniegt profesionālu psihoemocionālu un informatīvu atbalstu jaunā mācību gada sākumā, palīdzot ar skolas gaitu atsākšanu saistītām grūtībām.

Konference "Kopā uz labākām iespējām: Inovatīvi risinājumi atbalstam bērniem ar uzvedības traucējumiem un atkarībām"

Konferences mērķis – aktualizēt individuālo pakalpojumu attīstības nepieciešamību, lai varētu mērķtiecīgi un jēgpilni nodrošināt atbalstu bērniem un jauniešiem ar uzvedības un atkarību problēmām, kā arī viņu ģimenēm, norādot uz nepieciešamību attīstīt jaunu pakalpojumu attīstību un veidošanu, mērķtiecīgi sniedzot atbalstu jauniešiem un viņu ģimenei problēmu cēloņu novēršanai, nevis cīņai ar sekām – 2024. gada 26. septembrī.

"Kopā uz labākām iespējām: inovatīvi risinājumi atbalstam bērniem ar uzvedības traucējumiem un atkarībām"

Kampaņa “Palīdzība zvana attālumā”

Kampaņas mērķis – pievērst sabiedrības uzmanību bērnu un pusaudžu mentālās veselības jautājumiem, kā arī pašnāvības riska problemātikai. Akcija organizēta ar mērķi sniegt atbalstu un informēt, kā arī iedrošināt par iespējām saņemt palīdzību saskaroties ar mentālās veselības un pašnāvības risku gan bērniem, pusaudžiem, gan viņu vecākiem – no 2024. gada 7. oktobra līdz 2024. gada 13. oktobrim.

Kampaņa “Saruna pasargā”

No 20. novembra līdz 27. novembrim BAC Uzticības tālrunis, “Bērna māja” un “Centrs Dardedze” īstenoja informatīvo kampaņu “Saruna pasargā” ar mērķi pievērst plašākas sabiedrības uzmanību bērnu seksuālas izmantošanas riskiem un iedrošināt vecākus runāt ar bērniem par drošību savstarpējās attiecībās. Kampaņas ietvaros vecākiem tika izstrādāti izglītojoši materiāli par to, kā ietvert drošības tēmas ikdienišķās sarunās ar pirmsskolas, sākumskolas vecuma bērniem un pusaudžiem. Savukārt BAC Uzticības tālruņa speciālisti atgādināja, ka tālrunis sniedz ne tikai psiholoģisku atbalstu cietušajiem, bet arī iespēju anonīmi ziņot par aizdomām, uzklaustot informāciju, kas nepieciešamības gadījumā tiek nodota atbildīgajām tiesībsargājošajām institūcijām.

Bērna aizsardzības diena

BAC piedalījās pasākumā, kas tika veltīts bērna aizsardzības dienai. Tika popularizēts BAC Uzticības tālrunis, sniegtas izglītojošas konsultācijas vecākiem, pasākumā piedalījās Latvijas antidopinga aģentūras pārstāvis un sniedza konsultācijas ģimenēm un bērniem par drošu sportu – 2024. gada 1. jūnijā.

2024. gada jūnijā tika organizēta vides reklāmas kampaņa vardarbības mazināšanai. Kampaņas ietvaros tika izmantoti vizuālie materiāli, kuros attēloti BAC Uzticības tālruņa vēstneši.

2024. gada jūnijā tika rīkota TV kampaņa vardarbības mazināšanai un atpazīšanai – īsi stāsti vai reālās dzīves situācijas (videorullīši), kas attēloja izaicinājumus, ar kuriem saskaras jaunieši.

Starptautiskā Jaunatnes diena

2024. gada 12. augustā, Starptautiskajā Jaunatnes dienā, BAC Uzticības tālruņa speciālisti piedalījās jauniešu festivālā „KOPUMS”, kurā pulcējās jaunieši no visas Latvijas. Līvānu pussala pārtapa par enerģijas un jaunības pilnu festivāla norises vietu. Ikvienam bērnam un pusaudzim bija iespēja piedalīties vairāk kā 50 aktivitātēs, kuras piedāvāja dažādas valsts, pašvaldību un

nevalstiskās organizācijas. BAC Uzticības tālruņa speciālisti piedāvāja jauniešiem iespēju izmantot virtuālās realitātes brilles kā vienu no psiholoģiskās konsultēšanas metodēm.

Jūrmalas Jauniešu dienā “Iespēju kvartāls”

2024. gada 28. septembrī BAC Uzticības tālruņa speciālisti piedalījās Jūrmalas Jauniešu dienā “Iespēju kvartāls”, kurā jauniešiem bija iespēja iepazīties ar BAC pakalpojumiem, tai skaitā BAC Uzticības tālruni, kā arī tika piedāvāta iespēja izmēģināt virtuālās realitātes brilles. Uz skatuves notika dažādas diskusijas par jauniešiem saistošām tēmām – jauniešu nodarbinātības iespējām, ceļošanu, mentālās un fiziskās veselības jautājumiem. Diskusijās piedalījās jomas profesionāļi un jaunieši ar pieredzes stāstiem un diskusijā “Restarts labsajūtai” BAC pārstāvēja Uzticības tālruņa speciālists.

Kampaņa “Uzticies... Tevi dzirdēs un sapratīs”

No 2024. gada 23. decembra līdz 31. decembrim BAC Uzticības tālrunis rīkoja Ziemassvētku kampaņu “Uzticies... Tevi dzirdēs un sapratīs”. Kampaņas mērķis bija atgādināt ikvienam bērnam, ka mums rūp viņu labbūtība, labklājība un drošība.

Radošās domnīcas

Uzticības tālruņa vecākie eksperti vadīja radošās darbnīcas pedagogiem “Izglītības speciālists un krīze” laika posmā no 2024. gada 3. septembra līdz 22. oktobrim, kopā 8 nodarbības 221 pedagogam.

Sadarbībā ar BAC projekta nodaļu BAC Uzticības tālruņa vecākie eksperti 2024. gada 3., 17., 23. oktobrī un 27. novembrī piedalījās domnīcās “Atbalsta pieejamība bērniem un ģimenēm zaudējuma gadījumā”, lai popularizētu Krīzes intervences komandas sniegtos pakalpojumus un sniegtu speciālistiem detalizētu informāciju par Krīzes intervences komandu.

4. Konstatētās problēmas - izaicinājumi

Analizējot situāciju, secināms, ka savu aktualitāti nav zaudējušas iepriekšējos gados identificētās problēmas un izaicinājumi.

Joprojām aktuāli ir likumpārkāpumi, kas saistīti ar smēķēšanu, narkotiku, alkohola un citu apreibinošo vielu lietošanu. Nepilngadīgas personas visbiežāk tiek administratīvi sodītas par smēķēšanu, alkohola un citu apreibinošo vielu lietošanu. Līdz ar to ir akūts jautājums par pierādījumos balstītu intervenču klāstu un pieejamību, lai mazinātu atkarību izraisošo vielu lietošanu, kā arī efektīvāk jāveic pasākumi minēto vielu pieejamības un izplatības ierobežošanas jomā.

Gadījumos, ja bērns tiek ievietots slimnīcā “Ģintermuiža” pakalpojuma saņemšanai, bet pats pēc savas iniciatīvas slimnīcu atstāj, bērns no pakalpojuma saņemšanas tiek atskaitīts. Trūkst piespiedu mehānisma, lai nodrošinātu, ka bērns saņem pakalpojumu un neapdraud sevi un citus.

Bērniem, kuriem identificēti garīgās veselības un attīstības traucējumi un ir veikta padziļināta psiholoģiska izpēte, piešķirts speciālās izglītības programmas kods, nereti ir jālieto speciālistu izrakstīti medikamenti. Ja bērns nelieto medikamentus, neapmeklē speciālistus vai nesadarbojas ar speciālistiem un turpina apdraudēt sevi un citus, nav mehānisma, kā piemērot piespiedu speciālista apmeklēšanu, ārstēšanu vai pagaidu ievietošanu ārstniecības iestādē pakalpojuma saņemšanai.

Kā problēma jānorāda arī bērnu ievietošanas VP NUPG daudzi gadījumi. Kaut gan BTAL 60. pantā ir noteikts, ka bērns, kas nonācis policijas iestādē BTAL 59. panta pirmās daļas 4. - 7. punktā uzskaitītajos gadījumos primāri ir jānogādā krīzes centrā, bērnu vecākiem, audžuģimenei, bērnu aprūpes iestādē, kuru viņš pametis, vai to pilnvarotai personai, tomēr praksē joprojām pastāv

gadījumi, kad bērns, lai atrisinātu atskurbšanas, izmitināšanas un uzturēšanas problēmu, tiek nogādāts VP NUPG. Minētie gadījumi norāda uz nepieciešamību risināt jautājumu par atbilstošu atbalsta pasākumu ieviešanu un telpu ierīkošanu.

Aktuāls jautājums ir par rīcību un risinājumiem gadījumos, kad noziedzīgu nodarījumu izdara nepilngadīgais, kas nav sasniedzis 14 gadu vecumu, kā arī gadījumos, kad ir izsmelti visi sabiedrībā pieejamie resursi un bērns apdraud sevi un citus. Būtisks nosacījums tam ir nekavējoša bērna izolācijas nodrošināšana atsevišķos gadījumos, kas ne tikai novērstu jauna nozieguma izdarīšanas riskus, bet arī pasargātu pašu bērnu no iespējama nozieguma izdarīšanu pret viņu. Turklāt, šāda pieeja nodrošinātu gan bērna uzraudzību, kontroli, tūlītēju izvērtēšanu un nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšanu, gan arī neradītu pārejai sabiedrībai, tai skaitā nepilngadīgiem likumpārkāpējiem, nevēlamus signālus, kas var rezultēties ar nihilistisku attieksmi un turpmāku likumu ignorēšanu. Līdz ar to ir vitāli svarīgi pēc iespējas ātrāk realizēt Tieslietu ministrijas virzīto ieceri izveidot "Bērnu un jauniešu drošo māju" augsta riska pusaudžiem.

2024. gadā samērā augsts ir nepilngadīgo īpatsvars, kas atrodies prevencijas uzskaitē, atkārtoti izdara noziedzīgus nodarījumus vai administratīvos pārkāpumus. Līdz ar to būtu jāturpina darbs pie nepilngadīgo likumpārkāpumu prevencijas sistēmas pilnveidošanas, nodrošinot iespēju izmantot katram konkrētam gadījumam atbilstošas sociālās uzvedības korekcijas un sociālās rehabilitācijas programmas vai citas vajadzībām atbilstošas intervences.

Jautājumā par nepilngadīgajiem cietušajiem secināms, ka pēc nozieguma veida bērni visbiežāk cieš no cietsirdības un vardarbības, kā arī no noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar dzimumneaizskaramību. Lai gan ir samazinājies uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits par fizisku un emocionālu vardarbību pret bērnu, bet ir pieaudzis uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu, kā arī par bērna uzraudzīšanu, atrodoties alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, kas var ierobežot spējas nodrošināt bērna drošību un aizsardzību no iespējamiem bērna dzīvības un veselības apdraudējumiem. Minētie problēmjautājumi norāda uz to, ka bērnu kā cietušo jautājums skar kopējo bērnu labbūtību Latvijā un ir risināms kompleksi.

Lai gan ceļu satiksmes negadījumos cietušo bērnu skaits ir samazinājies, tomēr to rādītāji ir pietiekami augsti. Ievērojams pārkāpumu skaits ir saistīts ar noteikumu pārkāpšanu, kuri paredz bērnu pārvadāšanai paredzēto drošības līdzekļu lietošanu. Līdz ar to jāplāno pasākumi pievēršot pastiprinātu uzmanību gan mazāk aizsargāto ceļu satiksmes dalībnieku, gan autovadītāju dalībai ceļu satiksmē, skaidrojot riskus, kas rodas Ceļu satiksmes noteikumu neievērošanas gadījumos, veicinot atbildības sajūtu ikvienam ceļu satiksmes dalībniekam par savu un citu ceļu satiksmes dalībnieku drošību.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 67.² panta otro daļu NPAIS mērķis ir veicināt bērnu tiesību un interešu aizsardzību, nodrošinot nepieciešamās informācijas apstrādi un sekmējot starpinstitutionu sadarbību. Esošais NPAIS ietvars neļauj agrīni pamanīt un risināt bērnu vajadzības. NPAIS dati sāk atspoguļoties tikai tad, kad bērns jau ir nonācis konfliktā ar likumu, piedzīvojis būtisku traumu, piemēram, vardarbību vai novārtā pamešanu. Ir nepieciešams jauns risinājums, kas ļautu sistēmu lietot gadījumu vadībā, kā arī agrīnās prevencijas nolūkos.

Pašvaldībās ir jābūt vienotai izpratnei par profilakses lietas un uzvedības sociālās korekcijas programmas saturu bērniem, kas ir jāizstrādā saskaņā ar BTAL 58. pantu. Tām ir jābūt izstrādātām ikvienam bērnam, kas atbilst BTAL 58. pantā noteiktajiem kritērijiem, ietverot bērna vajadzībām atbilstošu pasākumus un nodrošinot pēctecību arī gadījumos, kad bērns maina dzīvesvietu. Pašvaldībās ir jābūt arī vienotai pieejai, nosakot gadījuma vadītāju darbā ar bērnu.

Esošā situācija bērnu noziedzības un bērnu kā cietušo jomā liecina, ka nepilngadīgo personu likumpārkāpumu prevencijas sistēma nesniedz vēlamus rezultātus. Joprojām pastāv virkne

problēmu, kuras risināmas kompleksi līdzdarbojoties dažādām institūcijām, liekot bērnu intereses kā valstiska mēroga prioritāti un paredzot tam atbilstošus finanšu un atbalsta cilvēkresursus.